arbete
stöd
hopp

EMMAUS HELSINGFORS 50 ÅR

emmaus
HELSINGFORS

ACTIVISTS
FOR CHANGE

emmaus är en politiskt och religiöst obunden internationell solidaritetsrörelse

arbete
stöd
hopp

arbete
stöd
hopp

EMMAUS HELSINGFORS 50 ÅR

Utgivare: Emmaus Helsingfors r.f.
© Emmaus Helsingfors samt skribenterna och illustratörerna.
Grafisk design och layout: Mika Aalto-Setälä.
Tryckning: Otavas Tryckeri AB, Keuru 2016.
Boken har förverkligats helt med frivilliga krafter.

ISBN 978-951-97820-3-4

INNEHÅLL

INLEDNING 6
Förord 7
Emmaus är en inbjudan till arbete 8
Birgitta Göranson-Iliste: Gemensamma värderingar – gemensam handling 11

01 GEMENSKAP 15
UNDER ÅRENS LOPP
Solidaritet är det viktigaste i gemenskapen 16
Lapptäcke 19
Emmaus Vänner r.f. som takorganisation 28
Emmauskommuniteten i Helsingfors 31
Kommuniteten gav livet ny riktning 34
En finsk-baskisk Emmausfamilj 37
Livets värde 40

BEGÄRDA INLÄGG
Pauli Annala: Franciskanernas motkultur 43

02 SOLIDARITET 49
UNDER ÅRENS LOPP
Ansvar för barnen 50
Lapptäcke 52
Läskunnighet på landsbygden i Moçambique 62
Arbete gör det möjligt att förändra livet 64
Serier för en bättre värld 67

BEGÄRDA INLÄGG
Timo Lappalainen: Från u-hjälp till global solidaritet 71
Johanna Perkiö: Basinkomst främjar frihet och jämlikhet 75
Katja Tuominen: Aktivitet för migranternas rättigheter 78
Pekka Tuomola: Människovärdet och asylsökarna 80

03 ANSVAR 85
UNDER ÅRENS LOPP
Gemenskap är viktigare än saker 86
Lapptäcke 88
Ett behjärtansvärt fall 96
En av oss 98
Hållbar utveckling eller nerväxt? 100

BEGÄRDA INLÄGG
Ville-Veikko Hirvelä: Råd att vara utan 101
Jarna Pasanen och Marko Ulvila: Ansvarsfullhetens återkomst 104
Leo Stranius: Miljövänlig livsstil ger hopp 108

FAKTA 111
Information om Emmaus 112
Emmaus manifest 124
Personregister 126

BILD: LEIF PIETILÄ

FÖRORD

För ett och ett halvt år sedan förde vi i Emmaus Helsingfors en värdediskussion, startad av Emmaus International. Vi granskade manifestet, våra egna motiv och praktiska erfarenheter och kom till att vår verksamhet här i Helsingfors bygger på tre värderingar: solidaritet, gemenskap och ansvar. Denna bok har indelats i kapitel utgående från dessa tre värderingar. Värdepaketet kan vändas på olika sätt så att olika värden ställs främst. Värdepaketet kan öppnas och byggas upp på nytt på litet olika sätt. Allt hänger ihop, det finns ingen solidaritet utan ansvar och i gemenskapen är solidariteten viktigast.

Denna bok är inte en historik. Även om vi vill visa de strävsamma mödrarna och fäderna i 50-åriga Emmaus Helsingfors vår tacksamhet och högaktning riktar vi ändå blicken mot vår egen tid och framtiden. Vad innebär ansvar idag, då varje människa, stat och sammanslutning måste inse att allt vi gör har globala följder som vi måste ta ansvar för? Hur förändras solidariteten då söderns nöd knackar på våra dörrar och vi i stället för bistånd borde börja tala om en ny, rättvisare fördelning av resurserna? Gemenskap innebär att bära omsorg om varandra och respektera olikhet. Men gemenskap innefattar också gästfrihet. Vad betyder det i en situation då de plågade och förföljda har satt sig i rörelse och också kommer hit till vårt land?

Som brukligt är i Emmaus har också denna bok gjorts helt och hållet med frivilliga krafter. Vi tackar alla skribenter, översättare, illustratörer, ombrytare och korrekturläsare.

Helsingfors, februari 2016
Mika Aalto-Setälä, Helka Ahava, Ulla Hoyer, Raija Rantasalo och Ulf Särs

BILD: EMMAUS INTERNATIONAL

Efterkrigstiden i Europa präglades av en enorm bostadsbrist och samtidigt stor nativitet. Många blev utan en ordentlig bostad.

EMMAUS ÄR EN INBJUDAN TILL ARBETE

Abbé Pierre (egentligen Henri Groués, 1912-2007) uppsöktes en kväll år 1949 av en man som hade förlorat hoppet. Georges Legay hade nyligen blivit frigiven från fängelset, där han hade suttit 20 år för att ha mördat sin far. Familjen ville inte ha honom tillbaka, han hade ingenstans att ta vägen. Georges hade försökt begå självmord, men polisen hade dragit upp honom ur Seine. Georges fick nattlogi, men Abbé Pierre hade också en begäran till honom:

– Hjälp mej att hjälpa andra hemlösa. Jag har så mycket jobb att jag inte klarar det allena.

Denna inbjudan till arbete innebar ett tecken på förtroende och gav Georges en orsak att leva. Tillsammans med Abbé Pierre började han bygga tillfälliga bostäder för hemlösa. Georges blev den första kommunitetsmedlemmen (franska compagnon) och han stannade kvar i Emmausrörelsen ända till sin död år 1966. Han är begravd bredvid Abbé Pierre i Esteville i Frankrike. Berättelsen om Georges är central för Emmausrörelsen, i den kristalliseras rörelsens väsen.

Motståndsman ända till slutet

Den internationella Emmausrörelsen fick sin början i Paris, där bostadsbristen efter krigets förstörelser var enorm och många familjer var tvungna att bo på gatan. Abbé Pierre, som under kriget hade utmärkt sig i motståndsrörelsen, gav inte upp motståndet ens under fredstid. Han tog upp kampen mot likgiltigheten och hopplösheten för att försvara de hemlösa i Paris och deras rätt till bostad och ett gott liv.

BILD: EMMAUS INTERNATIONAL

Abbé Pierre gav sitt hus, där den första kommuniteten bildades, namnet Emmaus. På samma sätt som lärjungarna på vägen till Emmaus återfick hoppet då de mötte den återuppståndne Frälsaren, återfann de hemlösa hoppet och ett meningsfullt liv när de i Emmaus-huset fick möjlighet att hjälpa andra.

Det bästa hederstecknet och minnesmärket över denna märkliga man, munk, präst och radikal, är de tusentals män och kvinnor som har fått en mening i sitt liv i Emmausgrupper runt om i världen. Fastän rörelsens grundare var präst, är det inte med religionens kraft som människorna hjälps inom Emmaus. Till rörelsens toleranta karaktär hör att var och en kan tro vad den vill, eller låta bli att tro. Rörelsens etos grundar sig på varje människas värde och oförytterliga rätt till arbete, bostad och ett människovärdigt liv.

Arbete och påverkan

Hörnstenen i Emmaus är arbetet, och det utförs jämsides av priviligierade människor och sådana som har hamnat i svårigheter. Människor som känner sig utstötta – hemlösa, drogberoende, frigivna fångar, papperslösa invandrare, ensamma – återfår sin självaktning när de bor och arbetar i en Emmausgemenskap.

Idag finns det nästan 350 Emmausgrupper i fem världsdelar. Av dessa är ca 200 traditionella boendekommuniteter. De flesta av Emmausgrupperna arbetar som vi gör i Helsingfors: samlar in, reparerar, sorterar och säljer begagnade varor. Emmausgrupperna strävar efter att bli självförsörjande och ser som sin uppgift att hjälpa människor utanför gruppen. Överallt i världen kämpar Emmausgrupperna för mänskliga rättigheter, jämlikhet, solidarisk ekonomi och miljön.

EMMAUS, EN GLOBAL RÖRELSE MOT FATTIGDOM OCH MARGINALISERING: ATT FÖRÄNDRA VÄRLDEN ÄR MÖJLIGT, OM VI ALLA ARBETAR TILLSAMMANS, VAR OCH EN UTIFRÅN SIN FÖRMÅGA.

Utdrag ur slutdeklarationen vid Världsmötet 1999 (Orléans, Frankrike)

emmausrörelsens internationella manifest

Antaget vid Världsmötet 1969 i Bern, Schweiz

Vårt namn, Emmaus, kommer från den by med samma namn i Palestina där, enligt berättelserna, människors förtvivlan byttes mot hopp. För alla, troende lika väl som icke-troende, talar namnet om den övertygelse vi delar att bara kärlek kan föra oss samman och driva oss framåt. Emmausrörelsen formades i november 1949 när ett möte uppstod mellan människor som insett sin gynnade ställning och sitt sociala ansvar inför samhällets orättvisor, och människor som inte längre kände någon anledning att fortsätta leva. Mötet innebar att de bestämde sig för att gå samman och gemensamt arbeta för att både hjälpa sig själva och ge stöd till andra som var utsatta för lidanden. De agerade gemensamt i övertygelsen att du genom att rädda andras liv också räddar ditt eget. På denna grundval startades kommuniteterna: en samvaro för arbete, vardagsliv och delaktighet. Det startades också vängrupper och volontärgrupper: för att på olika sätt kämpa mot orättvisor, i den enskilda människans liv och i samhällets strukturer. 1.VÅR GRUNDVAL berör alla människor och den skapar ett meningsfullt liv, verklig fred och sann tillfredsställelse för varje individ och samhälle: "Se först till deras behov som är sämre lottade än du själv – Kämpa först för och med dem som har det svårast." 2.VÅR ÖVERTYGELSE är att respekt för vår grundval ska styra allt sökande efter rättvisa, och att den respekten kan bygga fred mellan olika folk. 3.VÅRT MÅL är att aktivt handla i ett ömsesidigt och likvärdigt utbyte så att varje människa, varje samhälle och varje land får leva och överleva, får sitt eget utrymme och sin egen möjlighet till förverkligande och förändring. 4.VÅR METOD är att skapa, stödja och samordna sådana arbetsformer där alla är självständiga och respekterade och därigenom kan såväl möta sina egna behov som ge varandra hjälp och stöd. 5.VÅRT FÖRSTA MEDEL, när det är möjligt, är insamlingsarbete som ger ratade ting nytt värde och dessutom resurser för nödhjälp i katastrofer och solidaritetsstöd till dem som har det svårast. 6.ALLA ANDRA MEDEL som skapar medvetenhet och som utmanar bör också användas, så att vi på alla sätt ser till att behoven hos dem som har det svårast kommer först, att vi aktivt tar del av deras problem och kamp – i det privata lika väl som i det politiska livet – tills nödens orsaker är undanröjda. 7.VÅR FRIHET När vi inom Emmausrörelsen genomför vårt arbete är vi inte underställda något annat ideal än det som uttrycks i detta Manifest, och inte heller några andra auktoriteter än sådana som vi själva tillsatt inom rörelsen i enlighet med våra egna regler. Emmausrörelsen handlar i överensstämmelse med FN:s Deklaration om de Mänskliga Rättigheterna och med rättvisa lagar i varje samhälle och land, oberoende av politisk uppfattning, etnisk bakgrund, språk, livsåskådning eller någon som helst annan särställning. Det enda som krävs av den som vill delta i vårt arbete är godkännande av innehållet i detta Manifest. 8.VÅRA MEDLEMMAR Detta Manifest är den enkla och tydliga grunden för Emmausrörelsen. Det måste antas och användas av varje grupp som vill bli en aktiv medlem i rörelsen.

EMMAUS INTERNATIONAL

EN VÄRLD BYGGD PÅ SOLIDARITET SKAPAD UTIFRÅN FATTIGAS OCH UTSTÖTTAS EGET ARBETE

Emmaus International är av Abbé Pierre utsedd som hans enda arvtagare. Det är en sekulär solidaritetsrörelse som sedan 1971 fokuserat på orsakerna till marginalisering och utstötning. Vad kämpar vi för? Vi arbetar för att de som är mest missgynnade genom att hjälpa andra ska få tillbaka makten över sina egna liv. Emmausrörelsen har mer än 300 medlemsorganisationer i 36 länder, från Indien till Polen, från Peru till Benin. Alla utvecklar sina egna ekonomiska verksamheter och solidaritetsaktioner tillsammans med de sämst ställda i samhället. Aktiviteterna spänner över insamling och återbruk, via hantverksproduktion och organisk odling som stöd för gatubarn till erbjudanden av mikrolån. Grupperna finns i världens alla hörn men arbetar gemensamt för att skapa en samlad kraft och solidarisk samhörighet. Emmaus International motsätter sig uppfattningen att tillgången till grundläggande rättigheter skulle vara ett privilegium. Därför samordnar vi våra medlemmar kring genomförbara handfasta projekt och politiska program. I centrum för vårt engagemang står rörelsens gemensamma arbete med fem prioriterade handlingsprogram: tillgång till vatten, till hälsa, till etisk ekonomi, och till utbildning samt kamp för migranters rättigheter. Genom sin dagliga verksamhet mitt i en påfrestande social verklighet, och genom sitt gemensamma solidaritetsarbete, har Emmausgrupperna över hela världen skapat trovärdiga exempel på hållbarheten i ett samhälle och en ekonomi grundad på solidaritet och på etiska värden.

> KAMP MOT FATTIGDOMENS ORSAKER

Som rörelse är Emmaus – förutom att vara "ledande och stödjande i varje kamp för social rättvisa" – i grunden inriktad på att tillvarata de svagastes och mest utsattas intressen. Vårt uppdrag är inte bara att ge stöd i nödsituationer, utan att ge långsiktigt stöd så att människor själva kan kräva sina rättigheter, det vill säga att de kan "göra sin egen röst hörd". Detta engagemang innebär att Emmaus alltid kommer att stå i konflikt med dem som, medvetet eller omedvetet, orsakar lidanden, inte minst nationella och internationella grupperingar och institutioner som utövar olika sorters förtryck. Varje medlemsgrupp inom Emmaus International måste utifrån sina lokala förhållanden själv avgöra om och hur det är lämpligt att berätta om de idéer och ramar som rörelsens engagemang innebär, och måste också själv utforma lämpliga sociala handlingsprogram. *Utdrag ur Scope and Limits of Emmaus' Social Commitment (Idéer och ramar för Emmaus sociala engagemang), antaget av Världsmötet 1979 (Århus, Danmark)*

EMMAUS INTERNATIONAL

Emmausrörelsens manifest finns som affisch på ett tiotal olika språk.

EMMAUSRÖRELSEN I VÄRLDEN

GEMENSAMMA VÄRDERINGAR – GEMENSAM HANDLING

BIRGITTA GÖRANSON-ILISTE

Emmaus i Finland har funnits i mer än 50 år. Internationellt har Emmausrörelsen funnits ännu längre – redan 1949 skapades den första kommuniteten i Frankrike. Sedan dess har arbetssättet inspirerat och spridits runt världen. För att visa den gemensamma identiteten skrevs 1969 det så kallade Manifestet.

Möte mellan människor

I Manifestet beskrivs hur den första kommuniteten bildades, om mötet mellan människor som insett sin gynnade ställning och sitt sociala ansvar inför samhällets orättvisor, och människor som inte längre kände någon anledning att fortsätta leva. Mötet innebar att de bestämde sig för att gå samman och gemensamt arbeta för att både hjälpa sig själva och ge stöd till andra som var utsatta för lidanden. I kommuniteterna delade man arbete och vardag. Till vän- och volontärgruppernas syften hörde också att på olika sätt kämpa mot orättvisor, i den enskilda människans liv och i samhällets strukturer.

Manifestet består av åtta punkter; den första pekar ut grundvalen: "Se först till deras behov som är sämre lottade än du själv – Kämpa först för och med dem som har det svårast."

Kamp för social rättvisa

Genom åren har rörelsens världsmöten preciserat Manifestet. Redan på världsmötet 1979 sägs i ett handlingsprogram, med visst trots:

"Som rörelse är Emmaus – – 'ledande och stödjande i varje kamp för social rättvisa'." "Vårt uppdrag är inte bara att ge stöd i nödsituationer, utan att ge långsiktigt stöd så att människor själva kan kräva sina rättigheter, det vill säga att de kan 'göra sin egen röst hörd'. Detta engagemang innebär att Emmaus alltid kommer att stå i konflikt med dem som, medvetet eller omedvetet, orsakar li-

A Visa for the World-kampanjen tar ställning mot människohandel och för öppna gränser.

danden, inte minst nationella och internationella grupperingar och institutioner som utövar olika sorters förtryck."

Men det påpekas också, i insikt om att grupperna runtom i världen verkar under vitt skilda politiska och sociala förhållanden: "Varje medlemsgrupp inom Emmaus International måste utifrån sina lokala förhållanden själv avgöra om och hur det är lämpligt att berätta om de idéer och ramar som rörelsens engagemang innebär, och måste också själv utforma lämpliga sociala handlingsprogram."

Gemensamma aktioner och projekt

Världsmötet 1999 slår fast att vi behöver samordna oss kring handfasta projekt och politiska program, visa fram våra praktiska exempel på socialt hållbara alternativ till marginalisering, och utöva påtryckning.

Utifrån dessa gemensamma ställningstaganden kan alltså grupperna utveckla sina egna verksamheter och solidaritetsaktioner tillsammans med de sämst ställda i samhället. De ekonomiska aktiviteterna handlar om allt från insamling och återbruk till moderniserade sophanteringsanläggningar, från lokal hantverksproduktion till rättvis handel, från ekologisk odling till solidarisk kryddhandel, från snickeritjänster och husbygge till erbjudande av mikrolån.

Därutöver driver grupperna alltså gemensamma aktioner och projekt, oftast samordnade av Emmaus International. Över det senaste decenniet har särskilt två sådana projekt stuckit ut och rönt uppmärksamhet: Nokoué-projektet för demokratisk tillgång till dricksvatten i Benin och lobbyarbetet A Visa for the World mot trafficking och för öppna gränser.

BILD: EMMAUS INTERNATIONAL

Emmaus Internationals omfattande vattenprojekt i Benin garanterar rent dricksvatten och sanitet åt ca 100 000 bybor vid sjön Nokoué, genom att borra brunnar och bygga toaletter.

Vilka värden driver oss

Världsmötet 2012 gav rörelsen i uppdrag att diskutera och analysera hur vårt sätt att arbeta idag motsvarar de värderingar och ambitioner som uttryckts i Manifestet och i andra deklarationer därefter. "I en värld i förändring behöver vi ta ett steg åt sidan och begrunda vilka värden som driver oss och vad som är utmärkande för oss."

Tusentals medlemmar i rörelsens alla regioner har tagit sig an uppgiften att – dels formulera sin version av Emmaus grundvärderingar av idag och dels föreslå vad detta leder till när det gäller våra projekt och arbetsformer. Detta arbete, som kommer att presenteras på världsmötet i april 2016, kan sammanfattas i fem övergripande värderingar och en rad handlingsprinciper i anslutning till dem:

1. **ATT HA RESPEKT** för människor och för människovärdet, och för vår miljö …

… vilket leder till verksamheter präglade av tolerans och kamp mot alla former av diskriminering, av gemensamt arbete som stärker individers egenvärde, självkänsla och oberoende, av aktiviteter som respekterar mänskliga rättigheter och social rättvisa, och som stöder jämställdhet likaväl som kampen mot miljöförstöring.

2. **ATT DELA MED SIG** i alla avseenden: av mänskliga, materiella och ekonomiska resurser …

… vilket leder till verksamheter som ökar vår medvetenhet och vårt politiska och sociala engagemang så att vi kan värna om solidariskt stöd och gemensamt kampanjarbete, till att vi delar våra arbetsuppgifter, prylar, möteslokaler, pro-

blem, kunskaper och ansvar, att vi uppmuntrar till generositet och strävar efter att alla kan vara delaktiga och jämbördiga.

3. **ATT VARA ÖPPEN** på olika plan …
… vilket leder till öppenhet både kring våra föreningars organisation och i vårt eget förhållningssätt gentemot varandra genom ömsesidighet, ärlighet, trovärdighet och aktivt lyssnande för att nå förståelse för olika ståndpunkter. För detta behöver vi stödja aktiviteter kring utbildning och kultur, leva och arbeta tillsammans, tillämpa demokrati i vardagen och på alla sätt omfamna olikheter.

4. **ATT LEVA SOLIDARISKT** i vardagslivet och samhället, i gruppen och arbetet, lokalt och globalt …
… vilket leder till verksamheter präglade av jämlikhet där vi motverkar ensamhet och marginalisering, strävar efter att lösa konflikter, skapar rättvisare fördelning av resurser, står upp för solidariskt samhällsengagemang, ansvar, uthållighet och fredsbyggande.

5. **ATT VARA VÄLKOMNANDE** såväl i tanke som i handling …
… vilket leder till verksamheter präglade av varmt bemötande och betoning på gemenskap, där vi lyssnar på varandra, ger stöd, förmår tillmötesgå både akuta och långsiktiga behov inte minst hos migranter, kvinnor och familjer.

Två handlingsprinciper framstår som helt dominerande – de har präglat rörelsens arbete hittills och de kommer även i framtiden vara det som karaktäriserar Emmaus:

– **Handla först och främst för och tillsammans med dem som är mest utsatta.**
– **Acceptera att vi är olika och respektera det annorlunda.**

Birgitta Göranson-Iliste
Skribenten har jobbat mer än 40 år i Svalorna Indien-Bangladesh-sektionen i Lund, både som verksamhetsledare och frivillig. Hon har haft olika ansvarsposter inom Emmausrörelsen, för tillfället är hon ordförande för Emmaus Sverige, medlem i Emmaus Europas exekutiva kommitté samt europeisk representant i Emmaus Internationals Values Committee och Wise Persons Committee.

01 GEMENSKAP

UNDER ÅRENS LOPP
– SOLIDARITET ÄR DET VIKTIGASTE I GEMENSKAPEN 16
– LAPPTÄCKE 19
– EMMAUS VÄNNER R.F. SOM TAKORGANISATION 28
– EMMAUSKOMMUNITETEN I HELSINGFORS 31
– KOMMUNITETEN GAV LIVET NY RIKTNING 34
– EN FINSK-BASKISK EMMAUSFAMILJ 37
– LIVETS VÄRDE 40

BEGÄRDA INLÄGG
– PAULI ANNALA: FRANCISKANERNAS MOTKULTUR 43

BILD: LEIF PIETILÄ

MARITA UUNILA
var sekreterare i Understödsföreningen för Emmaus lumpsamlare från dess grundande den 26.4.1966. Senare var hon ordförande under sju år. Hon var också många år med i Svalornas styrelse.

SOLIDARITET ÄR DET VIKTIGASTE I GEMENSKAPEN

Det som drog mig till Emmaus var att det inte handlade om välgörenhet. Alla kunde bidra med något, oberoende av inkomster. Det viktiga ordet var solidaritet, säger Marita Uunila, som har varit med i Emmaus Helsingfors sedan starten 1966.

Marita Uunila är född och uppvuxen på Brändö i Helsingfors, där hon har bott nästan hela sitt liv. Före vinterkriget ville hon först bli barnträdgårdslärarinna men började sedan studera för att bli tandläkare. Hon gifte sig i oktober 1941 och blev hemmafru med fyra barn.

– En dimension av livet är borta, då jag inte har haft något arbetsliv.

Emmaus öppnade världen

Marita Uunila hör till dem som har verkat längst i Emmaus Helsingfors. Av dem som var med från början lever ännu Elisabeth de Godzinsky och Thaïs Grönfeldt.

– Redan på 50-talet läste jag om Abbé Pierre i en damtidning och blev gripen. Min dotter Nina hörde Walentin Chorell berätta om Emmaus i en klubb som han höll för sina elever.

– Då min mamma dog bad jag Patrik och Barbro, de första Emmauslumpsamlarna Helsingfors, att hämta en del saker. Jag bjöd dem på kaffe – och då var jag fast.

– Jag hade levt i min egen lilla värld och inte noterat så mycket vad som hänt. Genom Emmaus öppnade sig världen för mig. Jag lärde känna det stora eländet och orättvisorna.

– Det handlade framför allt om nöden i u-länderna. Vi fick regelbundet information av Stina Lindfors, den första volontären som arbetade i slummen i Lima för U-landsföreningen Svalorna. Rurik och Birgit Rancken, som hade startat Svalorna 1964, blev mina goda vänner.

Sekreterare och ordförande

Marita Uunila blev sekreterare i Understödsföreningen för Emmaus lumpsamlare från starten den 26 april 1966. Följande år övertog hon ordförandeskapet och var ordförande i sju år. I många år var hon också medlem i styrelsen för Svalorna.

– I maj 1966 besökte Abbé Pierre Helsingfors och jag blev helt tagen av honom. Han besökte Finland många gånger. Redan första gången hade jag honom på besök hemma hos oss och körde honom till Ekenäs.

– Fast Abbé Pierre var katolsk präst var han vidsynt och betonade aldrig den kristna aspekten i Emmausarbetet. Kärleken till nästan räckte till.

Loppmarknad och lapptäcken

Marita engagerade sig i Emmaus och sysslade med allt på loppmarknaden.

– Det var alltid en mycket trevlig stämning. Det märktes att alla jobbade med samma mål för ögonen.

– En tid arbetade jag mycket med Moder Teresas lapptäcken. Det var Birgit Rancken som hämtade idén till Finland. Jag höll kontakt med dem som virkade täckena och sände dem till Indien. Nu har den uppgiften övertagits av Moder Teresas systrar.

Marita Uunila deltog i många nordiska Emmausmöten. Hon var också med i Bern 1969, då Emmaus International grundades och man utarbetade det manifest som är grunden för Emmaus arbete.

– Men jag har aldrig besökt några av projekten i u-länderna. Det harmar mig.

Kommunitet och historik

Småningom grundades en Emmauskommunitet av utslagna män i Helsingfors. De första invånarna kom via nattmissionären Arvid von Martens. Den franska prästen Père Guy bodde med männen.

– Männen i kommuniteten hade många slags problem. De var inte alltid lätta att tas med. Père Guy var en främmande fågel och hade det ofta svårt med dem, men han framhärdade.

– Jag fick många goda vänner bland gubbarna. Jag glömmer aldrig Iivari, en liten man som uppträdde som trollkonstnär på våra fester. Han gifte sig och flyttade till en stuga i Hyvinge, där vi sedan ofta hälsade på. En annan trogen vän var Erkki. Han skrev ner sina minnesbilder i 30-årshistoriken över Emmaus Helsingfors, som Marita redigerade. År 1991 upplöstes Emmauskommuniteten i Helsingfors.

Ungdomar och nyheter

Många unga har genom åren deltagit i Emmaus verksamhet som frivilliga och deltagare i arbetsläger.

– Jag fick många vänner bland de unga. Jag ordnade många sommarträffar för ungdomar och andra Emmausmänniskor på vårt sommarställe i Sibbo.

År 1982 startade Marita Uunila Emmaus Nyheter, som hon redigerade till mars 2008.

– I tio år utkom Emmaus Nyheter med 10 nummer per år, sedan slog vi av på ambitionen. Jag skrev det mesta på svenska och det översattes till finska. Emmaus var mera svenskt tidigare. Jag har verkat för att svenskan inte blir helt bortglömd.

Text Ulf Särs I Bild Emmaus Helsingfors
Intervju i Emmaus Nyheter nr 1/2009. Marita Uunila avled 22.2.2013.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

På bilden från vänster Pére Guy, Elisabeth de Godzinsky och Marita Uunila på Fabriksgatan 2006.

LAPPTÄCKE

Texterna är ur Marita Uunilas historik *Emmaus 30 år i Helsingfors*, medlemstidningar eller verksamhetsberättelser, om ej annat anges. Lapptäcket har redigerats av Ulf Särs. Översättningarna är gjorda av Ulf Särs och Helka Ahava, om inte annat nämns.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Kommuniteten i Åggelby 1972.

1966 Arbetsgemenskapens hemlighet

”Den som varit i personlig kontakt med Emmaus känner instinktivt att det inte är den materiella hjälpen som är den väsentliga. Emmaus är ett äventyr där tyngdpunkten ligger i något som man kunde kalla arbetsgemenskapens hemlighet. Det är svårt att förklara Emmaus. Emmaus måste upplevas. Det är ett fenomen som för somliga är ofattbart, för alla någonting utanför det vanliga, något som man förgäves försöker placera in i ett konventionellt system.

De som ingenting äger, det är de som ger. De allra olyckligaste, det är de som hjälper de ännu olyckligare och som ruskar om de privilegierades samvete.

De som kommit i beröring med Emmaus lär sig något väsentligt. De får uppleva människor som kämpar mot svårigheter, men ändå är medvetna om sin värdighet, som lider, men är fulla av förtröstan, människor som är mycket olika, men ändå solidariska med varandra.

Tack vara dessa kontakter har de blivit djupare medvetna om livets sociala dimensioner, om värdet av mänsklig gemenskap, de har förstått att personlighetens fulla utveckling är möjlig genom att tjäna andra.

De har också genom Emmaus fått vänner, som de tidigare inte haft en aning om.

Det är lumpsamlare som har åstadkommit allt detta. I sina fickor hade de ingenting annat än sina händer, men dessa har de räckt fram, förvissade om att de har en uppgift, inte i en försagd bön om hjälp, utan i en vädjan om solidaritet mellan människor som har en god vilja.”

Lisbeth Stenius i en Emmaus-broschyr 1966. Citerat ur hennes memoarer Närhet.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Fransmannen Daniel Jodet deltog i det internationella arbetslägret i Helsingfors år 1972.

1968 Ett Emmausläger i Toulouse

Tua Ranninen

I dag skall jag på ”ramassage”, alltså ut och samla saker. Jaha, det blir god träning för mina ännu, ack så sött sovande, små muskler. Men roligt är det! Man kånkar spisar, sängar, kläder, stolar plus miljoner andra saker från sjätte och sjunde våningen i hus utan hiss.

Det händer hela tiden något på emmausläger och fast man ibland är både arg och trött på allt arbete – för det jobbas hårt hela tiden – så trivs man i alla fall. Man får många vänner från olika länder. Förutom fransmän brukar det finnas många danskar och holländare med, plus diverse ensamma vargar från t.ex. England, Tyskland, Sverige, Japan. Det känns skönt att verkligen konkret med sina händer jobba för en grej som Emmaus. Fast det inte är så mycket man kan göra för att lindra eländet, är man med i alla fall.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Kommunitetsmedlemmen Erkki Aalto i möbelverkstaden på Bergmansgatan på 1970-talet. När Erkki fyllde 60 år önskade han som födelsedagspresent en fond, som skulle användas till Emmaus hjälparbete. Ur ‘Erkkis fond’ betalades sedan bidrag åt bl.a. yrkesskolelever i Lappland.

november 1969 Joyce Tötterman minns:

Jag blickar bakåt i tiden drygt 26 år. Det är en kväll i november, och Greta och jag vandrar Robertsgatan framåt. Vi är på väg till Emmaus och nummer 24. – – Från första början trivdes jag. Det var många trevliga människor jag mötte. Besjälade av samma anda. Emmaus blev ett begrepp för mej redan vid starten 1966.

Jag kom att jobba ihop med en grupp som kallades måndags-torsdagsgruppen. År efter år jobbade vi troget varenda vecka. Som mest sysslade vi med sortering och prissättning. Så många vi var! Och så roligt vi hade! Vid elvatiden tog vi en paus över en kopp kaffe med våra medhavda smörgåsar. Då kunde vi stundom vara hela 18 stycken som satt kring bordet.

Och det var inte bara där vi träffades. Ibland var det träffar hos än den ena, än den andra. Det var hattfester och knappfester och julfester. Som vi turvis, i egen regi, ordnade i vår grupp.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Greta Fernelius (till vänster) och Joyce Tötterman på kaffepaus i Lönnrotsgatans källare.

1973 Lilla gruppen bildas

År 1973 bildades också ”Lilla gruppen”, vari ingick representanter för kommuniteten, butiken och frivilliga medarbetare. Emmaus Vänners styrelse bestod delvis av personer som inte hade så nära kontakt med det praktiska emmausarbetet, den nya gruppen hade större förutsättningar att besluta om verksamheten och ekonomin i mindre skala. Gruppen samlades till regelbundna träffar.

Tisdagen den 10 december kl 16.00 sammanträder Lilla gruppen för sista gången i sin nuvarande form! Det är ett önskemål från dem som deltar i såväl Emmaus Vänners styrelsemöten som Lilla gruppens möten och arbetsmöten en gång i veckan. Mest har det ju varit fråga om information, som vi också i fortsättningen skall försöka förmedla genom vårt nyhetsblad. Stödprojekt och ekonomiska frågor är det egentligen styrelsens sak att behandla. De löpande ärendena diskuteras på veckoarbetsmötena varje tisdag, och de är öppna för var och en.

1985 Elli Kurris bidrag:

Dagen minns jag inte så noga, men år 1985, genast efter min pensionering vid 65 års ålder, kom jag med i verksamheten – – Jag uppskattar arbetet inom Emmaus, ideologin är bra på alla sätt. Det att man försöker hjälpa de allra svagaste, och dessutom på deras hemorter. Jag skulle önska att mitt ringa arbete skulle vara till hjälp speciellt för kvinnor och barn. I många länder är kvinnorna undertryckta, den uppfattningen förmedlas via televisionen, själv har jag inte besökt något u-land, inte heller Indien dit våra stickade lappar går som filtar. Moder Teresa kunde utnämnas till ett helgon i vår tid. Om jag skulle bo närmare Emmaus skulle jag kunna göra mera, den långa vägen och också hälsan inskränker min medverkan en smula.

2001 Emmaus Forum

Paavo Lounela och Marita Uunila har under året ordnat månatliga informella träffar på Fabriksgatan, som de har kallat Emmaus Forum. Under Forumkvällarna har vi hört Teresasystrarna berätta om sitt arbete, Ulla Hoyer har redogjort för Emmaus Internationals verksamhet, vi har haft besök från Indonesien, deltagit i psykodrama lett av Marja Kantanen m.m. Träffarna kommer att fortsätta i höst med olika program och diskussionsämnen.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Fabriksgatan 40 innan trähusen revs.

BILD: JAAKKO HEINIMÄKI

Père Guy bodde nitton år i Emmaus-kommuniteten i Helsingfors – inte som ledare eller kurator – utan som en bland de andra hårt utsatta männen.

2002 Tula från Nepal

Ett fräscht tillskott till medarbetarskaran är Tula Bahadur Kandel från Nepal. Han är en jurist som koncentrerar sig på människorättsfrågor och han har kommit till Emmaus via organisationen ETVO. Han har jobbat på Emmaus hela hösten och stannar allt som allt ett halvår.

2002 Födelsedagsfest för årsbarn med Père Guy

Père Guy fyllde 80 år i september, och det föranledde Emmaus Helsingfors att enligt gammalt mönster ordna en gemensam födelsedagsfest med emmausvänner som är årsbarn med honom. Festen hölls den 17.11. och var välbesökt, ett sextiotal personer mötte upp, bl.a. en billast av våra vänner från Karislojo. Maija Ojala, 'Musa', hade med sig 50 bullar och en stor läcker tårta.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Butiken på Fabriksgatan 40 fanns i andra våningen med ingång från gården.

2003 Meningsskiljaktigheter

I en grupp som Emmaus Helsingfors, som består av så många olika slags människor i olika åldrar, kan det då och då uppstå problem av skiftande slag. Det är vad som har hänt under året i vår krets och gjort arbetet tungt ibland. En del trogna aktivister har tyvärr slutat på grund av meningsskiljaktigheter, men nya har kommit till och arbetet fortsätter. Alla har vi ju samma målsättning, att arbeta i Abbé Pierres anda för att hjälpa där nöden är störst. Det är det viktigaste i vårt emmausarbete, fast också gott kamratskap betyder mycket för motivationen.

2003 Paavos funderingar

Jag har reflekterat över hur vi bättre skulle kunna börja vår arbetsdag här på Emmaus. Oftast kommer vi i all hast och redan medan vi tar av oss ytterplaggen talar vi om dagens arbetsbörda.
Vi har försökt, med Heta och några till, att slå oss ned vid köksbordet och i lugn och ro dryfta vem som kommer idag, vad som är viktigast just nu och andra tankar som dyker upp. Så har man fått en liten stund för sig själv och gett en liten stund för de andra. Kanske man borde avbryta arbetet för ett ögonblick när en ny människa anländer. Skulle det kunna fördjupa vårt samarbete?

BILD: ESKO JÄMSÄ

UPPE: "Jag kommer alltid gärna till Emmaus", "trevlig personal och vänlig atmosfär", kommenterade kunderna i den enkät som gjordes år 2014. Kunderna är en viktig länk i kedjan av solidaritet, och vi önskar att Emmaus kan vara förutom en butik också en mötesplats för dem. Bilden är från Backasgatans affär 2016.

VIDSTÅENDE SIDA, UPPE: I butiken på Drumsö har det funnits gott om kunder trots metrobygget.

VIDSTÅENDE SIDA, DE SMÅ BILDERNA: Marjatta "Hili" Hämäläinen, Phill Lewis och Ulla Hoyer jobbar på Backasgatan. Tuula Kakko på Drumsö.

BILD: LEIF PIETILÄ

BILD: ANU VILJANEN-HAGGMÁN

BILD: KATARIINA OJALA

BILD: KATARIINA OJALA

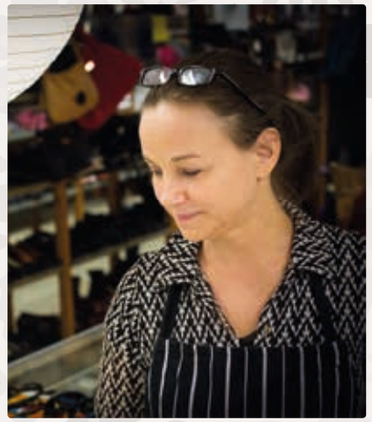

BILD: LEIF PIETILÄ

BILDER: LEIF PIETILÄ.

2010 Syföreningen

Syföreningen samlades hela våren varannan vecka i Vallgård för att tillverka produkter för Salon Emmaus i Paris. På hösten inleddes reparationssömnad på försök i Blomsterfondens servicehus i Kottby.

2011 Nya frivilliga

Mottagandet av nya frivilliga har i många år varit något av en stötesten för oss. I Vallgård utsågs Ulla Hoyer på hösten till koordinator för frivilligarbetet med speciellt ansvar för att introducera nya frivilliga.

BILD: ULLA HOYER.

Kunderna väntar på att jätteloppmarknaden Salon Emmaus i Paris år 2003 skall öppnas.

VIDSTÅENDE SIDA, TILL VÄNSTER: "Härliga människor, varm stämning, god betjäning och rätt inställning","vänlig personal", kommenterade kunderna på Drumsö i enkäten 2014.

VIDSTÅENDE SIDA, TILL HÖGER: Petra Sallinen prissätter på Drumsö.

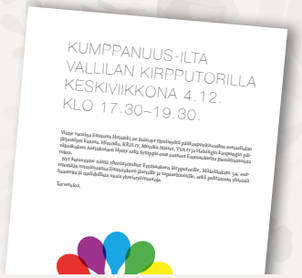
KUMPPANUUS-ILTA
VALLILAN KIRPPUTORILLA
KESKIVIIKKONA 4.12.
KLO 17.30–19.30.

2013 Partnerskapskväll i Vallgård

4.12 kl 17.30 får vi på Backasgatans lopptorg besök av företrädare för våra samarbetspartner i huvudstadsregionen. Vad gör Hirundo, KRIS, Monika-naiset, VVA, Symppis och Aurinkoinen Hymy och vad kunde vi göra tillsammans?

BILDER: EERO VILMI

2013 Modevisning med Toivo ja Rauha

Invånarna i Toivo ja Rauhas familjehem höll modevisning på loppmarknaden i Vallgård på Alla hjärtans dag. Dessutom bjöd våra vänner från Karislojo oss på lunch. Intäkterna från försäljningen på Alla hjärtans dag gavs till Toivo ja Rauha.

I Toivo ja Rauhas modevisningar varierar stilen från vardaglig till festlig. Eija Nukari på bilden till vänster, Seija Nordström till höger.

2015 Tula i Emmaus

Tula Kandel från Nepal som i början av 2000-talet arbetade på Emmaus som utbytespraktikant berättade 31.8 i Emmaus Vallgård om återuppbyggnaden av sin hemby, som blev illa skadad vid jordbävningen.

EMMAUS VÄNNER R.F. SOM TAKORGANISATION

Emmaus Åggelby – Malm – Jokioinen

Emmaus Vänner r.f. kunde som registrerad förening sköta kontakten med myndigheterna för nya Emmausgrupper. År 1970 bildade några volontärungdomar en grupp som fick hyra en gammal trävilla vid Djäknevägen 24 i Åggelby. Initiativtagare var Leif Packalén och Susanne Burmeister. I Åggelby inrättades en loppmarknad, men det var också viktigt för ungdomarna att informera i skolor och andra inrättningar om Emmaus ideologi. Åggelbygruppen hade intensivt samarbete med Svalorna i Ekenäs och inkomsten från försäljningen gick i sin helhet till Svalornas u-hjälpsverksamhet.

I början av 1972 flyttade gruppen till ett rymligare hus i Malm och gruppen kallade sig nu Emmaus Malm. Hösten 1976 fick man Arkadia ungdomsklinik som underhyresgäst och 1977 lämnade man över huset åt Arkadiagruppen. Man hittade ett 100 år gammalt stockhus i Jockis och 1978 grundade Emmaus Jokioinen en egen registrerad förening.

Emmaus Westervik, Ekenäs

År 1974 inköpte aktivisterna inom U-landsföreningen Svalorna Västervik gamla folkskola och en fabriksbarack intill den. Samtidigt grundades Emmaus Westervik, som av juridiska skäl hörde till Emmaus Vänner. Rurik och Birgit Rancken med barn flyttade in i skolan. Man startade en kommunitet i skolan och höll loppmarknad i baracken.

Västervik var ett populärt mål för många, speciellt om somrarna. Birgit och Rurik arbetade aktivt för att sprida Emmausverksamheten runtom i landet. Tillsammans med Helsingforsgruppen publicerades ett nyhetsblad Emmaus/Svalorna-Pääskyt ca fyra gånger per år. Emmaus Westervik började sälja batik från Indien och föremål av jute från Bangladesh. Det var upptakten till u-landsbutikerna i Finland. Den första egentliga solidaritetsbutiken, Juuttiputiikki, startades i Uleåborg av systrarna Raija och Kirsti Strömmer, som en tid arbetade på Emmaus Westervik. 1978 grundade Emmaus Westervik en egen registrerad förening.

”Jag har aldrig ångrat att jag satsade mitt liv på Emmaus”, säger Rurik ”Rurre” Rancken, Emmausrörelsens främste inspiratör i Finland. ”Visst har jag avstått från saker, men människorna och deras häpnadsväckande engagemang har gett mig desto mera.”

”Vi har kanske inte förändrat världen. Men vårt arbete har gjort livet bättre för otaliga människor.”

”Jag tvekade aldrig att säga upp mig på jobbet efter 20 år och flytta med hela familjen till kommuniteten. ”

”Vi hade veckomöten och planeringsmöten varje morgon. Vi försökte fungera demokratiskt. Det var inte alltid lätt. Vi kunde diskutera i månader om vi skulle köpa en ny vaxduk till det långa matbordet.”

Intervju i Emmaus Nyheter 2/2011

Emmaus Ystävät Mikkeli

1981 började familjerna Matalainen och Vitikka i S:t Michel vid sidan av sitt eget arbete med insamling och torgförsäljning, vars avkastning gick till u-landshjälp. Av praktiska skäl kom Emmaus Ystävät Mikkeli att bli en underavdelning av Emmaus Vänner, fast de arbetade helt självständigt. När verksamheten växte köpte de med Emmaus Vänners hjälp ett hus, där de kunde ha en stationär loppmarknad.

Emmausgruppen i S:t Michel hade god kontakt med den lokala u-landsföreningen och andra medborgarorganisationer i trakten. Emmaus blev ett känt begrepp också där genom olika evenemang. Hjälpverksamheten riktades i första hand till Indonesien. Gruppen lade ner sin verksamhet 1999.

Ur *Emmaus 30 år i Helsingfors* och Emmaus Nyheter maj 1999.

Emmaus Kanava

Familjen Raimo (Sila) och Ulla Siljander förverkligade 1983 sin dröm att starta en kommunitet i gemenskap med människor med problem. Emmaus Esbo inledde sin verksamhet i en stor villa, som de kunde hyra med hjälp av Emmaus Vänner. Utöver loppmarknaden var arbete och gemensamma diskussioner som hör till alkoholistvården en viktig del av verksamheten. 1984 började Emmaus Esbo med egen hjälpverksamhet, då man fick kontakt med en katolsk missionsstation i Kamerun. Våren 1986 bildade man en egen registrerad förening Emmaus Kanava r.y., men det nära samarbetet med Emmausgruppen i Helsingfors fortsatte. Gruppen lade ner sin verksamhet i januari 2010.

I oktober 1998 avslutade Emmaus Vänner r.f. definitivt sin funktion som takorganisation, då namnet ändrades till Emmaus Helsingfors r.f.

”För mig personligen är Emmausarbetet en utmaning, jag är hela tiden tvungen att kritiskt iaktta mitt levnadssätt. När jag försöker undvika konsumtion för konsumtionens skull, när jag strävar till ett enklare levnadssätt märker jag att det frigörs tid och krafter till viktigare ting.”

”De nära människokontakterna är enormt viktiga i vårt arbete. Förr trodde jag att frihet betydde oberoende av andra. Men när jag fick barn kom jag till insikt om att jag har ett ansvar – inte bara som mor – utan också för mina egna, mina vänner, mina grannar på ett sätt kanske för alla människor. Inte så att jag tror mig kunna förbättra hela världen, men så att jag gör det lilla jag förmår. Det är ett sådant beroende av varandra som vi upplever i vår Emmausvardag.”

Ulla Siljander i Emmaus Nyheter oktober 85.

BILDER: EMMAUS HELSINGFORS

UPPE: Rurik Rancken framför Svalornas loppmarknad i Westervik.
NERE: Emmaus Jockis paketbil.

EMMAUSKOMMUNITETER I HELSINGFORS

Den första Emmauskommuniteten i Helsingfors startades i maj 1966 av Barbro Allgefält och Patrick Protain. Den inrymdes i Vattenverkets gamla verkstad på Malmgatan 5, som Emmaus hyrde av staden. Man vände sig till sakkunniga inom social- och fångvård och till enskilda socialarbetare för att nå dem som kunde vara i behov av bostad och meningsfullt arbete. Den första invånaren var en man vid namn Roos, som kom via nattmissionären Arvid von Martens förmedling.

Roos tvivlade på möjligheterna att få någon intresserad av kommunitetsliv före hösten. Han stödde sig på egen erfarenhet. Vem bor nu om sommaren!

Till sommaren var Barbro och Patrick tvungna att bryta upp, men den franska arbetarprästen Père Guy (Barbier), som hade varit på Myllyjärvi Ekumeniska centrum, åtog sig att fortsätta arbetet. Kommuniteten arbetade i primitiva källarlokaler på Annegatan 11 och bodde i ett rivningshotat hus på Fabiansgatan.

Samhällets utslagna

Kommuniteten växte och Père Guy levde och bodde med männen i primitiva förhållanden. Kommunitetsmedlemmarna bestod av män som ofta var alkoholiserade och av samhällets utslagna. Alkohol fick inte förekomma och det ledde till många konflikter. Många var det som inte klarade av det disciplinerade livet utan gav sig iväg för gott, men det fanns också sådana som genom Emmaus fick en ny start och förblev trofasta vänner livet ut.

I oktober 1969 flyttades arbetslokalerna till Stora Robertsgatan 42. Man hade ett rum med en symaskin för att lappa kläder, möjligheter att reparera elektriska grejor och en snickarverkstad. Där inrättades också ett kombinerat matrum och kök, där man kunde samlas på kvällarna.

Hösten 1970 blev kommuniteten uppsagd från bostaden på Fabiansgatan, huset skulle rivas. Man inredde i stället lokalerna på Robertsgatan till bostad och verkstaden flyttade till Bergmansgatan. En gammal tvättstuga på Annegatan 3 var

i många år samlingsrum vid lunchdags för både kommunitetsmedlemmarna och andra Emmausmedarbetare.

Julen 1969 företog männen sitt första sjukhusbesök hos ensamma patienter. Till skaran av besökare anslöt sig många Emmausungdomar och även äldre Emmausaktivister.

Kärntrupp och volontärer

Kommunitetens kärntrupp bestod i allmänhet av fyra-fem personer. Bland de långvarigaste fanns Erkki Aalto, Edvin Kecklund, Alpo Lilja, Iivari Haaranen, Pepe Mikkonen. Hushålls-, telefon- och pappersjobbet sköttes av Barbro Svedlin, Elisabeth de Godzinsky och Thaïs Grönfeldt. Arbetet hölls igång av 30-40 deltidsarbetande volontärer. Tillfälliga heldagsarbetare bodde vanligtvis också i kommuniteten.

När Erkki fyllde 60 år önskade han sig födelsedagspresenter i form av inbetalningar till en fond som skulle användas för hjälpverksamhet inom Emmaus. Medel från "Erkkis fond" kom sedan bl.a. att utbetalas till yrkesskolelever i Lappland.

Iivari var en liten fryntlig man som vid sidan av sitt snickeriarbete hade som specialitet att sy små dukar av tygbitar som han hittade i sorteringen. Han var också duktig på att trolla och livade upp många sammankomster med sina trollkonster. Han gifte sig på äldre dagar med Fanny, lika kortvuxen även hon, och paret flyttade småningom till Hyvinge, och det var många besök som företogs till deras lilla trevna hem.

Några volontärungdomar som 1970 hade startat en egen kommunitet i en gammal villa i Åggelby flyttade 1972 till ett f.d. barnhem i Malm. Åggelbyvillan övertogs av kommuniteten i Helsingfors som bostad, men blev också en samlingsplats för andra Emmausaktivister. 1978 var det dags för flyttning igen, tillbaka till Robertsgatan. I början av 1980 tömdes verkstads- och lagerkällarna på Bergmansgatan. Arbetet fortsatte i mindre skala i en snickarhörna i anslutning till loppmarknaden på Sandvikskajen 13.

Emmauskommuniteten i dess ursprungliga form växte sig aldrig tillräckligt stabil i Helsingfors som t.ex. i Frankrike, där förutsättningarna var andra, främst kulturellt. Här i Norden ställer vi kanske högre krav på individualism och har svårare att anpassa oss kollektivt. Medarbetarna till Père Guy kom och gick med några månaders mellanrum, det var svårt att få till stånd kontinuitet.

I oktober 1986 lämnade Pére Guy på grund av sin dåliga rygg arbetet på Emmaus för att övergå till nya uppgifter inom katolska församlingen. Lokalen på Robertsgatan måste sägas upp på grund av att hyran hade stigit. Den 18 september höll veteranerna en avskedsfest före den definitiva bortflyttningen i oktober.

Treklövrar av unga kvinnor

Då kommuniteten i april 1986 firade 20-årsjubileum meddelades den glada nyheten att återväxten i kommuniteten var tryggad. Liisa Tervahauta, som en tid ingått i kommuniteten, hade fått två andra flickor Mia Rissanen och Kirsti Raulo intresserade av Emmausarbetet. Man fick hyra ett rivningsdömt hus i Skomakarböle från början av år 1987, men huset förstördes i augusti i en eldsvåda. Under hösten bodde kommuniteten tillfälligt i en tvårummare, vilket blev rätt trångt eftersom medlemmarna stundom uppgick till sju personer. I början av 1988 kunde man flytta in i övre våningen i ett egnahemshus i Baggböle.

Utöver treklövern hade kommuniteten många medlemmar för kortare eller längre tider. De kom från olika delar av världen, bl.a. Bolivia, Tyskland, Costa Rica, Polen, Schweiz, Brasilien. Bland de mest långvariga fanns Joxeba Ossa från Baskien, som senare bildade familj med Mia i Baskien och fortfarande har kontakt med Emmaus Helsingfors.

I början av 1989 blev kommuniteten uppsagd från sin bostad i Baggböle och bodde tillfälligt i ett rivningshus bredvid loppmarknaden. Under sommaren lämnade den ursprungliga treklövern kommunitetslivet, men en ny treklöver, österskan Hertaldis Offerman, Maria Kurtén och Auli Ormio tog vid. År 1990 kunde man flytta in i ett gammalt hus med tillhörande förrådsbyggnad i Botby.

I början av 1990 hade kommuniteten sju medlemmar, bl.a. från Nordirland och Frankrike. I början av augusti hölls ett två veckor långt internationellt arbetsläger i Botby. I slutet av augusti drabbades det hus där man hade verkstaden av en anlagd eldsvåda och man lyckades inte komma överens om hyresvillkor för de återstående lokalerna.

Kommunitetslivet fortsatte i början av 1991 i ett gammalt förfallet trähus på gården till Fabriksgatan 40 och hann ännu ha kortvariga medlemmar från Ghana och Estland. Sommaren 1991 var Hertaldis den sista som lämnade kommuniteten, som därmed upplöstes efter 24 år av skiftande öden.

Sammandrag ur historiken *Emmaus 30 år i Helsingfors 1966-1996*, redigerad av Marita Uunila.

Under de tiderna var min jordiska vandring mycket problematisk och mödosam. Det var svårt att finna den rätta riktningen för mitt liv, en fast grund saknades. Jag kom då att samtala med Barbro och fick ett första intryck av Emmaus, principerna för dess verksamhet och vad som fordrades av dem som arbetade där. Efter detta samtal gjorde jag ett besök på själva platsen och bekantade mig med kommunitetens verkstad – – Där fick jag en första kontakt med de män som då arbetade i kommuniteten – – och började på allvar överväga att ansluta mig till dem. Där såg jag ju människor som levde under samma tryck som jag själv och som jag kunde dela mina problem med. Och när följande dag grydde var jag färdig med mitt beslut: jag var en ny medlem i Emmaus kommunitet, som från den dagen har varit mitt verkliga hem.

Erkki, Åggelby, januari 1975
Ur historiken *Emmaus 30 år i Helsingfors.*

MARKKU TIIRAKARI
ville förbättra världen och gick med i Emmaus-kommuniteten på 70-talet.

KOMMUNITETEN GAV LIVET NY RIKTNING

Inom Emmaus Helsingfors har under dess 50-åriga historia hunnit verka många olika slags personer, med olika utgångslägen och även från andra länder. En som var med redan på 70-talet är Markku Tiirakari. Han bodde under ett års tid i Emmaus-kommuniteten på Djäknevägen i Åggelby. Som ivrig fotograf har han många bilder från årens lopp och många minnen att berätta från de tiderna.

Tiirakari berättar att han i sin ungdom reste mycket tillsammans med sin dåvarande fru. De tillbringade långa tider utomlands, bland annat i en kibbutz i Israel. När de år 1973 återvänt från en resa till Indien och Sri Lanka insjuknade Tiirakari i depression och var länge funktionsoduglig, säger han. Lockad av en bekant byggmästare började han till slut jobba på en byggplats. Då han fick sin sista lön från byggarbetsplatsen före jul fattade han ett originellt beslut.

– Jag promenerade rakt in i banken och placerade hela min lön på Unicefs konto. Jag hade blivit djupt berörd av en bild av ett barn som jag såg i en annons från Unicef och ville hjälpa till för egen del. Jag gick hem och berättade glatt för min fru vad jag hade gjort. Min fru brast i gråt. Kanske hade hon planerat att vi skulle gå på juluppköp, resonerar Tiirakari kring dåvarande händelser.

Han säger att han efter julen hade funderat på riktningen i sitt liv. Han längtade efter en förändring, och så borde man ju också förbättra världen. Han kom att tänka på Emmaus, som han läst om tidigare. Han var först i kontakt med Emmaus Malm som då höll på att avslutas. Där blev han anvisad att ta kontakt med Emmaus Helsingfors, och sen hände det sig bara så att Tiirakari på våren 1976 meddelade sin fru att han åtminstone för en tid flyttar till Emmaus-kommuniteten i Helsingfors.

– Min fru ville inte komma med utan blev kvar i Kouvola där vi då bodde, berättar Tiirakari då han tänker tillbaka på sitt livs vändpunkt. Ungefär ett år efter att jag flyttat skilde vi oss.

Cirka ett år bodde Tiirakari tillsammans med tre andra män i Emmaus-kommuniteten på Djäknevägen i Åggelby.

– På förmiddagarna arbetade vi i verkstaden på Bergmansgatan, vår matplats var på Annegatan, och Emmaus butik fanns då på Lönnrotsgatan. På eftermiddagarna skötte vi hemtransporterna och avhämtningarna. Jag var med ännu då butiken på Lönnrotsgatan flyttade till Sandviken, berättar Tiirakari om deras dagsrutiner.

– Samarbetet var smidigt och andan på arbetsplatsen var god trots att allas utgångspunkt och bakgrund var olika. I gruppen fanns olika personligheter, som till exempel Tauno som knappast sa ett ord men skrev magnifika dikter. En av kommunitetens invånare var fransmannen Père Guy. När han rörde sig med bil på stan hade Père Guy alltid med sig en säck full med kläder som han delade ut till alkoholister som levde under broarna.

– I Emmaus samarbetade olika människor i god anda. Till och med vänsterunga deltog på den tiden i frivilligarbetet. Kanske tilltalades de av Emmaus vana att under jultiden hälsa på förfallna alkoholister i härbärget som kallades Lepakkoluola. Man förde också små julpaket till dem. Om politik pratade man inte.

– Vi gick också till Dals sjukhus för att besöka ensamma patienter och glädja dem med små gåvor. Också till barn i gränsområdena skickade man biståndspaket, erinrar sig Tiirakari om de dåvarande stödformerna.

När Emmaus Malm år 1976 köpte ett gammalt hus i Jockis flyttade Tiirakari dit tillsammans med Pepe som också bodde i kommuniteten för att iståndsätta stället. I början förhöll man sig skeptiskt till dem på orten men dessa unga som jobbade från tidig morgon till sen kväll vann snart omgivningens förtroende.

Tiirakari bodde två år i Jockis. Tiirakari berättar att han ibland skrattar över att fast han under tre års tid förbättrade världen så har ingenting förändrats. Han fortsätter ändå med att säga att inte vet man ju vad och vilka alla man har påverkat. Som exempel på en givande händelse berättar han en historia om lärarverksamheten i Sörnäs fängelse.

– Emmaus anställde tillsammans med Kriminalvården en lärare vid Sörnäs fängelse. Vi fick gå dit på orienteringsbesök ett par gånger. Jag minns att läraren berömde några av sina elever, bland andra en begåvad fånge som höll på att förbereda sig för studentskrivningarna. För fem år sedan läste jag i tidningen om en kirurg som börjat studera när han satt i fängelset och slutat som en Ferrarikörande kirurg. Möjligheten att få studera under fängelsetiden förändrade hans liv totalt.

– Dylika framgångssagor finns det säkert mycket av fast de inte alltid kommer fram, funderar Tiirakari med entusiasm i rösten.

Nuförtiden leder Tiirakari med hjälp av sin i Portugal födda fru ett daghem för 25 barn. Daghemmet är av typen ”Hemma i naturen”, som utvecklats av friluftsorganisationen Suomen Latu. I verksamheten betonas natur och uteliv, att röra sig i naturen oberoende av vädret. Man gör utflykter till den närliggande naturen flera gånger i veckan.

– Kanske idén om att förbättra världen som blivit min livshållning härstammar från Emmaus, liksom också min inställning till olika slags människor, sammanfattar Tiirakari då han funderar över vilket inflytande Emmaus haft i hans eget liv.

Familjens Emmaus-tradition bevaras idag av dottern Alica. För henne har Emmaus blivit bekant redan i tidig barndom. Nu verkar hon aktivt och vant med olika uppgifter i Emmaus butiken i Vallgård. Likt sin far kommer hon bra överens med olika slags människor och har lätt för att få kundernas förtroende.

Text Raija Rantasalo, Översättning Pauline Stenberg I Bild Markku Tiirakari
Intervjun är gjord i januari 2016.

Pepe Mikkonen (t.v.) och Pekka Isoluoma på Djäknevägens gård år 1977.

MIA RISSANEN OCH JOSEBA OSSA
är riktiga ambassadörer för finländsk kultur i Baskien. De bygger bastur och undervisar i finska.

EN FINSK-BASKISK EMMAUSFAMILJ

I ungdomskommuniteten i Emmaus Helsingfors delade man under senare hälften av 1980-talet vardag och fest, förbättrade världen, arbetade tillsammans, upplevde vänskap och kärlek. För några av de unga blev denna tid livsavgörande.

Samtidigt som kommuniteten av hemlösa män upphörde i mitten av 1980-talet blev tre unga kvinnor intresserade av att bo och arbeta tillsammans i Emmaus. De fick Emmaus välsignelse att starta en boendekommunitet för unga.

Mia Rissanen berättar:

”Jag växte upp som barn i en tjänstemannafamilj i Helsingfors. Efter gymnasiet förbättrade jag mina språkkunskaper på ett Emmausarbetsläger i Frankrike. De följande fyra åren studerade jag vävning och metallarbete i två hantverksskolor.

Då jag var 23 år hade jag slutat min skolgång och sökte min plats i livet. Jag ville göra något med händerna och jag kom att tänka på mina erfarenheter från Emmaus i Frankrike. På Svartholmen som upprätthölls av Helsingfors församlingar träffade jag Liisa Tervahauta, som var aktiv inom Emmaus och igen väckte mitt intresse för Emmaus. Liisa, Kirsti Raulo och jag frågade styrelsen om vi kunde bo i en Emmauskommunitet och arbeta på Emmaus loppmarknad på dagarna. Föreningen gav grönt ljus och vi kunde börja vårt kommunitetsliv.

Vi tre flickor bodde först i Marita Uunilas bostad på Brändö, sedan i ett hus i Skomakarböle som staden hyrt åt föreningen. Min mamma var intresserad av Emmausrörelsen och gav sitt fulla stöd åt mitt beslut att bli emmausaktivist på heltid. Senare arbetade hon själv som frivillig på Fabriksgatan. Pappa var mera reserverad, han var orolig för min framtid, då jag i stället för lönearbete eller fortsatta studier hade valt ett oavlönat arbete."

Lisa, Kirsti och Mia bodde permanent i kommuniteten, dessutom bodde där tillfälligt andra finländska och utländska ungdomar. Varje morgon åkte de unga till Emmaus på Fabriksgatan för att arbeta. För arbetet fick de bostad, uppehälle, en månadsbiljett på HST, kläder, hygienartiklar och fickpengar. Då det behövdes en bilförare för avhämtning av varor, betalade Emmaus hälften av Mias bilskola.

Stämningen i kommuniteten var god och Mia minns denna tid som lycklig och harmonisk. Elisabeth de Godzinsky, Barbro Svedlin, Père Guy och andra frivilliga inom Emmaus stödde de unga på alla sätt. Med Mias ord var de gamla emmausmänniskornas omsorg som en trygg dyna, som de ungas kommunitet fick vila på.

En sommardag 1987, då ungdomskommuniteten hade existerat i ett drygt år, styrde en lockig ung man från Baskien i norra Spanien in med sin cykel på gården.

Joseba Ossa berättar:

"Jag kommer från Zumaia, en lite baskisk stad på Atlantkusten. Min pappa var andelslagsmänniska av själ och hjärta och startade i tiden ett andelslag som tillverkade träbearbetningsmaskiner. Gemensamt arbete för viktiga mål var livets salt för pappa och han blev glad då jag 1984 beslöt flytta in i ett Emmauskollektiv i Donostia (San Sebastian). Också jag hade först lärt känna Emmaus på ett arbetsläger fyra år tidigare.

I kommuniteten i Donostia hade nästan alla invånare rusmedelsproblem. Det var inte speciellt lätt att vara där och jag kunde inte alltid hålla med om kommunitetsledarens självsvåldiga beteende. Vid sidan av Emmausarbetet fortsatte jag mina studier till klasslärare, så livet var ganska hektiskt.

Jag beundrade de nordiska länderna, som jag betraktade som mönsterländer för demokratisk socialism. Då Pirkko Ruusula från Finland gjorde en veckas besök i Emmaus i Donostia år 1985 och berättade att Emmaus fanns också i Finland, började tanken gro att jag efter avslutade studier skulle fara till Finland. Jag skrev följande år till Emmaus Helsingfors och hälsades varmt välkommen dit.

Jag kom alltså till Finland på cykel och min långa resa genom Europa hade startat redan hösten 1986. Under resans gång ville jag bekanta mig med olika kommunitetsformer och ledarskapskulturerna inom dem. Jag tillbringade kortare eller längre tider i många kommuniteter, bland annat i Emmauskommuniteter i olika länder, i gemenskapen Arken för utvecklingsstörda och i klostergemenskapen i Taizé. Då jag följande sommar kom till Helsingfors fick jag ansluta mig till Emmaus ungdomskommunitet och inleda en drygt treårig tidsperiod, som blev avgörande för resten av mitt liv.

Emmaus Helsingfors avvek från alla kommuniteter som jag dittills hade bekantat mig med. Här samarbetade äldre och yngre emmausmänniskor utan friktioner och atmosfären var varm och accepterande. Den tolerans mot olika livsåskådningar som rådde inom Emmaus Helsingfors tilltalade mig.

På den tiden var religionen mycket viktig för mig. Fast många av mina vänner i Emmaus var ateister, respekterade de min övertygelse och jag fick också tillfredsställa mina religiösa behov. I vissa kommuniteter som jag hade lärt känna under resan, sågs det inte med blida ögon att någon hade ett liv också utanför kommuniteten. Det är mycket viktigt för mig att man i ett ideologiskt samfund som Emmaus också får ta hand om sig själv och se till att man själv orkar. Också en världsförbättrare behöver eget utrymme och egen tid!"

Josebas anslutning till kommuniteten skedde i dramatiska tecken, eftersom kommunitetens hus brann ner samma veckoslut och man fick börja bo i tillfälliga lokaler. Fast Joseba ursprungligen kom till Finland för tre månader behövdes han, och den första perioden i Emmaus Helsingfors drog ut till julen. Därefter måste Joseba återvända hem för att få nytt arbets- och uppehållstillstånd. I maj 1988 kom han tillbaka till ungdomskommuniteten för ytterligare 2,5 år. Bland det som lockade honom till Finland fanns också Mia, som han hade börjat sällskapa med innan han återvände hem.

År 1989 flyttade den ursprungliga treklövern – Liisa, Kirsti och Mia – ut ur kommuniteten och började arbeta på annat håll. Joseba stannade kvar i kommuniteten med andra ungdomar. Då bodde man i ett trähus på gården till Emmaus på Fabriksgatan, så arbetsresan kunde inte ha varit kortare.

Hösten 1990 for Mia och Joseba till Baskien för att bilda en egen familj. I början bodde de i Emmauskommuniteten i Donostia, där deras första barn Maia föddes 1991. Efter Maias födelse sade familjen farväl till Donostia och flyttade till ett eget hem i Zumaia. År 1993 föddes sonen Aitor och 1998 den yngsta dottern Ainara.

Idag bor familjen fortfarande i Zumaia. Joseba tjänar sitt uppehälle som översättare, Mia beskriver sig som hemmamamma, översättare och textilarbetare. Mia och Joseba är inte vilka översättare som helst: i samarbete har de bland annat översatt Sofi Oksanens Puhdistus till baskiska och gjort en baskisk-finsk-baskisk ordbok. Föräldrarna och de tre barnen har upprätthållit kontakterna till Finland och är här på besök minst en gång i året. Maia och Aitor bor som bäst i Helsingfors och Aitor har blivit frivillig i Emmaus.

Även om Mia och Joseba inte längre har så fasta kontakter med Emmaus, försöker de i sitt eget liv följa samma ideal som Emmaus. De hoppas att 50-åriga Emmaus Helsingfors skall fortsätta vara ett litet ljus i vår kristyngda värld, där kampen för solidaritet, rättvisa och jämlikhet är viktigare än någonsin.

Text Helka Ahava I Bild Jussi Kainulainen
Intervjun har gjorts i augusti, 2015.

PÈRE GUY
bodde 19 år i Emmaus-kommuniteten i Helsingfors.

LIVETS VÄRDE

Det viktigaste i Emmaus är inte återvinningen eller loppmarknaden, säger Père Guy, veteran från motståndsrörelsen i Frankrike och Emmaus i Finland. Det viktiga är att återge livet mening och värde, där de är hotade.

En gråskäggig man tar leende emot sin gäst i den katolska prästgården invid Brunnsparken i Helsingfors. Mannen är Guy Barbier eller Père (fader) Guy, född i Frankrike år 1921. Père Guy, som flyttade till Finland år 1964, har de senaste tjugo åren svarat för invandrararbetet i Sankt Henriks katedralförsamling och det sysselsätter honom fortfarande, fast han redan är 88 år gammal. Utöver den uppgiften arbetar han varje vecka i den katolska församlingen i Tallinn och varje månad i Moskva.

Père Guy hör till Emmausveteranerna i Finland. Han är landsman till Emmaus grundare Abbé Pierre, men lärde känna Emmaus närmare först då han kommit till Finland.

Från arbetarpräst till Emmauskommunitet

I Frankrike hade Père Guy hört till de 800 katolska präster som på 1950-talet gick in i fabriker för att utföra kroppsarbete och dela vanliga arbetares vardag. Medan de vanliga prästernas församling till största delen bestod av kvinnor verkade arbetarprästerna tillsammans med män.

Fader Guy arbetade tre år som arbetarpräst i Lyon. Arbetarprästtjänsterna, som inrättades i början av 1950-talet, drogs in år 1959, eftersom prästerna som arbetade i fabriker betraktades som marxister och politiskt tvivelaktiga. Idag har det igen inrättats arbetarprästtjänster.

Utan tjänst styrde arbetarprästen Père Guy sin färd till Rom för att fortsätta studera. Han ville bland annat studera ryska och den viljan förde honom till Finland. I Rom hade Père Guy lärt känna den holländske fader Robert de Caluwé, som hade slagit sig ner i Finland år 1940 och arbetade vid Ekumeniska centret i Kvarnträsk i Esbo.

Fader Robert uppmuntrade fader Guy att komma till Finland, där man kunde studera ryska i praktiken: i Ekumeniska centret talades då för tiden mycket ryska. Fader Guy flyttade till Finland och verkade några år vid fader Roberts sida i Ekumeniska centret samtidigt som han studerade ryska vid universitetet. Han hoppades få en ordinarie församlingstjänst i Finland, men hoppet uppfylldes inte. I stället gavs han en möjlighet att arbeta i Emmaus.

Fängelsekundernas förbund

Då en emmauskommunitet för utslagna män startades i Helsingfors år 1967 bosatte sig Père Guy i kommuniteten. Det var ett tiotal män, bostadslösa alkoholister. Livet i kommuniteten i Helsingfors på 60-talet påminde om arbetarprästens liv i Lyon på 50-talet: Père Guys arbetskamrater var igen män, de flesta hårt prövade. På den tiden kunde Père Guy inte just någon finska, vilket han idag talar flytande. Och inte talade finländska polityrgubbar på den tiden franska, så vardagen var inte lätt i början. Många missöden och missförstånd inträffade och en vanlig finsk karl upplevde nog också i övrigt en fransk katolsk präst som ganska underlig.

– Och då jag har mitt franska temperament, skrattar Père Guy.

Men då man fann en gemensam melodi, klingade den djupt.

– Många av medlemmarna i kommuniteten var fängelsekunder, minns Père Guy.

– Och då det gick upp för dem att jag också hade suttit i fängelse förde det oss mycket närmare varandra.

Ett ögonblick. När hade Père Guy suttit i fängelse?

– Jag var i Dachau och Buchenwald.

Det är lätt att förstå att erfarenheter från ungdomsfängelset i Kervo eller ens i Kakola inte var mycket att komma med i jämförelse med Hitlers koncentrationsläger.

Då nazisterna ockuperade Frankrike år 1940, sände ockupanterna unga män till tvångsarbete i Tyskland. Guy Barbier hamnade i en gummifabrik. Där verkade en motståndsrörelse, som spred information om hur striderna framskred i Tyskland och hjälpte tvångsarbetande att fly. Gummit som förädlades i fabriken sändes med tåg till Michelins fabriker i Frankrike som råmaterial till däck i militärfordon. Guy var med i en grupp som gömde flyende fransmän i tågvagnar innan dörrarna förseglades.

En dag avslöjade Gestapo motståndsrörelsen i gummifabriken och Guy och hans kamrater blev fast. Tvångsarbetet byttes till fängelse och koncentrationsläger. I motsats till de flesta av sina kamrater överlevde Guy, om än i mycket dåligt skick.

Den glimt Père Guy ännu har i ögonen kanske bidrog till att han klarade sig. Han vågar vänta sig gott av framtiden. Hans livsinställning är genomsyrad av hopp.

Loppmarknaden är inget självändamål

I Emmauskommuniteten i Helsingfors bodde de nödställda männen i samma hus, sov i samma rum, åt tillsammans och arbetade tillsammans. De reparerade bortslängda elapparater, målade och reparerade söndriga möbler, som sedan fördes till loppmarknaden för att säljas.

Père Guy betonar att återvinningen och loppmarknaden inte är det egentliga syftet med Emmaus. Det egentliga syftet med Emmaus är att ge värdighet och mening tillbaka åt människor som har berövats dem i sitt liv. I Frankrike innebär Emmaus fortfarande i första hand en kommunitet, där olika slags människor bor och arbetar tillsammans. I Finland är Emmaus i första hand känt för sina loppmarknader och här har inte just uppstått sådana kommuniteter som i Frankrike.

– Att hjälpa från ovan kan också vara att undertrycka, säger Père Guy.

– Därför är det viktigaste i Emmaus att man kan ge var och en arbetsuppgifter som har en mening.

I Emmauskommuniteten var Père Guy en av de andra, han var inte där för att sköta en prästtjänst – Emmaus är en politiskt och religiöst obunden rörelse – och han var inte heller ledare eller kurator i kommuniteten. Han var en medlem i kommuniteten bland andra hårt prövade.

Efter nitton år hade kommuniteten kommit till vägs ände och Père Guys ben orkade inte längre med kroppsarbete. Äntligen fick han också en tjänst i församlingsarbetet i sin kyrka, invandrarprästens uppgift som han fortfarande sköter.

Ser Père Guy att Emmaus har en framtid i Finland?

Han brister ut i ett hjärtligt skratt:

– Framtiden torde inte längre vara min sak.

– I Finland verkar Emmaus numera som Emmausvänner, inte egentligen som en Emmauskommunitet, och det är riktigt bra här. Emmaus utför ett viktigt arbete i Finland, men detta sätt är något annat än den ursprungliga modellen med kommuniteter, där man bor och lever tillsammans.

– Emmaus verkar i 36 länder, på litet olika sätt i olika länder: i några ligger tyngdpunkten på gemensamt boende, i andra på något annat. Alla sätt är viktiga, om man bara kommer ihåg vad Emmaus är till för.

Text och bild: Jaakko Heinimäki
Intervju i Emmaus Nyheter nr 2/2009. Père Guy avled 21.6.2011.

BILD: EMMAUS INTERNATIONAL

Emmausrörelsens grundare Abbé Pierre hörde till kapuciner-bröderna, som ville iaktta Franciskus ordensregel noggrannare än franciskanerna själva. Emmaus målsättningar har till stor del sina rötter i idealen inom franciskanorden, som uppstod på 1200-talet.

FRANCISKANERNAS MOTKULTUR

PAULI ANNALA

Första generationens franciskaner kallade sig inte franciskaner. Folkrörelsen som föddes i staden Assisi var ursprungligen en botgörarrörelse. De människor som förband sig att göra bot förenades av en strävan att motsätta sig det framväxande ekonomiska systemet byggt på penninghushållning, eftersom de betraktade det som okristligt. Med sitt sinnelag och sitt beteende klargjorde de för sin omgivning att ett välstånd som gagnar bara en viss grupp människor strider mot det kristna broderskapets och systerskapets princip.

Den frivilliga fattigdomens ideal

För att förstå den franciskanska fattigdomen måste man hålla i minnet att de tidiga bröderna inte beklagade sig över sin fattigdom utan såg upp till, högaktade och dyrkade Guds Sons fattigdom; de var så tagna av den att de inför den kunde glömma sig själv och sina egna intressen.

De tidigaste franciskanernas syn på arbetet och ekonomin ifrågasatte det medeltida ståndssamhällets liv och stabilitet till den grad att påvekyrkans centralförvaltning började styra den nya folkrörelsen i de traditionella ordnarnas riktning. Genom att 1228 helgonförklara Franciskus och upphöja honom till förebild för de övriga bröderna och systrarna, slog kyrkan i själva verket in en kil mellan Fran-

ciskus och hans kamrater. Den av alla kända och älskade brodern gjordes genom helgonförklaringen till en förebildlig kristen, som de andra skulle efterfölja. Det bröt udden av den demokratiska rörelsen, och folkrörelsen tämjdes och inlemmades i den etablerade kyrkans liv och strukturer.

Den franciskanska rörelsen uppkom i samma övergångsskede som den process där de små stadsstaterna i norra och mellersta Italien övergick från naturahushållning till penninghushållning. Övergången till penninghushållning ledde till att många bönder som hade tjänat under det feodala ekonomiska systemet plötsligt fann sig vara fattiga, eftersom de inte hade det bytesmedel som den nya ekonomin förutsatte, nämligen pengar. Den abstrakta penningen skapade fattigdom. Det märkte Franciskus och hans kamrater och det är förklaringen till att brödernas inställning till pengar var entydigt negativ.

Gemensamt arbete för det allmänna bästa

Att beteckna franciskanbröderna som en tiggarorden vid sidan av dominikanerna ger en felaktig bild av det tidiga brödraskapets historia: den första generationens franciskaner var visserligen penninglösa, men de var inte fattiga. De var fattiga i den bemärkelsen att de inte stödde det nya ekonomiska system som med stor fart byggdes upp i staden Assisi på det växande bankväsendets och penningtänkandets grund. Men i stället byggde de tidiga bröderna vid sidan av den framväxande penningekonomin ett eget alternativt ekonomiskt system, vars hörnsten var synen på det mänskliga arbetet.

Franciskanernas syn på arbetet betonade att det mänskliga arbetet är gemensamt. Utgående från sin erfarenhet i arbetslivet hade bröderna konstaterat att det finns tillräckligt med arbete för alla, då människorna arbetar för gemenskapen och det allmänna bästa.

Ett forskningsprojekt lett av den franske medeltidsforskaren Michel Mollat har visat att en människa på medeltiden betraktades som fattig, om hon drevs utanför de sociala skyddsnäten. Fattig var med andra ord en människa som inte var delaktig i samhällslivet och som hade övergivits av sin egen gemenskap. Fattigdom var på medeltiden framför allt ett socialt fenomen.

Kritik av den tidiga kapitalismen

De två politiska makterna i stadsstaten Assisi (feodalpartiet och det framväxande handelsmanna- och hantverkarpartiet) ingick år 1210 ett samhällsfördrag, som såtillvida var ett typiskt politiskt avtal att det beaktade endast de två avtalsparternas intressen. Avtalet kan betraktas som ett uttryck för tidig kapitalism eftersom dess syfte var att trygga privatekonomiernas tillväxtmöjligheter. Kommunens fäder och de cirka tjugo regerande adelsslägterna byggde sitt ekonomiska tänkande på uppfattningen att gynnsamma förhållanden för deras egen affärsverksamhet också skulle gynna alla stadsbor.

Parterna hade drivits till förhandlingsbordet av det faktum att nya ekonomisk-politiska krafter och idéer hotade det gamla feodala ekonomiska systemet. Övergången från traditionell naturahushållning till penninghushållning lockade medborgare att skaffa det nya bytesmedlet. Penningen blev också ett medel som gjorde det möjligt för livegna att friköpa sig själva och sina familjer från feodalväsendets belastningar. Men så enkelt var det inte att övergå till det nya ekonomiska systemet.

Övergången från det traditionella systemet som byggde på naturahushållning till det tidiga kapitalistiska systemet gagnade de två parter som stod bakom samhällsfördraget år 1210 och som också kontrollerade handeln med hårdvaluta. Bondeklassen som på olika sätt var fastare eller lösare bunden vid storgodsägarna blev mest lidande av omorganiseringen av ekonomin.

Mot penningens välde

I det feodala systemet garanterades individens grundtrygghet helt enkelt av att höra till samfundet. Då man övergick till penninghushållning började man bedriva handel med nästan allt. För att handeln skulle löpa smidigt började man nu fastsälla ett pris på allt som inte hade haft något pris i det gamla feodala systemet. Medan tillhörigheten till samfundet enligt det traditionella ekonomiska etoset garanterade individen en rimlig grundtrygghet, måste individen i det nya ekonomiska systemet vinna sin plats i samfundet med pengar.

Då den första generationen franciskaner märkte hur demoniskt det nya bytesmedlet penningen var, tog de helt avstånd från det: ”Därför må ingen av bröderna, var han än befinner sig eller vart han än går, på något sätt ta eller få eller låta sig givas pengar eller mynt, varken för att köpa kläder eller böcker eller som lön för något arbete eller över huvud av någon annan orsak än om en sjuk broders liv är i uppenbar fara.”

Mänsklig växelverkan

Följande åskådningsexempel vill hjälpa dagens människor, som vant sig vid pengar, att förstå varför de människor som hade förbundit sig till botgörarrörelsens värderingar förhöll sig så avvisande till pengarna.

En lokal mjölnare har anställt ett par franciskanbröder vid sin kvarn. De tar sig an arbetet med ett sådant engagemang att det uppmuntrar också de övriga att med iver arbeta för det gemensamma målet. För bröderna är arbetskamraterna inte bara ansiktslösa personer, utan medmänniskor som tjänar sitt uppehälle genom att arbeta i kvarnen. Då en lokal husbonde sedan kommer till kvarnen, lastar mjölsäckarna på en kärra och börjar betala såväl mjölnaren som de fasta och tillfälliga

arbetarna, förklarar bröderna för husbonden att de inte tycker om att det sätts ett pris på deras arbetsinsats.

”Vi är nöjda och glada över att arbetet blev gjort och dessutom kan penninglönen inte ersätta den mänskliga växelverkan och tillfredsställelse som vi har fått uppleva genom att föra den gemensamma arbetsuppgiften till ett hedersamt slut”, konstaterade bröderna. Genom att arbeta tillsammans med människor kom de tidiga franciskanerna i nära kontakt med vanliga människor och deltog i deras vardagsliv.

Arbetet i sig är värdefullt

Enligt brödernas uppfattning är arbetet inte en prestation eller ett föremål som kan ersättas med pengar, utan allt slags arbete är värdefullt i sig! ”Som ersättning för arbetet kan de ta emot allt de behöver för sitt uppehälle, men inte pengar.” Som bytesmedel är penningen falsk, mödolös och steril eller ofruktbar. Däri ligger dess ambivalens: å ena sidan ökar den utbudet av varor och tjänster och skapar därigenom arbetsplatser. Å andra sidan gör just penningen det möjligt för en individ att inte dela resultatet av sitt arbete med andra som ingår i samma gemenskap. Penningen isolerar genom alienation arbetaren från arbetets resultat, vilket också Karl Marx senare noterade.

Penningen möjliggör ett dubbelliv. Människor arbetar för att med sina inkomster kunna leva sitt egentliga eller privata liv. Det skapar förutsättningar för att människor på sin fritid skall kunna tillfredsställa sina begär och intressen. Den trend i den moderna västerländska livsstilen som innebär att klyftan mellan arbetsliv och privatliv vidgas och fördjupas står i direkt motsats till de tidiga franciskanernas syn på arbetet.

Godhetens kretslopp

Enligt Franciskus strömmar allt både materiellt och andligt gott ur all godhets källa, Gud. Gud är en rik och överflödande Skapare, som delar skapelsens godhet med alla utan urskiljning. Att dela med sig är Guds egentliga väsen. Eftersom Gud är det högsta Goda, som delar med sig, är en människa som tror på honom redo att dela det gudomliga goda med andra. En riktig kristen sätter sålunda både det materiella och andliga goda i cirkulation i stället för att hålla eller samla det för sig själv.

Enligt den nyaste forskningen har denna princip ingenting att göra med en etik byggd på allmosor av god vilja. Den är tvärtom en programförklaring för de tidiga brödernas alternativa ekonomiska system, vars udd är riktad direkt mot Assisis ekonomiska politik som skapade ojämlikhet. Handelsmännen gjorde i en tid av ekonomiskt uppsving ett gott ekonomiskt resultat som de inte var beredda att sätta in i godhetens kretslopp.

Alternativt ekonomiskt system

De tidiga bröderna kallade sig själva ”små bröder”, eftersom de målmedvetet ville arbeta bland det obemedlade folket. De ställde sig sida vid sida med det folk vars dagliga uppehälle och utkomst de två politiska makterna i Assisi inte brydde sig om.

Då Franciskus i sina skrifter talar om sig själv och sina bröder använder han huvudsakligen två uttryck, antingen ”onyttiga tjänare” eller ”allom underdåniga”. Trots de terminologiska skillnaderna berättar båda uttrycken något väsentligt om det franciskanska tjänandets etik. Genom att kalla sig onyttiga tjänare ville bröderna betona att de stödde den traditionella bytesekonomin och motsatte sig Assisis nya ekonomiska etos som syftade till vinstmaximering. Genom att uttrycka sin vilja att underordna sig alla tog de avstånd från all slags bestämmanderätt och vann därigenom så att säga nerifrån folkets förtroende.

Det vid första påseende oskyldiga bibliska uttrycket ”onyttiga tjänare” innebär alltså en kritik av den tidiga kapitalistiska ekonomin. Franciskanernas svar på förhållandet mellan religion och ekonomi kunde sammanfattas på följande sätt: den kristna tron och i synnerhet Jesus och hans apostlars fattiga livsstil motiverade den första generationen franciskanbröder att skapa ett alternativt ekonomiskt system, som byggde på deras uppfattning om det mänskliga arbetet och på en ekonomi som fungerar och ”rullar på” (jfr principen om godhetens kretslopp) utan slantar.

PAULI ANNALA är pensionerad universitetslektor i systematisk teologi, idag verksam inom andelslaget San Damiano, som lever i franciskansk enkelhet i byn Porlom i Lappträsk.

Texten är en av festskriftens redaktion gjord förkortning av en artikel som ursprungligen publicerades under rubriken ”Varhainen fransiskaaniliike uusimman tutkimuksen valossa” (Den tidiga franciskanrörelsen i ljuset av den nyaste forskningen) i verket *Franciskus Assisilainen. Kutsu köyhyyteen. Kootut kirjoitukset.* Johdanto, suomennos, selitykset Seppo A. Teinonen. 3. painos. Kirjapaja: Helsinki 2014, 7-20. (Franciskus av Assisi. Kallelse till fattigdom. Samlade skrifter. Inledning, översättning till finska, förklaringar Seppo A. Teinonen, 3 upplagan). Också rubrikerna har satts av festskriftens redaktion.

02

SOLIDARITET

GEMENSKAP UNDER ÅRENS LOPP 50
– ANSVAR FÖR BARNEN 52
– LAPPTÄCKE 62
– LÄSKUNNIGHET PÅ LANDSBYGDEN I MOÇAMBIQUE 64
– ARBETE GÖR DET MÖJLIGT ATT FÖRÄNDRA LIVET 67
– SERIER FÖR EN BÄTTRE VÄRLD

BEGÄRDA INLÄGG 71
– TIMO LAPPALAINEN: FRÅN U-HJÄLP TILL GLOBAL SOLIDARITET 75
– JOHANNA PERKIÖ: BASINKOMST FRÄMJAR FRIHET OCH JÄMLIKHET 78
– KATJA TUOMINEN: AKTIVITET FÖR MIGRANTERNAS RÄTTIGHETER 80
– PEKKA TUOMOLA: MÄNNISKOVÄRDET OCH ASYLSÖKARNA

BILD: LEIF PIETILÄ

MARGARITA HERRERA
arbetade i daghemmet Cuna Nazareth i Peru nästan från dess början och ledde verksamheten ända till sin död.

ANSVAR FÖR BARNEN

Margarita Herrera började arbeta vid daghemmet Cuna Nazareth år 1965 då hon var 18 år. Efter en vecka tänkte hon sluta, men hon blev övertalad att stanna kvar. Sex år senare blev hon chef för hela verksamheten.

Cuna Nazareth inledde sin verksamhet år 1962. Till en början sköttes verksamheten av utländska volontärer, främst från Svalorna i Sverige och Finland. 1970 stiftades en lag enligt vilken peruaner skulle fungera som chefer för utländska biståndsprojekt i Peru. Sedan dess har Cuna Nazareth främst arbetat med peruansk personal.

Margarita Herrera anser att arbetet vid cunan började fungera bättre när peruanerna tog över ledningen.

– Volontärerna var så solidariska med de fattiga. Det är inte bra för människorna. De måste lära sig att de inte bara ska få, de måste också ge.

Hon nämner bland annat att då det delades ut kläder kunde det komma tio personer från en och samma familj och roffa åt sig så mycket som möjligt. I dag är allting mycket välorganiserat och kontrollerat då kläder delas ut. I början fick alla barn som önskade komma till cunan. I dag väljs barnen ut med omsorg. Fattiga familjer fick också pengar, till exempel för att bygga hus, utan att det krävdes någonting av dem i gengäld. Margarita Herrera säger att folk hade svårt att uppskatta att de fick saker när de inte själva behövde ge någonting för det.

Samarbete med Emmaus

Den peruanska personalen kände däremot väl till det egna samhället och arbetet vid cunan förändrades en del. 1971 blev Cuna Nazareth en stiftelse och då förlorades också kontakten med Emmaus. Det var först i mitten av 1980-talet som Cuna Nazareth på nytt upptog kontakten med Emmaus. Strax efter det inbjöds Cuna att bli medlem i Emmaus International och den regionala Emaús América Latina. 1993 bildades Federación Emaús Perú, där Margarita Herrera är styrelsemedlem.

Klädinsamlingen vid Cuna Nazareth har existerat sedan början av 1990-talet. Klädförsändelserna kom igång efter ett besök som Margarita och hennes man Carlos Herrera gjorde på Emmaus Westervik år 1989. Där såg de en container som var på väg till ett annat projekt i Peru. Carlos frågade varför Westervik inte sände laster till Cuna. ”För att ingen har frågat”, blev svaret. Efter den resan åkte Margarita Herrera hem till Lima för att förbereda mottagningen. Det var också i det skedet som Emmaus-Åland började med sina försändelser till Cuna Nazareth.

Ekonomiskt stöd

Innan klädförsändelserna kom i gång fick Cuna endast ekonomiskt stöd av Svalorna i Sverige och Finland. Då ordnades i stället olika aktiviteter för att få in pengar till verksamheten.

Margarita Herrera säger att hon är nöjd med verksamheten vid Cuna Nazareth, men det finns saker som hon skulle vilja utveckla.

– Vi gör vad vi kan med barnen, men vi gör inte tillräckligt med föräldrarna. Vi borde söka orsaken till problemen. Om barnen har problem, beror det oftast på problem i familjen.

Många av barnen kommer från trasiga familjer och det finns problem med familjevåld, incest, alkoholism och mycket annat.

Vill arbeta med hela familjen

En av Margarita Herreras drömmar är att kunna arbeta mera med hela familjerna. Hon skulle vilja upprätthålla kontakten med barnen också efter att de har börjat skolan, till exempel så att de kunde ha någon sorts eftermiddagsverksamhet vid cunan.

Margarita Herrera skulle också gärna se att verksamheten ytterligare flyttar ut till de områden av staden där behoven är störst. Hon skulle vilja öppna en ny cuna i någon fattig stadsdel. Eftersom Cuna Nazareth ligger i ett medelklassområde funderar Margarita Herrera på om det där skulle erbjudas dagvård till barn från familjer som har råd att betala. De pengar som kommer in skulle sedan kunna användas till verksamhet för fattiga barn i de områden där behovet är störst.

– Vi har 38 års erfarenhet som vi borde föra vidare. Varför inte använda den erfarenheten till att fortsätta med flera cunor i andra stadsdelar, frågar sig Margarita Herrera.

Text Helena Rosenblad
Margarita Herrera intervjuades av Helena Rosenblad i festskriften *Cuna Nazareth. 50 år tillsammans – för barnens bästa.*
Margarita Herrera avled 7.6.2015

LAPPTÄCKE

Texterna är ur Marita Uunilas historik *Emmaus 30 år i Helsingfors*, medlemstidningar eller verksamhetsberättelser, om ej annat anges. Lapptäcket har redigerats av Ulf Särs. Översättningarna är gjorda av Ulf Särs och Helka Ahava, om inte annat nämns.

BILDER: STINA KATCHADOURIANS FAMILJEALBUM

Den finländska volontären Stina Katchadourian med sin vän El Pescador i början av 1960-talet.

1960-talet Volontär på Cuna Nazareth

Idag undrar jag vad mina föräldrar tänkte när de läste det här. Deras yngsta dotter hade läst en artikel i Hufvudstadsbladet, skriven av Helga Dyhr, om Föreningen Svalorna i Stockholm som skickade volontärer till Limas slum för att arbeta med fattiga barn. Dottern hade kanske hjärtat på det rätta stället, men ingen erfarenhet av barnavård. Någon spanska talade hon inte heller. Men hon hade skrivit till Svalorna, och blivit antagen.

Jag jobbade på spädbarnsavdelningen med fyrtio bebisar upp till två år. Spanskan började löpa, volontärerna sammansvetsades till en liten ”communidad”.

”Åtta går jag till cunan, sätter ut ett bord och en stol och sen skall alla som kommer prickas in. Endel av mammorna betalar en sol (det peruanska myntet) per dag för sitt barn, den skall man också pricka för, och sen skall man höra på med kännarmin när mamman berättar om barnets krämpor. Det är fasligt att veta så litet, men det kommer ju alltid en doktor som man kan konsultera med.”

”Sen skall medicinerna delas ut, det gör jag. Sen skall maten tas ut från förrådet till köket för att det allt skall vara klart till klockan tolv. Det gör jag också. Så skall tuttflaskor med olika blandningar till tjugo tuttbarn blandas och delas ut vid tio-tiden, det är också min uppgift. Ibland vet man inte åt vilket håll man springer!”

”Av alla ungarna är det bara Pescadoren, min stora vän och kumpan, som kan äta själv. (Pescador betyder fiskare, han säjer att hans pappa är fiskare med en min som trotsar all beskrivning, han kunde minst vara president med den minen!). Men jag håller det hemligt att han äter själv, annars tar de honom till avdelningen för större barn, till Nidon, och då är det jag som får ledsamt.”

Stina Katchadourian (född Lindfors) minns sin volontärtid i festskriften *Cuna Nazareth. 50 år tillsammans – för barnens bästa.*

1969 ”Operation sjukhus”

Det var inte bara Lappland och gränstrakterna, som fick del av hjälpen i hemlandet. 1969 gjorde kommunitetsmedlemmarna sitt första besök hos ensamma patienter, det blev sedan en mångårig tradition. ”Operation sjukhus” gick ut på att man under julhelgen besökte olika sjukhus i Helsingfors. Man delade ut paket och underhöll patienterna med sång och musik. Till skaran av besökare anslöt sig många emmausungdomar och också andra emmausaktivister. Julen 1974 utsträcktes besöken också till Suojapirttis natthärbärge ”Lepakkoluola” på Porkalagatan, och många utomstående anslöt sig till skaran. Domkyrkans blåsorkester spelade och tillsammans med ungdomar från Hagalunds diakonigrupp, KVT m.fl. sjöng man julsånger och lockade de flesta av de ca 400 nattgästerna att sjunga med.

1970-talet Projekt även i hemlandet

Överskottet av lopptorgsförsäljningen gick till en början enbart till Peru via U-landsföreningen Svalorna. Men kommunitetsmedlemmarna, som genom sitt arbete bidrog till vinsten, ville gärna ha även ett närmare mål. Peru låg litet väl långt borta för deras föreställningsvärld. I och med att inkomsterna ökade fanns det också större möjligheter att omfatta projekt även i hemlandet.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Elisabeth von Wright (t.v.) och Harriet Zilliacus packar paket som skall skickas till Lappland.

1970-talet Klädpaket och studiestöd till Lappland

Det fanns många storfamiljer med ekonomiska svårigheter i östra Finlands gränstrakter och i Lappland. Man vände sig till Rajaseutuliitto, och fick genom organisationen kontakt med personer som kunde förmedla hjälpen, som närmast bestod av klädsändningar. Församlingssystrar på ort och ställe kunde ge adresser och kompletterande uppgifter om familjemedlemmarnas antal och ålder.

När verksamheten var som intensivast fanns det i kartoteket ca 120 familjer som regelbundet fick klädpaket 2 gånger om året, såvitt möjligt efter egna önskemål. En personlig hälsning bifogades varje paket, och oftast kom tackbrev från mottagaren som berättade hur kläderna passat och hur önskemålen blivit uppfyllda.

En viktig del av verksamheten var beviljande av studiestöd eller stipendier till familjernas framåtsträvande ungdomar som ville vidareutbilda sig vid yrkesskolor, sjukvårdsinstitut o.dyl.

1974 företogs det första besöket i Kuusamo. Man ville bekanta sig både med familjerna som fick Lapplandspaket och med ungdomarna som var Emmausstipendiater – – Det blev ett hjärtligt mottagande, men resenärerna kunde konstatera, att sjukdom och arbetslöshet var ett gissel för många. Inte heller de unga som utbildat sig hade stort hopp att finna arbete när de väl klarat studierna.

1970 Några utdrag ur Lapplandsvännernas brev

Ivalo 3.1-70 – – Jag skriver ännu det här på arbetsplatsen. Men snart är det slut också med det här jobbet, och något nytt är inte i sikte. Som jag redan berättade är det inte lätt här i Enare kommun att få stadigvarande arbete. Jag hör till de krigstidsbarn som inte har fått gå i skola och inte skaffa mig något yrke. Det har berikat mitt liv mycket att jag fått dig till brevväxlingskamrat, det skulle kännas trist om denna vår kamratskap av någon anledning skulle upphöra, förhoppningsvis går det inte så.

Ivalo 10.3-70 – – Jag är mycket glad och tacksam mot dig, jag är i stort behov av gångkläder och andra förnödenheter, jag har ju en sju personers familj, och jag ensam har arbete. Tack för paketet, blusen passar bra, kjolen var litet stor, men den kan tas mindre, det är ju alltid lätt att få mindre av större, skorna var rätt storlek och snaskpåsen var till glädje för hela familjen. Mycket arbete har ni där på Emmaus för att hjälpa vanlottade människor. Det värmer många sinnen, åtminstone mitt.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Då de sociala förhållandena förbättrades avsevärt slutade man år 1984 att betala stipendier till ungdomar. Av samma skäl minskade klädförsändelserna till familjerna och slutade så småningom helt i början av 90-talet.
På bilden packar Dagmar Enckell paket till Lappland år 1971.

1970-talet Utvecklingsstörda

Nu började också samarbetet med olika grupper som tog sig an utvecklingsstörda ungdomar. Den första kontakten hade Emmaus med Tapolan Kyläyhteisö (Tapolas bygemenskap). Där fick en skara utvecklingsstörda både hem och arbete. Trädgårdsmästaren Börje Eriksson, som tidigare arbetat på Emmaus, förmedlade kontakten. Emmaus donerade bl.a. pengar för inköp av en arbetshäst.

Också i Karislojo hade uppstått familjegrupper med utvecklingsstörda, som Emmaus understödde på olika sätt, bl.a. fick familjen Nuutinen ett månatligt understöd.

BILD: MARKKU TIIRAKARI

1971 Hemlösa och narkomaner

Några veckor innan året 1971 var till ända började en ny verksamhetsform. När kölden satte in på allvar åkte Père Guy med bil runt i staden med några ungdomar som medhjälpare och frysande hemlösa fördes till natthärbärget på Drumsö. Dessutom delade man ut varm buljong och bröd, samt kläder. Senare började man också av gamla ytterplagg tillverka vantar som var välkomna för uteliggare. Vintern 1972 upprätthöll Emmaus ett natthärbärge i Åggelbyvillan, där man ibland härbärgerade upp till femton män.

De Nödställdas Vänner, med Arvid von Martens i spetsen, fick ekonomisk hjälp med en större reparation i det nerslitna huset vid Kalevagatan, som beboddes av över hundra män... Arkadiakliniken, som arbetade med unga narkomaner, fick hjälp att kunna fortsätta med den öppna vården. Emmaus gav ekonomisk handräckning, och gruppen å sin sida deltog i en del emmausarbete, såsom möbelreparation och lumpinsamling.

När kölden satte in på allvar åkte Père Guy med bil runt i staden med några ungdomar som medhjälpare och frysande hemlösa fördes till natthärbärget på Drumsö.

1973 Chilenska flyktingar och torrmjölk till Chile

I slutet av december (1973) reste några personer till en flyktingförläggning utanför Åbo och knöt där kontakt med Chilenska flyktingar som nyss kommit till landet. Kontakten fördjupades och tillförde igen emmausarbetet en ny dimension.

Efter Emmaus Internationals möte i Paris hösten 1974 fick Emmaus Helsingfors besök av Pepe, Luisa och Oscar från Emmaus i Chile. Som ett konkret resultat av besöket startades en insamling för att sända torrmjölk till undernärda barn i Chile. 1975 sände Emmaus Helsingfors, Emmaus Malm och Emmaus Westervik en gemensam container till Chile, som fylldes med klädbalar och 3 ½ ton mjölkpulver samt ett antal symaskiner.

BILD: YAYASAN PENGHIBUR

Yayasan Penghibur stöder utöver barnhemmet också samhället däromkring. På bilden tandkontroll för byns barn.

1974 Fadderbidrag till Yayasan Penghibur i Indonesien

1974 påbörjades det långvariga samarbetet med Anna-Liisa Jaanu, hon som senare tillsammans med sin indonesiska man startade ett barnhem för leprasjuka barn i Indonesien. Anna-Liisa hade tidigare hjälpt till i kommuniteten i Åggelby, men reste sedan till Indonesien, utsänd av Lepramissionen för en treårsperiod, för att arbeta som sjuksköterska bland leprasjuka. Genom hennes brev och bandade redogörelser kunde man i Helsingfors följa med vad som hände på fältet.

Anna-Liisa Jaanu lämnade själv sitt arbete – – för att tillsammans med sin man Suprapto Ismudjito grunda ett hem för övergivna barn som tillfrisknat från lepra – – Det grundades en förening, Yayasan Penghibur, och Emmaus ansökte av Finnida om 18.000 mark som stöd för projektet, vilket beviljades – – Emmaus Vänner öppnade ett insamlingskonto för fadderbidrag och andra donationer.

Barnhemmet växer, 1986 fanns där tio barn, 1996 redan över trettio. Vid sidan av skolarbetet har alla barn också sina givna uppgifter. Bland barnen finns det många som redan lämnat hemmet och fått förvärvsarbete, några har fortsatt studierna och en del har bildat familj.

1980 Besök från Cuna Nazareth

Barndaghemmet Cuna Nazareths peruanska föreståndarinna, Margarita Herrera, besökte Helsingfors på våren 1980 och berättade om förhållandena i Peru. Det var värdefullt att få personlig kontakt med en person som representerade ett av Emmaus allra första projekt i u-länderna.

BILD: MAIJA TALJA

I daghemmet lär sig barnen viktiga saker medan de leker. Däremellan vilar barnen och äter en näringsrik lunch. En av daghemmets ansvariga Celia Olivos Agüero till höger på bilden.

1982 7 mars-fonden

7 mars-fonden kom nu med i bilden med en penningdonation. Tack vare den kunde Emmaus utöka antalet yrkesskolstipendiater. Fonden har sedermera många gånger understött Emmaus verksamhet.

1983 Första utvecklingsbidraget från Finnida till Guatemala

U-landshjälpen utökades med några målgrupper som inspirerats av den personliga kontakt de nordiska representanterna hade med emmausgrupper i Sydamerika, som de besökte efter att ha deltagit i Emmaus Internationals styrelsemöte i Lima i Peru år 1983 – – Dessutom sändes en mindre klädlast till Caritas hjälorganisation i Guatemala för offren för de inre oroligheterna i landet. Senare sändes ytterligare klädbalar, och år 1987 fylldes en hel container. Det första utvecklingsbidraget från Finnida fick Emmaus för frakten av klädsändningar till Guatemala.

1986 Långtradare till Polen

Avsättningen av vinterkläder blev med tiden ett problem, de kunde ju inte sändas till de varma länderna, och klädberget växte i lagret. År 1986 skickade Emmaus kläder till Polen via föreningen Finland-Polen i Borgå – – Sorteringen av kläder pågick hela hösten. En långtradare lastades med klädbalar, dessutom bidrog endel läkemedelsfirmor, sjukhus och livsmedelsaffärer med varor – – I december 1986 skeppades långtradaren sjövägen över till Gdansk. Med på resan var Mårten Hoge från Borgå som guide, samt Kalevi Sidebras från Emmaus Helsingfors och Sylvia Raulo. Mottagare var den katolska hjälporganisationen Caritas.

BILD: HEIKKI AHAVA

TILL HÖGER: För att få plats för de sista säckarna skulle man ibland behöva ett skohorn… Phill Lewis (uppe) och Bertel Backholm lastar en långtradare till Polen år 2015.

1989 Emmausgrupp i Estland

Intresset för Emmaus verksamhet i någon form spred sig även till Estland genom personliga kontakter. Genom påvens besök i Helsingfors i juni 1989 hade Emmaus många katolska besökare. Två av dem blev så inspirerade av emmausarbetet att de startade en grupp i Tallinn. Den inriktade sig på att hjälpa i ett åldringshem i Tallinn, som hade en skriande brist på både personal och förnödenheter.

1992 VCDS, Svalornas projekt i Indien

År 1992 var den ekonomiska situationen så god att man beslöt att kontinuerligt understöda Svalornas projekt i Indien, VCDS. I november 1993 besökte den s.k. kulturgruppen inom VCDS Norden och även Helsingfors. De visade hur man genom sånger, musik och drama kan peka på lösningar som kan förändra de fattiga bybornas svåra vardag. 1995 firade organisationen sitt 15-årsjubileum, som nybliven medlem av Emmaus International. I mars hölls ett indiskt-nordiskt samarbetsseminarium i Tamil Nadu, där VCDS var huvudarrangör. I slutdokumentet gavs eftertryck åt ömsesidig information, utbyte av erfarenheter och långsiktig planering.

BILD: SVALORNA

Byutvecklingsorganisationen Village Community Development Center (VCDS) är en Emmaus medlemsgrupp i Indien, som sysslar med utbildning och socialt arbete i fattiga byar i Tamil Nadu.

1993 Frigivna fångar i S:t Petersburg

Ett ortodoxt brödraskap i S:t Petersburg som upprätthöll en bostad för frigivna fångar samt en matservering för åldringar och mödrar med barn, fick också en stödsumma. I mars 1993 besökte Elisabeth de Godzinsky, Pére Guy och Ulla Hoyer brödraskapet i S:t Petersburg, och som ett resultat av resan beslöt man fortsätta hjälpen. I augusti avgick en långtradartransport med kläder, möbler, sy- och skrivmaskiner samt en del köksmaskiner – – 1994 fick Emmaus kontakt med en annan organisation, Pyhä Yhteys, som leddes av Reijo Loikkanen, och som arbetade bland frigivna fångar och gatubarn. Också dit sändes kläder och andra varor.

1993 Berg av varma kläder för det forna Jugoslavien

Inom Emmaus följde man med den svåra situationen i det forna Jugoslavien. 1993 skrev man ett upprop i tidningarna om en klädinsamling till Bosnien, och resultatet var ett helt berg med fina varma kläder som fyllde en container till bräddarna. Man fick kontakt med en muslimsk hjälporganisation, Merhamet, som blev mottagare till containersändningen med vinterkläder, filtar och några vedkaminer.

2008 Vattenprojekt i Benin

Vi har i år haft nya satsningar. Emmaus International har, tillsammans med lokalbefolkningen, startat ett vattenprojekt i Benin i Afrika, som går ut på att genom hållbara lösningar trygga rent dricksvatten för 65 000 invånare vid Nokouésjön. Nokouésjöns vattenprojekt stöddes genom att på bägge loppmarknaderna anordna en ”vattendag” 19.3.

BILD: EMMAUS INTERNATIONAL

TILL VÄNSTER: Emmaus Internationals vidlyftiga vattenprojekt vid sjön Nokoué är på slutrakan. Borrbrunnarna och vattenförsyningen är klar. Byggandet av toaletter och en reningsanläggning fortsätter ännu år 2016, likaså utbildningen om hygien och sanitet. Tack vare projektet har mer än 100 000 bybor nu tillgång till rent dricksvatten.

NERE: Emmaus Helsingfors och utrikesministeriet gav under åren 2008-2011 stöd till Pag-la-Yiri för byggandet av en syatelje, till materialanskaffningar och till utbildning av 15 sömmerskor. De minsta barnen följer alltid med på mammas, mosters, mormors eller en systers rygg, både hemma och på sykursen.

2009 Kvinnogruppen Pag-la-Yiri i Burkina Faso

Vi har börjat ett nytt samarbetsprojekt med kvinnogruppen Pag-la-Yiri i Burkina Faso. Under innevarande år bekostar Emmaus Helsingfors materialkostnaderna för ett nytt sömnadscentrum. Under åren 2009-2010 har vi för avsikt att tillsammans med Marttaliiitto stöda sömnadsutbildningen som ordnas i centret. Vi är glada över att i Marttaliitto ha en pålitlig och erfaren partner som kommer att sköta projektets administrativa uppgifter.

BILD: HELKA AHAVA

BILDER: HELKA AHAVA

På Emmaus arbetsläger 2010 i familjehemmet Ojala målade vi huvudbyggnaden och klippte mattrasor.

2010 Toivo ja Rauha

Ojalas familjehem har tillsammans med Sarios familjehem, som verkat i Karislojo redan över 30 år, startat föreningen Toivo ja Rauha (Hopp och fred), som upprätthåller arbetscentret Majakka.
I Majakka utför invånarna i familjehemmen olika slags arbete efter krafter och förmåga: bl.a. väver man stiliga trasmattor, utför arbeten i lera, repererar möbler och byter bildäck. Enligt principen ”Hjälp andra och samtidigt dig själv” gör man dockor som säljs till förmån för UNICEF.

BILD: HEIKKI AHAVA

På bilden från vänster: Kyllikki Massa, Raivo Merimaa, Jyri Lepp, Harri Cavén ja Tuula Tiittula jobbande i Katikodu år 2011.

2010 Tjejgrupper i Litauen

En ny form av solidaritetsarbete är stödet till två tjejgrupper i Litauen. Syftet med grupperna är att ge kompisstöd åt flickorna så att de inte blir offer för människohandel.

2011 Arbetsläger i Kohila i Estland

I Katihemmet i Kohila i Estland lever nio vuxna utvecklingsstörda i en hemlik, men nedgången miljö i ett semesterhem från sovjettiden. Fyra personer från Emmaus Helsingfors gjorde 13-17.6 tillsammans med invånarna en ytrenovering av hemmet. Det var roligt att med egna ögon se hur utrymmena blev snyggare, men det finns nog arbete kvar för kommande läger...

2011 Återvinningscentral i Peru

Tillsammans med Svalorna, Emmaus Westervik och Emmaus Åland anhöll vi på våren om projektstöd av utrikesministeriet för Cuna Nazareths återvinningscentral i Peru. Till vår stora glädje beviljades hela den summa vi anhållit om och projektet kan nu börja på allvar. Under det första treåriga skedet av projektet inleds återvinningscentralens verksamhet och unga män och kvinnor utbildas i en sorts läroavtalsutbildning till professionella återvinningsarbetare.

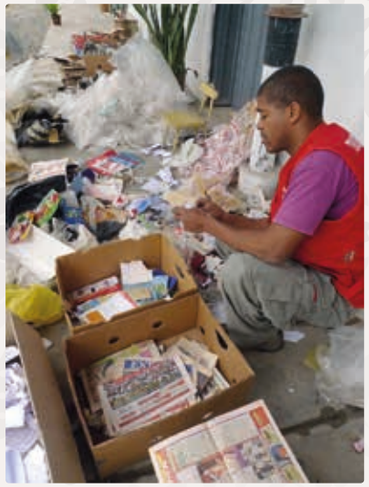

BILD: MAIJU KORPELA

Sortering av donerat material i traperian.

2013 Ny samarbetspartner i Sydafrika

Vi har ingått ett samarbetsavtal med Emmaus Cordis i Johannesburg. Vi stöder i år föreningens tegelproduktion med 6000 euro. Arbetet med teglen sysselsätter för närvarande 7 män. Bidraget från Emmaus Helsingfors är avsett för att effektivera produktionen och förbättra kvaliteten på teglen.

BILD: HEIKKI AHAVA

Emmaus Cordis äger 8 hektar land söder om Johannesburg i Orange Farm. Framställning av tegel är Cordis främsta inkomstkälla.

EEVA RATINEN
koordinerade på frivillig basis under 30 år loppmarknadsverksamheten på Drumsö. Hon ser dock biblioteksprojektet i Moçambique som sitt viktigaste Emmaus-jobb.

LÄSKUNNIGHET PÅ LANDSBYGDEN I MOÇAMBIQUE

Emmaus 30-åriga loppmarknad på Drumsö är intimt förknippad med Eeva Ratinen. Ända från början har hon koordinerat frivilligarbetet. Som sin viktigaste insats i Emmaus betraktar hon ändå ett biblioteksprojekt i Moçambique.

Eeva började i Emmaus hösten 1972, då en av hennes vänner kom från ett läger i Frankrike full av entusiasm. Emmaus var ett svar på Eevas engagemang för solidaritet och återvinning. Hon jobbade först med försäljning och matlagning på lördagar, då hon var ledig. Hon var med och delade ut julpaket och sjöng på sjukhus och valde ut stipendiemottagre bland mindre bemedlade studerande i gränstrakterna. Hon fick inspiration av att delta i nordiska Emmausmöten.

De första åren hann Eeva jobba i butiken på många adresser. Då Emmaus 1983 måste lämna ett hus på Sandvikskajen hittade man tillfälliga lokaler på Gyldénsvägen 2 på Drumsö. Där fick man många frivilliga och en fast kundkrets. Då Eeva lovade se till att det fanns tillräckligt med frivilliga på Drumsö, beslöt styrelsen fortsätta med butiken där, fast man fann nya utrymmen inne i stan. I mitten av 80-talet satt Eeva i styrelsen för biståndscentralen Kepa. I samarbete med samfundet Finland-Moçambique startade man ett projekt, där man skickade kläder och varor för att stöda jordbrukare på landsbygden.

Eeva sändes 1993 till Moçambique för att göra slutvärderingen av projektet. Då kom hon i kontakt med Antonio Pilale som skötte ett bibliotek i Nampula. Emmaus beslöt hjälpa honom att skaffa lokaler, bord, stolar och böcker. Det ledde till ett 12-årigt UM-stött biblioteksprojekt i hela länet Nampula. I två och ett halvt år arbetade bibliotekarien Kristiina Asp i projektet. Pilale besökte Finland år 1997. Eeva hann göra ytterligare fyra resor till Moçambique innan projektet avslutades 2006.

Eeva sitter nu igen med i styrelsen för Emmaus Helsingfors efter några års paus. På loppmarknaden är hon 8-10 timmar per vecka. Rutinerat sköter hon kontakterna både till de frivilliga och till hyresvärden, som förhåller sig mycket positivt till Emmaus. Och de som deltar i måndagstalkona får njuta av hennas goda soppor.

Text Ulf Sårs I Bild Emmaus Helsingfors
Intervju i Emmaus Nyheter nr 1/2014.

BILDER: EMMAUS HELSINGFORS

TILL VÄNSTER: År 1993 öppnades det ambulerande biblioteket, Biblioteca Móvel. Två bokskåp transporterades mellan fem olika stadsdelar i Nampula.

NERE: I Nampula-länet byggdes fram till år 2006 ett vidsträckt biblioteksnät. Projektet fick stöd av Emmaus Helsingfors och Finlands utrikesministerium.

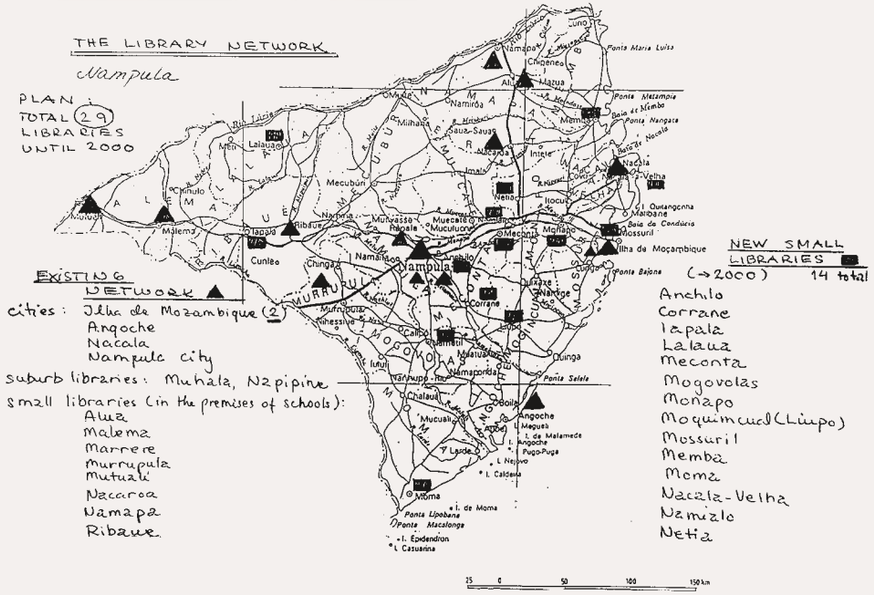

ARBETE GÖR DET MÖJLIGT ATT FÖRÄNDRA LIVET

I Finland finns en aktör hos vilken man nästan måste ha kriminell bakgrund för att kunna verka som anställd eller frivillig. Denna ovanliga förening är KRIS eller Kriminellas Revansch i Samhället. Syftet med KRIS är att hjälpa dömda personer att klara sig efter avtjänat straff och att hindra unga på glid att råka in i kriminalitet.

Emmaus Helsingfors har stött KRIS ekonomiskt redan några år och på senare tid har vi också haft sysselsättningssamarbete. Folk från KRIS har ofta varit med då vi lastat långtradare till Polen.

KRIS lokalföreningar genomför på olika håll i Finland ett sysselsättningsprojekt finansierat av de lokala närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna). KRIS i södra Finland inledde detta projekt (VST) för drygt tre år sedan för att ge färdigheter att gå ut i arbetslivet och anställde då Minna Mäkinen att leda projektet.

– Arbetet betyder väldigt mycket i en människas liv. Utöver utkomst ger det struktur åt dagen och innehåll i livet. Arbetet ger mänskliga relationer och får oss att känna att vi är värdefulla och behövs. För dem som friges från fängelse är en regelbunden dagsrytm och meningsfull sysselsättning speciellt viktiga för att skapa ett nytt liv. Våra klienter har ett enormt kunnande, arbetsförmåga och motivation. Ändå är det mycket svårt för en person med kriminell bakgrund att få arbete, eftersom arbetsgivarna och hela samhället har fördomar mot dem. Först i arbetet får människor visa vad de går för. Låt oss ge dem den möjligheten, säger Minna, som efterlyser samhällsansvar också i fråga om människor med kriminell bakgrund.

En av dem som fått jobb på prov via VST-projektet är Harri Lyytikäinen (47), som har en halvårsanställning på Emmaus i Vallgård.

– Jag hamnade som 11-åring i fel sällskap och började använda alkohol och hasch, berättar Harri.

– Skolan blev på hälft på sista klassen. Då jag var 18 år kom amfetamin med i bilden. Nästan 30 år gick med amfetamin och andra droger, tills jag för tre år sedan fick min första och sista fängelsedom. Då jag steg in genom porten till Sörkkä beslöt jag att en fängelseresa räcker för mig och att det nu fick vara slut med drogerna. Efter 8 månader blev jag villkorligt frigiven och därefter har många bitar fallit på plats. Tre år har jag varit nykter och jag slutade också med tobaken för 1,5 år sedan.

Under en prövotid i frihet fick Harri via VST-projektet utbildning som småmaskinsreparatör. Utbildningen varade 12 månader och i den ingick också arbetspraktik, som Harri utförde i en motorcykelverkstad. Av de 14 som inledde kursen var Harri den enda som slutförde examen enligt kursprogrammet. VST-projektet har varit ett viktigt stöd.

– Minna har hjälpt med allt möjligt. Utan henne skulle min studieinspiration ha fastnat i byråkratin. Det tog 12 månader att få tillbaka körkortet. Också med det hjälpte Minna. Nu kan jag reparera alla slags maskiner från motorkälkar och terränghjulingar till utombordsmotorer. Jag är ändå mest intresserad av motorcyklar och tänker söka jobb på en motorcykelverkstad.

Harri lyser av beslutsamhet och seghet. Han berättar att det inte heller har varit något problem att hållas nykter. Låt oss hoppas att det finns jobb för en man som kan, är pålitlig och vet vad han vill.

Harri har varit på Emmaus sedan mitten av december och trivs bra.

– Jag är social och kommer bra överens med alla. Det här är ju nog en litet annorlunda arbetsplats än jag är van vid, då här är så många kvinnor. Elektronik- och sportsidan passar mig bra och avhämtningarna är också trevliga. Jag hjälper gärna till då det behövs. Jag skulle inte vara här om jag inte tyckte om jobbet.

Minna Mäkinen sätter värde på samarbetet med Emmaus.

– Också nya samarbetsformer är välkomna. Låt oss sitta ner kring ett bord och kläcka idéer, föreslår Minna.

Text Helka Ahava. Publicerades i Emmaus Nyheter nr 1/2014.

Koko Katunzis serie om masai-flickornas skolgång gjordes i en serieverkstad i Tanzania år 2003.
Koko Katunzi arbetar i organisationen Haki Elimu (Rätt till utbildning).

LEIF PACKALÉN
är en veteran inom Emmaus och u-landsrörelsen.
Han tror att en förändring är möjlig.

SERIER FÖR EN BÄTTRE VÄRLD

– Jag är optimistisk. Jag tror att en annorlunda värld är möjlig, säger Leif Packalén, en av veteranerna inom Emmaus och den finländska u-landsrörelsen.

”En annorlunda värld är möjlig” är mottot för Socialt världsforum, en gräsrotsrörelse för medborgarorganisationer, som sedan 2001 årligen har samlats på olika håll i världen. Leif var med på ett indiskt forum i Delhi 2006 med cirka 50 000 deltagare från över 1000 organisationer.

– Jag tror verkligen att det goda sprider sig spontant. En stor positiv attitydförändring är möjlig, då så många människor av god vilja samlas på samma plats.

– Världen har förändrats. Förr var u-länderna något abstrakt. Man försökte göra sig en bild av vad man kunde göra. Nu reser allt fler ungdomar dit. Och allt fler av de nödlidande kommer hit. Ungdomar vill göra nya saker. Det finns en aktivism mot slit och släng och konsumtion.

Emmaus Malm

Leif var aktiv i Svalorna, redan innan Emmaus Helsingfors grundades.

– Jag avtjänade min värnplikt i Dragsvik. Min hustru Pipe hade hört om Svalorna i Ekenäs och uppmanade mig att gå dit. Då Emmaus grundades i Helsingfors engagerade vi oss där.

År 1970 startade några ungdomar en egen Emmaus-grupp med huvudinriktning på att stöda u-länderna. Man hade först en loppmarknad i Åggelby, sedan i Malm. Leif hade utbildat sig till merkonom och jobbat ett år på ett litet förlag. Nu gav han upp jobbet och satsade på heltid på Emmaus.

– Intresset var stort. Tiotals ungdomar kom med. Några få bodde i kommuniteten.

– Vi började med att stödja flyktingar i Bangladesh, senare också Svalorna i Peru och andra mindre projekt. Emmaus Malm var administrativt en del av Emmaus Helsingfors. Det var skönt att slippa föreningsbyråkratin.

UM, Kepa och Svalorna

Leif och Pipe jobbade på Emmaus Malm i fyra år. Efter att Leif gått en tvåårig kurs i internationell marknadsföring vad de redo för ett nytt skede i engagemanget.

– Vi åkte 1974 till Nigeria, där jag jobbade för UM med exportfrämjande för finska företag, ofta sådana som deltog i biståndsprojekt. Efter fyra år i Nigeria flyttade vi till Sudan för ett år och sedan till Tanzania, där jag var finländsk administratör inom ett nordiskt projekt som sysslade med agrikulturell forskning och utbildning. Sedan jobbade jag ett år som Kepas volontärkoordinator i Zambia.

– År 1988 flyttade vi tillbaka till Finland och beslöt att livet som boende i Afrika nu fick vara slut.

I Finland jobbade Leif 1988-94 heltid för Svalorna. Han skötte biståndsprojekt som byutvecklingsorganisationen VCDS i Indien och Cuna Nazareth i Peru. De flesta projekten fick stöd av UM. Den nygrundade procentrörelsen stod för en stor del av självfinansieringen.

Världens serier

År 1994 blev Leif frilansare med tecknade serier som arbetsredskap.

– En lantbruksrådgivare från Tanzania skrev och frågade efter litteratur om hur man kan gå ut med vetenskapligt relevant information så att folk förstår. På ett bibliotek hittade jag en sydafrikansk bok med seriestrippar om hur man bygger skydd för kor. Jag insåg att man kan använda serier som kommunikationsmedel. Det visuella är viktigare än texten.

Det var starten till organisationen World Comics, Världens serier.

– Vi började i Tanzania. Först anlitade vi proffstecknare. Men VCDS i Indien hade inte tillgång till några proffs. Jag började själv lära ut hur man kan rita serier. Det var början till gräsrotsserierna. Det viktiga är inte hur skicklig man är på att teckna, utan att man får fram vad man vill berätta. Vi utvecklade utbildningsmetoder, som sedan har använts runtom i världen.

TECKNING: LEIF PACKALÉN

"Gruppfoto" från den första serieteckningskursens rapport år 1998 tillsammans med VCDS (Indien).

– Jag fick betalt då jag ledde verkstäder och kurser inom olika projekt. Men administration, ansökningar, rapportering skötte Pipe och jag på frivillig bas. Jag har alltid tyckt att lönen är en sekundär sak. Man måste ha så mycket utkomst att man kan leva, men man kan leva anspråkslöst.

Leif höll på med Världens serier i 18 år tills han i fjol lämnade över uppgiften åt andra.

Från bistånd till universalism

Nu har Leif trappat ned på sitt engagemang. Men han sitter fortfarande i Kepas styrelse. Där försvarar han de små organisationernas ställning.

– UM försöker strömlinjeforma biståndet och satsa på stora professionella organisationer. Frivilligorganisationer kommer att få allt mindre tillgång till pengar.

UM:s byråkrati för ansökningar, rapportering och utvärdering blir så krånglig att frivilliga inte klarar av den.

I själva verket tror Leif att det traditionella biståndet snart kommer att försvinna, fast katastrofhjälp nog kommer att behövas.

– Det är inte enbart av ondo om biståndet försvinner. I stället behöver vi universalism. Det gäller att sluta tänka: Vi ger av något som vi har till dem som har det illa. I stället bör vi se på helheten och inse att allt vad vi gör har global inverkan.

– Klimatmötet i Paris var ett hoppingivande tecken på att världens nationer kan ta ansvar tillsammans. Vi har också FN:s nya program för hållbar utveckling med 17 mål och 156 delmål. Alla beslut inom alla politiska områden måste ta i beaktande miljö, jämlikhet och mänskliga rättigheter.

Världsförbättrande

Till slut konstaterar Leif att Abbé Pierres idéer har burit mycket frukt i hans liv.

– Jag tänker ofta: Så och så gör man i Emmaus, så och så tänker man i Emmaus.

Text Ulf Sårs, Bild Eila Mantere

Pipe och Leif Packalén på festivalen Världen i byn i Helsingfors år 2012. “Jag tror att världsförbättrande är möjligt. Och det är viktigt att vara med i det arbetet. Allt mer av arbetet måste utföras här hemma. Själv är jag bland annat med i Röda Korsets arbete med asylsökande som väntar på avvisning efter negativt svar på sin ansökan”, berättar Leif.

FRÅN U-HJÄLP TILL GLOBAL SOLIDARITET

TIMO LAPPALAINEN

Emmaus Helsingfors grundades på president Kekkonens tid, då Finland tog sina första trevande steg som ansvarstagare för utvecklingssamarbete och biståndsgivare. Efter en av Kekkonens resor till Nordafrika kom man överens om ett biståndsprojekt med stöd av finska staten. En betydande finsk tidning skrev att ”det är helt enkelt omöjligt att begripa…”. Varför skulle Finland i efterdyningarna av återuppbyggningen efter kriget med vett och vilja börja pracka pengar på andra länder?

Då man ser på dagens diskussion om biståndet och till exempel de extra kostnader som flyktingvågen för med sig förefaller det som om ringen har slutits. Efter femtio års resa står vi på samma plats och i samma situation. ”Varför koncentrerar Finland sig inte på sina egna problem och på att trygga välfärden för sina egna medborgare?” Återkommer vissa frågor och lösningsförslag verkligen i ständiga cykler eller är utvecklingen trots allt lineär: går man ändå trots allt in i nya skeden? Själv tror jag att vi har kommit in i nya skeden, även om samma grundfrågor förblir oförändrade.

Nytt utvecklingsprogram – nytt utvecklingstänkande

FN:s nya utvecklingsprogram innebär en stor förändring i synen på utvecklingssamarbetet eller till och med på hur man skall garantera alla ett människovärdigt liv. Principerna i FN:s nya utvecklingsprogram Agenda 2030 är universella: man bör sträva efter förändring överallt. Vi är alla i samma båt och samma strukturella gjutningsfel skapar samma symptom och följder överallt. Fattigdom och ojämlikhet är alltså tyvärr universella företeelser.

Den politiska dimensionen i programmet är att avskaffa ojämlikheten mellan länderna och inom dem. I motsats till det föregående millenieprogrammet, som i huvudsak definierade fattigdomen som inkomstfattigdom, ligger tyngdpunkten i det nya programmet på ojämlikheten, vilket leder till ett krav på måttfullhet och en rättvis fördelning av välståndet. På senare år har man allt oftare talat om den så kallade extrema rikedomen. Ett system som tillåter en marginellt liten grupp att

äga en förnuftsvidrigt och orimligt stor del av välståndet kan inte vara ändamålsenligt eller rättvist.

Agenda 2030 är ett unikts steg i samarbetet inom hela det internationella samfundet. Klimatmötet i Paris i höstas visade att det är möjligt att förlösa gemensamma visioner och att sådana föds, om än först i yttersta nöd. Hur kunde dynamiken och situationsanalysen inom klimatdiskussionerna – nu är sista möjligheten att gripa tillfället och det finns inga andra alternativ – överföras till andra processer och främst till Agenda 2030, som kämpar också mot social och ekonomisk ojämlikhet?

Jag var för några år sedan på besök i Vietnam. I diskussionerna med de lokala medborgarorganisationerna visade det sig att Vietnams stela centralförvaltning var redo att ge organisationerna rörelsefrihet, då utmaningarna överskred partiets och centralförvaltningens resurser, kunnande och överhuvud förmåga att behärska klimat- och miljöfrågorna. I Vietnams fall handlade det om översvämningshotet: Vietnam är det femte mest potentiella offret bland de stater som hotas av översvämningar då havsytan stiger.

Frågan lyder, när, under vilka omständigheter och på vilka villkor fattigdom och ojämlikhet kunde väcka samma förhandlingsvilja som under klimatmötet i Paris, där man såg sig tvungen att söka lösningar och komma till ett avtal?

Medborgarorganisationerna i Oy/Ab Finland

Med Finlands nuvarande regering kan man konstatera att politiken har återkommit: atmosfären och argumentationen är laddade. Nu måste man inte bara uttala utan också försvara tidigare självklara saker. Eller kanske det bara är en liten skara aktiva medborgare som har betraktat dem som självklara. Samtidigt har man på mycket kort tid ställts inför ytterst grundläggande frågor. Varför ges fortfarande bistånd? Till vilken nytta är det? Vad har man nått för resultat på tiotals år? Varför har vi efter årtionden av idogt arbete och miljarder euro, mark eller dollar fått över trettiotusen invandrare eller flyktingar ibland oss? Vilket mervärde ger medborgarorganisationerna och deras arbete och vad har de fått till stånd? Vilken roll, uppgift och ställning har medborgarsamhället och dess aktörer?

Många biståndsorganisationer är vana att försvara medborgarnas rätt att delta och medborgarsamhällets plats i u-länderna. Nu har denna kamp blivit en del av organisationernas intressebevakning här i Finland. Också i detta avseende tycks det stämma att företeelser och utmaningar har blivit universella. Finland leds och styrs nu som ett stort företag på marknaden: man betonar konkurrensutsättning och ser det som medborgarorganisationernas uppgift att verkställa förvaltningens program. Alla ansträngningar och alla områden inom politiken har satts att tjäna regeringens största spetsprogram: att förbättra Finlands konkurrenskraft.

Jag tror och hoppas att Finlands självständighets 100-årsjubileum nästa år kommer att ge medborgarorganisationerna en möjlighet att berätta om vilken betydelse organisationerna och rörelserna har haft för att Finland har utvecklats till den stat vi har idag. Stabilitet, demokrati, en stark rättsstat, medborgarnas förtroende för varandra och institutionerna, god förvaltning, jämställdhet och så vidare ingår i det finländska samhällets DNA-kod, som inte hade kunnat uppstå utan ett oberoende och starkt medborgarsamhälle. Takorganisationerna inom olika områden, inklusive Kepa håller som bäst på att planera gemensamma program och evenemang för nästa år.

Från Impivaara till ett ansvarskännande Finland

Den pågående invandrar- och flyktingvågen har gjort frågor och företeelser som vi betraktat som avlägsna aktuella här hos oss. Ett litet finländskt start up-företag planerade ett självstudieprogram med mobilapplikationer med tanke på u-länder. I och med invandrarströmmen som började i höst måste företaget konstatera, att ”marknaden kom ju hit till Finland”. Universalismen gäller alltså också i detta sammanhang.

Det gångna året avslöjade mycket om oss finländare. Då det kommer till kritan är vi mycket hjälpvilliga. Vi är också effektiva på att organisera oss. Samtidigt visade sig emellertid vår självbild av en internationellt inriktad ny finländare vara mycket ytlig. Utländskt och inhemskt ligger långt från varandra i vårt tänkande och våra attityder. Vi talar visserligen gärna om enskilda framgångsrika företag, idrottare eller konstnärer, som har gjort genombrott i världen. Däremot har insikten att vi med tusen synliga och osynliga band är allt mer bundna vid andra länder och nationer inte trängt särskilt djupt i vårt gemensamma medvetande.

Det okända är skrämmande. Skrämseltaktik har nyligen lett till maktpositioner i Finland: det väcker genklang att vädja till självbevarelsekamp i en hotande omvärld. Samtidigt bör det erkännas att både vi organisationer och statsmakten endast delvis har lyckats berätta en annan berättelse om utvecklingssträvanden som på riktigt har nått bestående resultat och räddat människoliv.

Inte ett enda land, inte heller Finland, kan längre leva i föreställningen att man kan hålla alla ärenden och händelser i egna händer. Det inbördes beroendet blir djupare och starkare. I stället för att sluta sig inom sig själv måste Finland vara en aktiv internationell aktör.

Finlands brytningstid har börjat. Finlands nya identitet smids som bäst i olika slags smedjor runtom i landet och utanför Finlands gränser. Hur kan berättelsen ändras från bakre kammaren i Impivaara till en berättelse om ett starkt och ansvarskännande Finland, som på allvar stiger ut på den internationella scenen. Ett sådant Finland flyr inte sitt ansvar utan tar ställning och bedriver en aktiv utrikes- och säkerhetspolitik – inom ramen för den också utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete.

De kommande åren innebär framför allt möjligheter. Från och med augusti 2016 är globala frågor en del av undervisningsplanen i Finlands skolor. En attitydförändring bland de unga kommer förhoppningsvis att ändra vår nationella

självförståelse. Drömmen om ett ansvarskännande Finland skulle vara ett självklart och obestridligt kännetecken på en finländare. Eller den skulle i själva verket inpräglas djupt i vår kulturella DNA-kod.

Globaliseringsskatt

Under årens lopp har jag blivit allt mera övertygad om att vårt tänkesätt måste ändras också i fråga om vad vi kallar det ekonomiska stöd som de rika länderna ger för att utveckla fattigare länder. I stället för u-hjälp kunde vi börja tala om en globaliseringsavgift eller -skatt.

Det behövs resurser och engagemang för att verkställa FN:s utvecklingsprogram och klimatavtalet från Paris. FN:s biståndsrekommendation, de berömda 0,7 % av BNP är fortfarande en viktig mätare, som berättar om det politiska engagemangets trovärdighet eller beklagligt ofta bristen på trovärdighet. Redan nu berättar fasthållandet vid 0,7-målet att Finlands politiska ledning inser Finlands plats och roll i det internationella samfundet, som kämpar med aldrig tidigare skådade klimat- och säkerhetsutmaningar.

Biståndstänkandet måste ändras från moralisk dygd eller välgörenhet till kategorin nödvändigheter och förpliktelser. En biståndslag kunde vara ett mellansteg, som skulle garantera principerna och resurserna för Finlands utvecklingspolitik och dess olika instrument, såsom utvecklingssamarbetet. Om tankedynamiken och insikten om nödvändigheten i fråga om klimatavtalet skulle bli vardag också i fråga om utvecklingssträvandena, skulle en lagstadgad biståndsfinansiering helt enkelt innebära att Finland erkände sitt ansvar som en del av det internationella samfundet. Samtidigt skulle Finland trygga resurserna för verksamheten genom att flytta dem bort från den kortsiktiga dagspolitiska kohandeln och maktkampen mellan partierna.

Slutmålet kunde vara en internationell globaliseringsskatt, eller -avgift om skatt väcker motvilja. Den skulle vara ett slags medlemsavgift för planeten jorden och dess mänskliga samfund för att sköta de viktigaste åtgärder som behövs för att trygga mänsklighetens och naturens framtid. Till dem skulle höra bland annat fredsarbete, täckande sociala tjänster, matsäkerhet, kulturell och andlig utveckling och en rimlig utkomst som tryggar valfriheten. För att dela bördan rättvist skulle storleken på globaliseringsavgiften fastställas utgående från ifrågavarande stats bärkraft. Det skulle för de rika industriländernas del innebära minst 1,5-2 % av BNP. Enligt många beräkningar skulle också så stora medlemsavgifter i det långa loppet bli billigare än att alltför sent föra en hopplös kamp till exempel för att behärska klimatförändringen.

Finland kunde vara det första land som går med!

Timo Lappalainen är verksamhetsledare för Kepa med lång erfarenhet av arbete i internationella organisationer. Han är ordförande i styrelsen för Finlands sjömanskyrka och medlem i styrelserna för KFUM i Helsingfors och Dalitnätverket i Finland.

BASINKOMST FRÄMJAR FRIHET OCH JÄMLIKHET

JOHANNA PERKIÖ

Stöd över partigränserna

Idén om att alla skulle få en basinkomst har medvind både i Finland och i världen. I Finland planerar regeringen att göra ett försök med basinkomst, i Nederländerna är ett försök på kommunalnivå under diskussion och i Schweiz kommer man som följd av ett medborgarinitiativ att ordna en folkomröstning om saken. I Indien och Namibia har man redan testat basinkomsten på bynivå. Också i många andra länder har basinkomsten stigit upp som ämne för den politiska diskussionen.

Det internationella *Basic Income Earth Network* (BIEN) definierar basinkomsten som en regelbunden inkomst som betalas samhällets alla medlemmar, som är personlig och vars mottagande inte är förbundet med några villkor eller förpliktelser. Trots att strävan efter basinkomst har förenat såväl rörelser på gräsrotsnivå som forskare och partier inom olika flyglar av det politiska fältet, kan uppfattningen om reformens mål och genomförande skilja sig väldigt mycket hos olika aktörer.

Tillspetsat kan man säga att den politiska högern varit intresserad av modeller där basinkomsten är på en så låg nivå att den måste kompletteras med låglönearbete, medan den politiska vänstern och många samhälleliga rörelser har sett en hög basinkomst som ett medel att minska den sociala ojämlikheten och skapa möjligheter för livsstilar som utgör alternativ till förvärvsarbete.

Rättvis fördelning av de gemensamma resurserna

Historiskt har man speciellt i de akademiska kretsarna närmat sig frågan om basinkomst utifrån en rättvis fördelning av resurser. Man har sett att alla människor som föds på jordklotet har rätt till vissa av arbetsprestationen oberoende materiella resurser. Dylika, till hela mänskligheten hörande gemensamma resurser, är till exempel marken och naturrikedomarna, samt det intellektuella, teknologiska och kulturella arv som uppkommit som resultat av tidigare generationernas arbete.

Den belgiska filosofen Philippe Van Parijs föreslår i sitt år 1995 publicerade verk *Real Freedom for All. What (if anything) can justify capitalism?* (Verklig frihet för alla. Vad (om något) kan motivera kapitalism?), som fått klassikerstatus, att basinkomsten skulle vara en till alla hörande utdelning av sådan gemensam förmögenhet som ingen borde ha 'förstahandsrätt' till. De senaste prognoserna över digitaliseringens inverkan på arbetet har väckt en ny diskussion om huruvida en del av nationalinkomsten borde delas ut till alla medlemmar av samhället utan vederlag.

Rätten att sträva efter ett gott liv

Det andra centrala argumentet för basinkomst hos Van Parijs hänför sig till individens frihet. Enligt Van Parijs kan man inte tala om verklig frihet så länge majoriteten av världens befolkning inte har materiella resurser för att kunna fatta fria beslut. Enligt honom vore en tillräckligt stor basinkomst ett sätt att erbjuda också de svagare i samhället en möjlighet att sträva efter vad de själva betraktar som ett gott liv. Basinkomsten skulle inte ställa förvärvsarbetet som livsstil högre andra utan individen kunde, om hon så vill, nöja sig med knappare materiella resurser och rikta sin energi till exempel mot samhällelig påverkan eller sina egna personliga utvecklingsprojekt. Van Parijs har kritiserats för att han i sin teori inte tar i betraktande den könsbundna fördelningen av omsorgsansvar.

Ny syn på arbetet

Många tänkare har sett basinkomsten som ett sätt att ändra på våra föreställningar om arbetet. Den franska filosofen André Gorz kopplade i sina senare verk basinkomsten till en del av sina visioner om dualekonomin där allt samhälleligt nödvändigt arbete samt det ekonomiska värdet av vad det genererar skulle delas så jämnt som möjligt och människorna skulle kunna använda sin tid till att sträva efter personligt och kollektivt välstånd med olika kulturella, vetenskapliga och politiska aktiviteter. Många tänkare har också sett basinkomsten som en del av en ändring av strukturerna i ekonomin och försörjningen i en riktning där jakten på en ekologiskt ohållbar ekonomisk tillväxt inte längre skulle vara en förutsättning för välstånd.

Mot en hållbarare ekonomi

Fast basinkomsten i den finländska debatten oftast huvudsakligen tagit form av ett bättre fungerande socialskyddssystem, har den vid olika tidpunkter också förknippats med långtgående visioner. Speciellt i 1980-talets debatt om medborgarlönen (som kan ses som en nära släkting till basinkomsten) utgick man från en omdefiniering av arbetets koncept till att omfatta också socialt meningsfullt arbete i samhällen och hushåll, och från behovet att förnya ekonomins strukturer mot en hållbarare grund. Senare har man talat om basinkomsten som en investering i nya former av arbete och företagsamhet, som kunde innefatta till exempel en utvidgning av den kooperativa sektorn och socialt företagande. Basinkomsten har också setts som en injektionsspruta för volontärarbete och medborgarorganisationsverksamhet. Även om man hittills inte har just någon praktisk erfarenhet av basinkomstmodellerna finns det skäl att tro att en tillräckligt hög basinkomst skulle bidra till uppkomsten av en från gräsrotsnivå utgående mer solidarisk ekonomi i organisationer, tidsbanker och företag.

Johanna Perkiö är doktorand i socialpolitik vid Tammerfors universitet och viceordförande för det finländska nätverket för basinkomst BIEN Finland – Suomen perustuloverkosto ry. Hon har forskat i den finländska debatten om basinkomst, i framlagda modeller för hur basinkomsten kunde genomföras och i frågor angående de politiska villkoren för genomförandet

Översättning Pauline Stenberg

BILDER: KATARIINA OJALA

"Trevlig personal och vänlig atmosfär" säger en kund om de frivilliga i Vallgård i kundenkäten år 2014. UPPE: Tellervo Nieminen (t.v.) och Pia Koskinen. NERE: Alica Tiirakari (t.v.) och Riitta Hulkko.

AKTIVITET FÖR MIGRANTERNAS RÄTTIGHETER

KATJA TUOMINEN

Enligt vissa uppskattningar dog år 2015 fler människor än någonsin i försök att överskrida Medelhavet. Ändå har redan i långa tider tusentals migranter på flykt dött på europeiska vatten. Då jag skriver detta i mitten av januari har redan 59 människor hunnit omkomma i havet år 2016.

Det är uppenbart att migranterna har börjat uppfattas som ett allvarligt problem för Europa först då människor började komma till vår världsdel med livet i behåll. Någon kunde kalla en sådan uppfattning cynisk. Jag tycker tvärtom att det är cyniskt att stänga ögonen för att tusentals migranter har dött i åratal, att låta bli att hjälpa nödlidande och spekulera i människors motiv att sätta sig i rörelse, i stället för att bekanta sig med migrationens orsaker, som Europa ingalunda är utan del i.

Migrationen är en del av globaliseringen. I bakgrunden finns utöver krig, konflikter, våld och miljöförstörelse också fattigdom och flykt undan outhärdliga förhållanden. På senare tid har man igen börjat tala om ”riktiga” och ”oriktiga” flyktingar: som vi väl vet tycks en främling aldrig falla mottagaren i smaken. Antingen är han/hon för kunnig eller för okunnig eller på annat sätt olämplig. Detta överskyler ändå inte det faktum att de instanser som grälar om människors rätt att migrera samtidigt bestrider orsakerna till att människor tvingas sätta sig i rörelse. Det gör den migrationsfientliga politiken speciellt motbjudande: den bygger på ren politisk ansvarsflykt.

Som bäst upprepar många röster – och ganska överraskande röster – att man bör stänga Europas gränser och skärpa övervakningen av de yttre gränserna, fast just Europeiska unionens strikta visumpolitik i kombination med skärpt gränsbevakning tvingar människor till livsfarliga sätt att röra sig och fly. Den så kallade illegala migrationen skapas uttryckligen av den politik som säger sig behärska den. Detta gäller också människohandeln. Tillståndssystemen och gränskontrollen skapar just de förutsättningar som tvingar migranter att ty sig till människohandel och hindrar människor att fly i de situationer de råkat in i.

Samtidigt som globaliseringen strävar efter att skapa fri rörlighet för kapital, information och varor, har begränsningarna av den globala migrationen ytterligare skärpts. Olika slags kontrollmekanismer försöker hindra människor att röra sig och söka ett bättre liv och gynnar samtidigt diktaturer och zoner för lågprisproduktion. Utlänningslagar som gör människor till papperslösa invandrare skapar arbetskraft, som med låg förhandlingskraft är utlämnad till arbetsgivarnas godtycke. Nätverket Fri rörlighet anser att vi i denna situation redan i vårt eget intresse bör ställa oss på invandrarnas och flyktingarnas sida mot den migrationsfientliga politiken.

Hur uppkommer folkrörelser?

I fråga om folkrörelser är jag speciellt intresserad av hur de uppkommer. Hur sker detta under – att människor slår sig samman för att skapa något nytt och oförutsägbart, göra motstånd och förändra världen tillsammans? Jag har alltid uppskattat filosofen Hanna Arendts tankar om aktivitet. Aktivitet är alltid i sig oförutsägbar: det finns inga garantier för hur det skall gå. Då en människa inleder en aktivitet vet hon aldrig vad den leder till och hon måste bära ansvar också för de följder som hon inte har avsett. Aktivitet kan därför ses som en börda.

Oförutsägbarheten beror just på att alla människor är unika. Detta unika kommer till uttryck i allt som sägs och görs. En sådan process är helt beroende av de människor som agerar. Den kan enligt Arendt inte räkna med att bli bestående, utan den avbryts om människorna skingras eller om aktiviteten upphör av sig själv eller förhindras. Den makt som uppstår till följd av människors aktivitet kan inte lagras eller bevaras för onda dagar såsom våldsmedel kan.

Under en tid då främlingsfientlighetens agenda tränger sig fram i kaffebordssamtalen, på sandlådskanten, i politikers tal, i de invandrarpolitiska åtgärderna och i mediernas sätt att behandla samhällsförändringar, är det viktigare än någonsin att komma ihåg de gamla grundsanningarna. Det är nödvändigt att i all aktivitet hålla fast vid att människors ursprung inte spelar någon roll. Man måste outtröttligt kämpa för migranternas rättigheter och stå vid deras sida.

Katja Tuominen har arbetat med migrationsfrågor hela 2000-talet, till en början i aktionsgruppen No Border med inriktning på aktivism mot avvisning och förvarsenheter. Hon var en av grundarna av nätverket Fri rörlighet och är med i dess stödförening Oikeudet ilman rajoja (Rättigheter utan gränser).

MÄNNISKOVÄRDET OCH ASYLSÖKARNA

PEKKA TUOMOLA

Människan består av syre, kväve, väte, kol och kalk. Dessutom innehåller människan ca 50 liter vatten, en sådan mängd järn att det räcker till en liten järnspik, ett saltkar salt, och en sockerbit socker. Om man försöker sälja denna sammansättning, skulle dess värde vara ca 50 cent.

Är människan värd mer än 50 cent?

Det enklaste svaret på denna fråga är att människans värde inte kan mätas i pengar. Har alltså tiggaren, som ödmjukt måste tigga på gatan för att ens få ihop så mycket pengar att han/hon någorlunda klarar livhanken under vintersäsongen och som samtidigt försörjer sina närmaste och sin familj, faktiskt samma människovärde som direktören för ett stort bolag, som tjänar tiotals miljoner euro om året?

Ja.

Varje människa har vid födseln fått ett omistligt människovärde. Människovärdet bör inte och kan inte förtjänas. Vi har alla samma värde. Människovärdet föds av erfarenheten att det egna livet är betydelsefullt. Det föds av känslan att man blir bemött som jämlik och värdefull. Människorna är MÄNNISKOR. Var och en har rätt till människovärde, hälsa och välbefinnande. Människans handlingar behöver inte godkännas, men människan i sin mänsklighet bör accepteras. Alla behöver ibland hjälp. Att låta bli att hjälpa bryter mot välfärdsstatens värderingar.

Mer än 30 000 asylsökare har kommit till Finland under det senaste året. Många kriser på olika håll i världen har lett till en tillspetsning av flyktingsituationen i alla länder i Europa. Största delen av asylsökarna lämnar sitt hemland för att de fruktar för sitt eget och sina anhörigas liv.

Ofta är det ytterst traumatiska händelser i hemlandet som tvingar människor på flykt. Flyktingarna kan ha utsatts för förföljelse och diskriminering, fängsling, misshandel, våldtäkt, t.o.m. tortyr. Många har varit involverade i våld och krig.

Flyktingarna har upplevt förluster av många slag: ofta har familjemedlemmar och andra närstående dräpts, man har förlorat sitt hem och även sitt yrke. När människan lämnar sitt hemland förlorar hon språket och kulturen, även mångas psykiska och fysiska hälsa lider.

I det nya hemlandet väntar nya stressfaktorer: man måste lära sig ett nytt språk, anpassa sig till en ny kultur. Sociala nätverk saknas nästan helt, man upplever kanske diskriminering, t.o.m. rasism. Även arbetslöshet ger upphov till problem.

Tortyr kränker människovärdet

Den grövsta kränkningen av människovärdet är att tortera en medmänniska. Enligt en finsk doktorsavhandling, har t.o.m. 57 procent av de asylsökare som kommit till Finland upplevt tortyr.

Det finns många definitioner på tortyr. Den mest träffande är: tortyr är det värsta en människa kan vara med om, men ändå överleva. Tortyr är extrem underkuvning av människan, en fullständig berövning av människovärdet. De flesta av tortyrens offer dör, de tortyroffer som vi möter är överlevare. Trots att nästan alla stater i världen har undertecknat FNs deklaration om förbud av tortyr, så förekommer det fortsättningsvis i många länder.

För oss som bor i Finland är det ytterst svårt att förstå hur grym människan kan vara mot en annan. Att barn blir offer för tortyr övergår totalt vår föreställningsförmåga. Men även barn torteras. Hurudana spår lämnar tortyren i barnen, i de kommande generationerna?

Ofta tänker vi på tortyr som vållande av fysisk smärta. Enligt forskningar ger dock psykisk tortyr upphov till mer bestående ärr i människans själ: den torterade kan tvingas se på när de egna barnen dräps, när hustrun våldtas, han kan föras till skenavrättningar … Denna förteckning är oändlig.

Även de papperslösa har rätt till hälsovårdstjänster

Många av asylsökarna kommer att bli papperslösa då deras asylsökan avslås.

Mellan 2 000 och 5 000 personer lever i Finland idag utan tillgång till offentlig – och ofta ej heller privat – sjukvård. Situationen är både etiskt och humant ohållbar. Kan den status man har i landet definiera tillgången till hälsovårdstjänster? Hälsovård hör till de viktigaste och mest kritiska faktorerna när det gäller människans välmående. Samtidigt är hälsovården också en spegel som i all sin skärpa reflekterar de tankar och utvecklingssteg som för tillfället råder i samhället.

Papperslösa (på eng. undocumented, irregular eller unauthorised migrant) är de personer som befinner sig i landet utan giltigt uppehållstillstånd. De flesta torde vara asylsökare som har fått ett negativt asylbeslut, men som inte har lämnat landet. Nu när de asylsökandes antal har ökat kommer troligen de papperslösas antal att öka, eftersom endast 25-30 procent av asylsökarna vanligen får ett positivt asylbeslut. En del har kommit till Finland med visum, men har inte lämnat landet när visumet har gått ut. Även Östeuropas romer är papperslösa gällande hälsovård. I dessa länder är det endast personer som har haft anställning som

omfattas av sjukförsäkringen. Arbetslöshet bland romerna hindrar dem att få en försäkring. Då de inte är försäkrade i sitt eget land kan de inte heller få ett europeiskt sjukförsäkringskort och därmed har de inte rätt till offentlig sjukvård i de europeiska länderna.

I Finland får de papperslösa vård inom den offentliga sektorn endast ifall patientens tillstånd väsentligen och akut skulle försämras om patienten lämnas utan vård. Det här lämnar emellertid mycket rum för tolkning: hur avgörs brådskan t.ex. för en papperslös som lider av diabetes? Det är inte fråga om en akut sjukdom, men ifall sjukdomen inte behandlas kan den leda till döden. Detsamma gäller många andra kroniska sjukdomar. Om smittsamma sjukdomar inte behandlas kan det leda till ett problem för folkhälsan. De papperslösa får nog hjälp vid födslar, men inte vård efter födseln, och de har ej heller tillgång till mödra- och barnrådgivning.

De papperslösa migranterna blir tvungna att leva i marginalen och måste ofta hålla sig gömda. Rädslan för att sjukhuset bryter sin tystnadsplikt och anmäler patienten till polisen kan hindra allvarligt sjuka att söka vård.

De papperslösa är ofta de mest sårbara i samhället, inte bara gällande hälsovård. De har ofta mer än 10 timmar långa arbetsdagar med en obetydlig lön. De utför också ofta de allra farligaste jobben, där de är utsatta för olika slags trauman och sjukdomar. Att hela tiden hålla sig gömd ger upphov till psykiska problem. Papperslösheten innebär ofta prostitution och sexuellt utnyttjande, som kan leda till könssjukdomar, inklusive HIV, till oönskade graviditeter och möjligen till olagliga aborter. På grund av ekonomiska trångmål blir dieten ofta ensidig och otillräcklig, den dåliga bostadssituationen leder ofta till problem med hygienen. De papperslösa försöker ofta bota sina våndor med alkohol och/eller droger, vilket ökar problemen. Den sociala isoleringen, som ofta förstärks av bristen på språkkunskap, leder till marginalisering. De mest sårbara bland de papperslösa är offren för människohandel.

Global Clinic öppnades i Helsingfors i april 2011 med helt frivilliga krafter. Kliniken erbjuder allmänläkar- och juristtjänster åt papperslösa och har under sin verksamhetstid besökts av mer än 500 patienter. Ca 15 aktiva läkare och lika många sjukvårdare arbetar där frivilligt. Kliniken är öppen 2 timmar i veckan på en hemlig adress. Polisen känner till kliniken och dess läge. Patienterna får information om klinikens verksamhet via olika nätverk. Bland de frivilliga finns även tolkar, dessutom har kliniken tillgång till telefontolkning, samt till konsultation med specialistläkare per telefon. Vården ges anonymt oberoende av medborgarskap och status i landet. Vården är gratis, konfidentiell och klientcentrerad. I akuta situationer skrivs en remiss och alla de patienter vi har remitterat har undersökts och behandlats korrekt. Kliniken har fått en del donationer som har gjort det möjligt att öppna ett s.k. apotekskonto i ett närbeläget apotek. På detta sätt kan de papperslösa få den medicin de behöver utan betalning. Ett stort problem är tandbesvär, som knappast alls kan åtgärdas på kliniken.

Det är ohållbart att hälsovården för tusentals människor i Finland är beroende av frivilligt arbete. De papperslösas hälsovårdstjänster borde säkras enligt lag. Detta är en fråga om mänskliga rättigheter: alla har ett identiskt och unikt människovärde. Att utestänga en viss grupp människor från hälsovårdstjänster innebär förbjuden diskrimination. Vi borde alla verka för våra medmänniskors bästa. Då vi hjälper papperslösa gör vi oss inte skyldiga till olaglig verksamhet, tvärtom: gör mot andra som du själv vill bli behandlad. Arkiater Risto Pelkonen har konstaterat att Global Clinics verksamhet är just den slags etik som varje läkare borde följa.

Pekka Tuomola är läkare. Han har grundat Diakonissanstaltens servicecenter för HIV-positiva, arbetat som läkare för narkomaner och varit ansvarig för Global Clinic. Numera är han medicinsk chef i Luona OY.

03

ANSVAR

UNDER ÅRENS LOPP 86
– GEMENSKAP ÄR VIKTIGARE ÄN SAKER 88
– LAPPTÄCKE 96
– ETT BEHJÄRTANSVÄRT FALL 98
– EN AV OSS 100
– HÅLLBAR UTVECKLING ELLER NERVÄXT?

BEGÄRDA INLÄGG 101
– VILLE-VEIKKO HIRVELÄ: RÅD ATT VARA UTAN 104
– JARNA PASANEN OCH MARKO ULVILA: ANSVARSFULLHETENS ÅTERKOMST 108
– LEO STRANIUS: MILJÖVÄNLIG LIVSSTIL GER HOPP

BILD: LEIF PIETILÄ

ULLA HOYER
har arbetat i Emmaus sedan 80-talet. Under årens lopp har hon sysslat med olika uppgifter på loppmarknaden. Hon har också sett Emmaus från olika vinklar då hon har haft förtroendeposter både i Finland och i Emmaus International.

GEMENSKAP ÄR VIKTIGARE ÄN SAKER

I ett nummer av tidskriften Kotiliesi år 1992 berättar Ulla Hoyer om sitt liv och sina val i en artikel med rubriken *Hyvä elämä on tärkeämpää kuin tavara* (Ett gott liv är viktigare än saker). Artikeln belyser Ullas strävan att verka för de värderingar hon anser viktigast, såsom naturen, miljön och de fattiga i världen. Också återvinning nämns som en av hennes principer. I Emmaus fann hon i tiden en möjlighet att göra något konkret och fortsätter aktivt med det än idag. De gångna åren har varit fyllda av arbete och många utmaningar för Ulla både i hemlandet och utomlands.

Ulla berättar att hon redan i sitt barndomshem lärde sig att återvinna och inte konsumera i onödan.

– Efter kriget utnyttjade man allt material och gjorde nytt av gammalt.

Då Ulla i många år bodde utomlands med sin familj lade hon märke till att konsumtionen hela tiden ökade. I synnerhet några år i USA fick henne att fundera på om en så överflödande konsumtion kan fortsätta. I USA lärde Ulla också känna den gröna rörelsen och dess återvinningsarbete.

Arbetet i Emmaus bygger på frivillighet. För att verksamheten skall fungera behövs det frivilliga i olika uppgifter.

– Antalet frivilliga har varierat, men vi har alltid kunnat fortsätta. Det finns nog tillräckligt med arbete och dessutom man kan ju alltid arbeta bättre, säger Ulla med ett skratt. Man har också hela tiden fått tillräckligt med varudonationer, men Ulla har under årens lopp märkt hur kvaliteten har försämrats.

– Möblerna är numera ofta sådana som knappt duger att återvinna. Också i fråga om kläder märks att man konsumerar snabbt och andelen billiga kläder har ökat.

Som en ny verksamhetsform nämner Ulla reparationssömnad som hon ser som en viktig del av återvinningen, eftersom den förlänger produkternas användningsålder avsevärt. Den reparationssömnad som en tid har erbjudits i Emmaus butik på Backasgatan har tagits väl emot och varit populär. Den verksamheten skulle Ulla gärna utvidga, liksom också reparationen av möbler.

Den ökade ojämlikheten både i Finland och överallt i världen ser Ulla som ett oroväckande fenomen. Allt färre äger allt mer och antalet fattiga ökar. Det finns mer än nog av grupper att bistå. Med intäkterna från Emmaus stöder man både inhemska och utländska organisationer, som verkar för dem som har det sämst ställt. Dessa organisationer har sådana resurser och specialkunnande i fråga om de berörda grupperna som Emmas Helsingfors inte själv har.

– Det är svårt att hjälpa dem som har det allra sämst, eftersom de inte själva är organiserade. Därför är det viktigt att hitta samarbetspartner som ser till att hjälpen säkert går fram.

Ulla invaldes också i styrelsen och senare i exekutivkommittén för Emmaus International. Dessa förtroendeuppdrag förde henne till många länder där Emmaus verkar. Hon fick besöka bland annat Indien, Bangladesh och Nordamerika. Styrelsemöten kunde också hållas i Afrika och Latinamerika. I exekutivkommittén talades franska, så det blev en utmaning för Ulla att lära sig språket. Som grund hade hon vuxenspråkkurser och en tids vistelse i Genève. Frimodig som hon är lärde hon sig småningom klara sig själv på mötena.

– Jag känner mig privilegierad då jag har fått verka i Emmaus International och se olika länders kultur och verksamhetsmetoder. Det har inte alltid varit lätt, men mycket berikande och motiverande, intygar Ulla.

Människornas påverkningsmöjligheter kringskärs av globaliseringen. Då handelsavtal ingås på olika håll i världen skjuts beslutsfattandet allt längre bort. Besluten fattas någon annanstans än i de organ som vi själva har valt. Den enskilda människans möjligheter att påverka blir allt mindre.

– Hur skulle Emmaus kunna engagera sig inte bara i konkret solidaritetsarbete utan också i att avskaffa ojämlikhet och orättvisor. Det är verkligt svårt. Hur kunde vi synligt vara med och ta ställning och försvara dem som inte har någon talan och möjlighet att påverka, undrar Ulla bekymrat.

Då Ulla började arbeta i Emmaus var hennes barn 7 och 9 år. Nu har hon fyra barnbarn. Det yngsta barnbarnet är yngre än två år och håller Ulla sysselsatt en dag i veckan. I Emmaus arbetar hon tre dagar i veckan och får inte mycket tid för andra intressen. Ulla berättar i alla fall att hon promenerar mycket, läser och lyssnar på radio. Hon ser också gärna film och teater. Ullas energiska och hjärtliga väsen är ett exempel för oss andra i Emmaus. Hon ångrar inte de val hon i tiden gjorde, utan tror att hon skulle välja lika idag.

– Emmaus är som ett andra hem för mig, konstaterar Ulla till slut.

Text Raija Rantasalo I Bild Ullas familjealbum.
Intervju i Emmaus Nyheter nr 2/2015

LAPPTÄCKE

Texterna är ur Marita Uunilas historik *Emmaus 30 år i Helsingfors*, medlemstidningar eller verksamhetsberättelser, om ej annat anges. Lapptäcket har redigerats av Ulf Särs. Översättningarna är gjorda av Ulf Särs och Helka Ahava, om inte annat nämns.

1960-talet Återanvändning

Emmaus i Helsingfors var en föregångare när det gällde återanvändning och den första som upprätthöll en regelbunden loppmarknadsförsäljning, där begagnade saker kunde tas till vara och omvandlas till medel för hjälpverksamhet. Man sökte hela tiden nya avsättningsmöjligheter för allt som samlades in. Ljusa bomullstrasor såldes till Hufvudstadsbladets tryckeri och till några målarfirmor. Stickyllelump levererades till ett yllespinneri – – Senare sändes blandlump till Rejtex Oy, pingstförsamlingarnas fabrik i Vichtis, som experimenterade med olika användningsmöjligheter. Blandlump har alltid varit ett stort problem för emmausgrupperna, det känns inte bra att öka avfallsberget med material som kunde användas på ett vettigt sätt.

Emmauksen lumpunkerääjät

Tulevat luoksemme ..... klo 9 jälkeen.

Avullanne voimme jossakin määrin keventää kärsimyksiä maailmassa. Kiitämme niiden puolesta jotka Teidän lahjanne kautta saavat tukea.

Keräämme:
- LUMPPUJA, METALLIA (vaan ei romua eikä paperia)
- VAATTEITA, KIRJOJA, HUONEKALUJA, TALOUSTAVAROITA, KORISTE-ESINEITÄ, TYÖKALUJA, MATTOJA..., ym.
- Myös RUOKATAVARA on tervetullutta.

Jos kannattaa tyhjennämme ULLÄKÖITA ja KELLAREITA.

PANKAA TAVARANNE ULKOPUOLELLE. Jos tahdotte että ostamme ovikellua, kilnittäkää luoka n ä k y v ä l l e paikalle.

TERVETULOA KIRPPUTORILLEMME arkipäivisin klo 14–18 viikolla.

EMMAUKSEN KOMMUNITEETTI,
(yyskiinni pihalla)
Mäntsinkatu 5, puh. 661 058 (klo 9–17)

Vänd!

REKONSTRUERAD BILD: MIKA AALTO-SEPÄLÄ

Emmaus lumpsamlare inledde verksamheten i Helsingfors år 1966.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Ett lass med balad lump väntar på återanvändning år 1984.

1969 Emmaus International

Emmausrörelsens första internationella möte hölls i Bern den 24-25 maj 1969. Från Finland deltog Père Guy, Barbro Svedlin, Marita Uunila samt Ines Gustafsson som representant för U-landsföreningen Svalorna. Där grundades Emmaus International, och man utarbetade ett manifest som skulle utgöra grunden för allt Emmausarbete.

1970-talet Hunger och Törst

Ett antal nummer av "Faim et Soif" (Hunger och Törst ⓧ) som utgavs av Abbé Pierre förseddes av flitiga översättare med finska textbilagor, som var till glädje för vänner också utanför Emmaus.

1970-talet Sammandrag av en artikel i Faim & Soif (övers.)

Då man i många år har satt sin tid till att transportera lump, att tömma källare och vindar, att bärga tunga möbler och saker av ringa värde uppför och nerför trappor. Kan man inte undgå att fråga: varför gör jag allt detta arbete? Det finns bara två slutsatser att dra, som en kommunitetsmedlem i Sverige uttryckte sig en gång: Antingen ger man sig i väg och det är slut med Emmaus, eller så tar man reda på varför man jobbar.

Jag har alltså försökt fråga mig själv, varför stannar jag? Det första svaret jag kommer på är: för att det är nyttigt. Jag accepterar att arbeta utan ersättning för att kunna hjälpa den kategori av människor som i allmänhet blir utan hjälp.

Det är ungdomar i många familjer i avlägsna trakter som inte kan bekosta sin yrkesutbildning själva, och vilkas familjer inte har möjlighet att hjälpa dem.

Det är de isolerade familjerna i avlägsna hörn av landet där de unga gett sig iväg. När familjerna får sina paket märker de samtidigt att någon tänker på dem och bryr sig om dem.

Det är de ensamma männen som genom det gemensamma arbetet i Emmaus märker att också de kan ge något åt andra, och på så sätt får tillbaka sin självrespekt.

Då jag transporterar tunga möbler och andra gamla saker, gläder det mig att jag handskas med material som gör också andra till givare. Tillsammans med detta "bråte" bär jag samtidigt på ett hopp att några människor har funnit en mening med livet i dag.

De mest utlämnade, övergivna männen och kvinnorna i storstaden Helsingfors får också ibland under vinterns kalla dagar en personlig kontakt genom vårt arbete. Tack vare de stora mängderna av kläder som vi tar tillvara kan en del av dessa människor värma sig under dagarna och t.o.m. under de långa kalla vinternätterna utomhus.

Vårt arbete är alltså inte onyttigt. Kanske ännu viktigare än de värmande kläderna är kontakten som möjliggörs genom det arbete vi utför.

Då jag transporterar saker som samhället ratar tänker jag på de människor som samhället förkastar och förpassar till avkrokar ovärdiga ett civiliserat samhälle. Det finns inga kvarter där invånarna accepterar nybyggen som gör dessa människor till deras grannar.

Det kunde vara hälsosamt att ibland tänka på hur det skulle vara att själv höra till den kategori av människor som samhället helst skulle slippa. Alla är vi människor med förmågan att tänka och känna.

– Père Guy

1974 Nordiskt samarbete

I slutet av maj 1974 hölls ett nordiskt Emmausmöte i Bergen. Det var upptakten till det nära samarbetet med alla de nordiska grupperna, med regelbundna årliga möten. I Bergen föreslogs att det skulle bildas en nordisk region med en egen representant Emmaus Internationals styrelse. Förslaget skulle framläggas inför världsmötet i Paris i september. – – I Parismötet deltog hela sex personer från Finland. En av dem, Barbro Svedlin, blev vald till suppleant för den nordiska representanten. Därmed fick Emmaus Internationals styrelse sin första kvinnliga medlem.

1976 10-årsutställning

1976 firades 10-årsjubileum med en utställning i Helsingin Työväenopisto. Där presenterades Emmaus grundtankar, arbete och målsättning i ord och bild. Alla tre Finlandsgrupper deltog i utformandet av utställningen, som blev årets bäst besökta. Efter Helsingin Työväenopisto visades utställningen i Sökö bibliotek, Hagalunds kyrka, Mariakyrkan och Svenska Arbetarinstitutet.

1979 Informationsverksamhet

Information var en viktig del av Emmaus verksamhet. En dansk affischserie om den nya ekonomiska världsordningen visades på loppmarknaden hösten 1979. Emmaus egen tidning, Kirppu, kom ut med sitt första nummer i november. I mars deltog Emmaus i ett seminarium om återvinning, anordnat av Pehmeän Teknologian Seura. I Helsingfors och Åbo hölls diavisningar för de kristliga studentföreningarna.

TILL VÄNSTER: Emmaus Helsingfors medlemsblad under årens lopp: april 1986, november 1988, september 1992 och hösten 2015.

UPPE: Emmaus Helsingfors verksamhetsberättelse och vårt övriga informationsmaterial belönades med ett hedersomnämnande i Öppen rapport-tävlingen år 2014.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Donerade möbler på Åggelby-kommunitetens gård år 1977.

1979 Procentrörelsen

Med anledning av den knappt tilltagna statliga u-hjälpen startade Emmaus Jokioinen i oktober 1979 en hungerstrejk för ökad u-hjälp, och Emmaus Helsingfors bidrog med material för att sprida aktionen i Helsingfors och till andra orter. Det här gav impulsen till procentrörelsen, där bidragsgivaren förbinder sig att månatligen donera 1% av sina inkomster till olika biståndsorganisationer.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

I Globbar-evenemanget år 2007 deltog några Emmaus-medarbetare och ställde frågor om utvecklingsbiståndet till riksdagsledamöter. På bilden från vänster Jouko Skinnari, Paavo Lounela och Eeva Hämäläinen.

1982 Fredspris

Som en värdig avslutning på året 1982 tilldelades Emmausrörelsen i Finland ett fredspris som instiftats av Finlands kristliga fredsrörelse.

BILDER: UUSI TUULI

Frivilliga i föreningen Uusi Tuuli ry renoverade skonaren Estelle till ett flaggskepp för Rejäl handel. År 2012 såldes båten till den svenska aktivistorganisationen Ship to Gaza.

1986 Fartyget Estelle

Tisd 4.2. berättade Pepe från Jockis om båten Estelle, som det nygrundade rederiet Eestaas Oy köpt för 200.000 mark. Båten kommer att befraktas av föreningen Uusi Tuuli.r.y – – Estelle skall alltså segla på de sju haven och väcka människor till insikt om att det finns något som heter solidaritet och medmänsklighet. Detta är kanske båtens viktigaste upptift, om också den rent praktiska nyttan med att frakta kläder, verktyg, cyklar m.m. till u-länderna och deras egna produkter därifrån är en viktig del av det hela.

1986 Emmausvisa

Modet:
Nya kläder, min vän, köp dem nu,
för nu är tiden för vårmodet inne,
och den som skall köpa är du
I morgon är kanske för sent, min vän,
så synd att bli efter när modet förnyas.
Så tala inte om kläder med mej,
gå och köp nya kläder åt dej!

Emmaus:
Har du kläder min vän, skänk dem nu,
i många länder går mänskor i trasor
och den som kan hjälpa är du!
I morgon är kanske för sent, min vän,
så synd om oss alla om världen går under.
Så ta ditt ansvar och slösa ej,
låt gärningar tala för dej!

Modet:
Vill du tjäna, min vän, gör det nu,
för nu är tiden då pengar skall tjänas
och den som skall tjäna är du.
I morgon är kanske för sent, min vän,
så synd om idealister som satsar på drömmar.
Så tala inte om ansvar med mej,
låt pengarna stanna hos dej!

Emmaus:
Vill du tjäna, min vän, gör det nu,
för nu är tiden då mänskor ska tjänas
och den som skall tjäna är du!
I morgon är kanske för sent, min vän,
förtryck leder alltid till hat eller krig.
Så tala inte om pengar med mej
låt kärleken tala för dej!

1990-talet Kontakter med Emmausgrupper i Finland

De finländska Emmaus- och Svalagrupperna gick in för regelbundna träffar några gånger årligen som ägde rum i Westervik, Jokioinen och Helsingfors. En gemensam tidning gavs också ut, rätt oregelbundet på grund av tidsbrist.

BILD: HEKKI AHAVA

Samarbetet mellan Emmausgrupperna i Finland har varit tätt under 2010-talet. På bilden Margherita Zilliacus (Westervik), Ulla Hoyer, Maarit Kinnunen (Westervik), Helka Ahava och Pertti Tuunainen (Westervik) under en kafferast på ett seminarium i Mariehamn år 2012.

2001 Procentrörelsen

I februari 1993 deltog en grupp Emmausaktivister i procentrörelsens demonstration på riksdagshusets trappa. När procentrörelsen väcktes till liv igen anslöt sig Emmaus omedelbart.

2002 Webbsida på Internet

Emmaus har fått en webbsida på Internet! Adressen är www.emmaushelsinki.fi.

2003 Kampanjen Matdags

15.4 besöktes Emmaus av en representant från UM och två från Kepa med anledning av 'ruoka-aika'-kampanjen. Världssvälten och dess orsaker var temat för djupgående diskussioner. Heta skrev ett sammandrag av diskussionerna som skall erbjudas olika tidningar.

2005 Abbé Pierres bok

Abbé Pierres bok i finsk översättning *Veljeys – ihmiskunnan elinehto*, utkom lämpligt till julen. Den fås att köpa på Emmaus för 12 €, om man köper 5 ex. får man den för 10 €. Rekommenderas varmt, Abbé Pierres kloka tankar i koncentrerad form.

syföreningen

BILD: SANNA IKÄLÄINEN, FINLANDS NATIONALGALLERI

Syföreningens verkstad i Kiasmas utställning Först ockuperar vi museerna år 2005 räckte en hel månad.

2005 Verkstaden i Kiasma

Emmaus medarbetare har redan en tid haft en "syförening", där man tillverkat nya fräscha produkter av gamla kläder, i synnerhet sådant som inte har någon åtgång i butiken. Det finns ett överflöd av dylikt. Och i alla Emmausgrupper har lumpen alltid varit ett stort problem. Samtidigt är det en protest mot den strida importströmmen av billiga kläder från u-länderna.

2008 Sluta slösa-veckan

Under Sluta slösa-veckan 14-20.4 ordnades en affischutställning på Backasgatans loppmarknad som behandlade hemhushållens slöseri med naturresurser. Materialet för utställningen fick vi från Återvinningsrörelsen, som Emmaus har anslutit sig till på våren. Återanvändning och ekologiskt handlande har varit mycket aktuellt det här året. Vi har sökt nya lösningar för återanvändning av svårsålda kläder och saker. Vi införskaffade bio- och energiavfallskärl till Backasgatan som komplement till kärlen för pappers- och kartongavfall som redan fanns där.

2009 Emmaus paradoxer

Emmaus mål innehåller enligt min uppfattning en inre konflikt, som ytterst beror på att vi finansierar vårt biståndsarbete med kommersiell verksamhet. Vi motsätter oss konsumtionssamhället, men vi erbjuder ett billigt alternativ för shoppare. Givarna känner sig ha gjort en god gärning, då de ber Emmaus hämta gamla kläder, föremål eller möbler. Samtidigt får man rum för nya varor i hemmet och Emmaus har bidragit till att konsumtionsfesten kan fortsätta.

En annan paradox: Vi behöver försäljningsintäkter för att kunna hjälpa, men vi vill ändå inte växa och vårt mål är inte att maximera försäljningsintäkterna. Jag tror att många av oss är rädda för att gemenskapen lider, om pengarna blir mycket viktiga.

Helka Ahava i Emmaus Nyheter 1/2009

2011 Emmaus Finland: Trygga romernas rättigheter

De rumänska romer som kommer till Finland får inte betraktas som ett ordningsproblem utan som diskriminerade och hjälpbehövande medmänniskor. I stället för att med olika lagförslag försöka hindra romer som tigger att komma till Finland bör våra myndigheter verka för att trygga romernas mänskliga rättigheter. Det krävde årsmötet för Emmaus Finland i Helsingfors lördagen den 12 februari.

BILD: ANU VILJANEN-HÄGGMAN

2011 Presentkort för papperslösa

Emmaus Helsingfors har beslutat dela ut presentkort på 20 euro till papperslösa invandrare. För presentkorten kan de papperslösa på loppmarknaderna skaffa kläder, kärl och andra basförnödenheter. Presentkorten delas på försök ut via organisationer som arbetar med de papperslösa.

2013 Nätverket Papperslösa

Emmaus Helsingfors är aktivt med i nätverket Papperslösa, där aktörer inom olika områden tillsammans verkar för de papperslösa invandrarnas angelägenheter. Vi har undertecknat nätverkets ställningstaganden om rätten till hälsovård och kvinnors rättigheter.

ANVÄND, REPARERA, ÅTERANVÄND... Emmaus bil avhämtar vid behov donationerna från ditt hem. Utan givare skulle loppmarknaden inte existera. Tillsammans med Emmaus alla medarbetare utgör givarna och kunderna viktiga länkar i kedjan av solidaritet.

HILDING OCH GRETEL NYSTRÖM
Intresset för böcker förde Hilding och Gretel Nyström till Emmaus.

ETT BEHJÄRTANSVÄRT FALL

I Hilding (94 år) och Gretel (90 år) Nyströms vackra hem i Munkshöjden är det tavlorna och böckerna som dominerar. Det var intresset för böcker som motiverade dem att komma med i Emmaus-jobbet. Då Hilding år 1972 kom till Emmaus för att donera sin mors kläder, träffade han Gunvor Orta, som prissatte böcker på loppmarknaden.

– Gunvor frågade om jag kunde komma med och hjälpa. Hilding började komma någon dag i veckan efter sitt bankjobb.

– Först hjälpte jag Gunvor med att bära ut skräp.

Också Gretel, som skötte barnbarn på heltid, kom med då hon kunde:

– Jag placerade ut böcker i butiken.

För dessa bokentusiaster – Hilding är författare till sju böcker – är det klart att de speciellt lyfter upp biblioteksprojektet i Nampula i Mosambik som en viktig stödverksamhet inom Emmaus.

Gretel berättar att stämningen på Emmaus alltid var väldigt hjärtlig.

– Jag har bara goda minnen av människorna som vi mötte där. Hon minns speciellt Elisabeth de Godzinsky.

– Jag hade stor respekt för Père Guy och hans arbete tillsammans med kompanjonerna, säger Hilding. Men de lärde inte känna Emmaus kärntrupp särskilt väl, då de inte deltog i den gemensamma lunchen.

Hilding och Gretel minns de olika lokalerna där Emmaus fungerade: Lönnrotsgatan, Sandvikskajen (där Hilding stötte huvudet i en hylla), Smedsgatan (som "var en hemsk håla") och Fabriksgatan (där turade Hilding ibland också i kassan).

Hilding hjälpte också till på bokavdelningen på Drumsö, då loppmarknaden öppnade där 1983.

Hilding och Gretel minns att endel av de frivilliga medarbetarna var missnöjda med flytten från Fabriksgatan till Vallgård. Själva ser de det som ett bra beslut.

– De nuvarande utrymmena är de bästa hittills!

Hilding och Gretel är anspråkslösa när det gäller deras egen mångåriga insats på Emmaus. Deras stöd till föreningens målsättning kommer bäst fram av denna anekdot:

– För länge sedan köpte vi två små oljemålningar på Emmaus för 20-30 mark. De var dammiga och oinramade och vi hade dem i ett brunt kuvert. Senare märkte vi att den ena tavlan var signerad EF. Då Hagelstams annonserade att man kunde föra tavlor till värdering, passade vi på och gick dit. Vi fick höra att det var fråga om den kända målaren Ellen Favorin. Vi gav tavlorna tillbaka till Emmaus.

På Emmaus får jag höra slutet på denna solskenshistoria: Emmaus förde den signerade tavlan till auktion, där den inbringade 1500 €, och den osignerade såldes på Emmaus för 80 €!

Text och bild Ulla Hoyer. Intervjun gjordes hösten 2015.

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

Intresset för böcker motiverade Hilding och Gretel Nyström att komma med i Emmaus.

GULCHN MOHAMMAD SAID
kom till Emmaus via Monika-Naiset. Kunderna uppskattar Gulchns reparationssömnadstjänster och Emmaus medarbetarna hennes vänliga och soliga sinne.

EN AV OSS

Den reparationssömnad som erbjuds i Emmaus butik i Vallgård har redan i ett års tid förtjänstfullt skötts av en invandrarkvinna född i Irak. Hon måste lämna sitt hemland för att söka fasta och trygga levnadsförhållanden på annat håll, liksom stora skaror medborgare i krisländer idag som har tvingats fly. Gulchn Mohammad Said föddes i norra Irak i staden Duhok för 34 år sedan. I sin hemstad gick Gulchn i skola och började utbilda sig till lågstadielärare.

– Min morfar, som dog som 90-åring, och mina föräldrar fick leva hela sitt liv i krigets skugga. Jag själv måste avbryta mina studier, då kriget bröt ut igen, berättar Gulchn.

Invånarna i norra Irak är kurder och förföljda. Araberna godkänner dem inte som muslimer utan jämställer dem med israeler, som araberna betraktar som fiender. Kurderna har blivit utsatta för omfattande godtycke av den irakiska förvaltningen. Gulchns man kom till Finland som asylsökare under Saddam Husseins kurdförföljelser. Då han efter många år vågade besöka hemlandet gifte de sig. Mannen återvände till Finland och Gulchn stannade kvar i väntan på att få visum till Finland.

– Jag väntade på visum i sju månader. Jag kom till landet i mars en kväll klockan 11. På morgonen då jag vaknade snöade det. Vakna, vakna, ropade jag till min man. Det snöar där ute! Han lugnade mig och berättade att det är normalt att det snöar i Finland den tiden på våren. Jag såg ut på landskapet och överallt såg jag bara vit snö. Det var min första erfarenhet av Finland, berättar Gulchn nu med ett skratt.

Åren innan Gulchn fick sitt första barn använde hon till att flitigt studera finska och bekanta sig med arbetslivet. Dottern föddes då Gulchn hade bott cirka fyra år i Finland.

– Vi funderade på vilket namn vi skulle ge vår dotter och min man föreslog Aavin. På vårt språk betyder Aavin en plats där det finns mycket vatten. I Finland finns det mycket vatten, det finns åar och sjöar. Så fick hon namnet Aavin, minns Gulchn.

Till Emmaus kom Gulchn via Monika-Naiset, som Emmaus samarbetar med. Förbundet Monika-Naiset är en mångkulturell organisation som erbjuder tjänster speciellt åt invandrarkvinnor och barn och stöder integration på olika sätt.

– Jag hade varit arbetslös länge och fick kallelse till arbetsplatsbyrån, där det också fanns en medarbetare från Monika-Naiset. Hon berättade att hon hjälper invandrarkvinnor som kan tala finska att söka arbete. Jag sade henne att jag börjar fast i morgon om hon hittar en arbetsplats åt mig. Efter ett par dagar bjöd hon mig till Monika-Naisets kontor och frågade vad jag kan. Jag sade att jag kan sy, fast det inte är mitt yrke. Jag hörde att hon hade en sådan här plats att erbjuda på Emmaus, beskriver Guchn på sitt livliga sätt hur hon blev reparationssömmerska hos Emmaus. Efter en två och en halv månaders praktik fick Gulchn en ettårig anställning på Emmaus som reparationssömmerska med sysselsättningsstöd. Hon är mycket glad åt sitt arbete och hoppas få arbeta också i fortsättningen. Gulchn är mycket flitig och får mycket till stånd. Utöver reparationssömnaden utför hon olika slags uppiffning, deltar i matlagningen och prissättningen och hjälper till med mycket annat om det behövs.

Gulchn har besökt en mottagningscentral och träffat landsmän som kommit dit. Hon hjälper där så mycket hon kan, bland annat som tolk. Hennes ögon fylls med tårar då hon berättar om en ung man hon hade mött föregående dag. Han hade på sin flyktingfärd tvingats gå 10 dagar utan föda. Huden på mannens fötter hade skalats bort.

Gulchn uppskattar de lugna och trygga förhållandena i Finland. Hon är glad att hon kan uppfostra sin dotter här utan att behöva vara rädd varje dag. Hon tror inte att man åstadkommer fred i hennes hemland i en nära framtid.

– Även om det finns rikedomar som olja i landet, hamnar rikedomarna bara i några fås fickor. Människorna är inte jämlika, utan de som har pengar kan göra vad de vill, säger Gulchn ledset. Gulchn förstår dem som vill lämna sitt eget land och komma till Europa.

– Det finns tre saker som en människa behöver för att leva: fred, hälsa och en god utbildning. I Europa har man det. Om du frågar en flykting, varför han gav sig iväg, kan han svara att det är bättre att dö en gång än att dö varje dag. Där dör vi varje dag, då vi inte har någonting, varken vatten, mat, energi eller trygghet, sammanfattar Gulchn till slut orsakerna till att hon likt många andra måste lämna sitt eget hemland. Gulchn – en av oss.

Text Raija Rantasalo I Bild Anu Viljanen-Häggman. Intervju i Emmaus Nyheter nr 2/2015.

HÅLLBAR UTVECKLING ELLER NERVÄXT?

Hållbar utveckling talar man om som en lösning på den miljöförstöring den ständiga ekonomiska tillväxten förorsakar. Syftet är att göra det möjligt att låta tillväxten fortsätta genom att utveckla miljövänligare produkter och beteenden. Även om den hållbara utvecklingen i princip ställer de ekologiska systemens bärkraft framom den ekonomiska tillväxten, har den i den ekonomiska politiken tyvärr blivit ett medel att främja tillväxt och putsa företags/partiers image. Allteftersom mindre resursslösande och avfallsproducerande teknologi utvecklas, tycks konsumtionen öka i ännu snabbare takt. De uppnådda resultaten går förlorade och en ekonomi byggd på hållbar utveckling blir allt mera avlägsen.

Med nerväxt (degrowth, somliga talar om minustillväxt) söker man en radikalt annorlunda lösning på miljöförstöringen: ett ekonomiskt system som inte råkar i kris fast ekonomin slutar växa. I stället för tillväxt bör ekonomin skäras ner och den existerande rikedomen delas jämnare, tills man når en sådan konsumtionsnivå som ekosystemen på vårt jordklot kan bära. Därefter kan man övergå till nolltillväxt eller en måttlig ekonomi. I stället för penningar och varor sätter man värde på samarbete, solidaritet, inbördes hjälpsamhet och respekt. Inte mera rikedom utan mera kärlek.

Många människor har redan övergått till en måttlig ekonomi genom att frivilligt välja ett enkelt liv och minska sina kostnader. Också vi i Emmaus är ute i ett gott ärende då vi uppmanar människor att i stället för att köpa nya produkter använda gamla saker till slut, reparera och återanvända. Jag utmanar oss att var och en i sitt eget liv slå vakt om den icke-materiella välfärden: vänskap, samvaro och solidaritet.

Det är inte klart vilken linje Emmausgrupperna i olika länder väljer. Grupper i de fattiga länderna i Syd kan tala för hållbar utveckling, medan grupper i Europa och Nordamerika torde vara mer villiga att verka för nerväxt. Det rättvisa vore att de rika länderna skulle gå in för nerväxt och samtidigt stöda en hållbar utveckling i de fattiga länderna på olika sätt, också genom att dela sin rådande materiella välfärd med dem.

Helka Ahavas kolumn publicerades i medlemsbladet (Emmaus Nyheter 2/2010).

RÅD ATT VARA UTAN

VILLE-VEIKKO HIRVELÄ

”Ekonomisk” låter förnuftigt eftersom det innebär motsatsen till slöseri, att man lever och verkar så att man använder så litet pengar som möjligt.

I offentligheten använder man ändå ”ekonomisk” om sådant som tvärtom ökar den kommersiella överkonsumtionen, slöseri som inte är nödvändigt för att bevara livet.

Alldeles som om livet skulle vara mer ekonomiskt ju mer den slösaktiga konsumtionen ökar.

Till och med åtgärder som kallas ”sparande” används för att hålla konsumtionsökningen i gång.

Skulle det vara sparande att man ökar den penningmängd som kan konsumeras genom att trygga konkurrenskraften på marknaden för den verksamhet som upprätthåller vår överkonsumtion?

En sådan bild som påminner om Orwell får man då man lyssnar på statsministerns, presidentens, finansministerns eller utrikesministerns tal om behovet av sparåtgärder.

De ”sparåtgärder” som beslutsfattarna de senaste årtiondena har tillkännagett har lett till att de rika ländernas överkonsumtion har vuxit som ett snöskred liksom de globala inkomstskillnaderna.

Sådana ”sparåtgärder” har inte minskat slöseriet utan tvärtom håvat in allt för att konsumeras i de mest köpkraftigas slösaktiga konsumtion.

Sparande kallas allt som ökar vår bruttonationalprodukt, vilket all vår överkonsumtion gör.

För att kunna fortsätta öka vår slösande överkonsumtion av jorden kallar vårt land det alltså för ”sparande” och talar hela tiden offentligt om nödvändigheten att spara.

Men syftet med verkligt sparande är inte ökad konsumtion. Sparande kan verkligen inte vara att man ökar konsumtionen och den penningmängd, BNP, som slösas på den. Tvärtom klassificeras till och med flygpassagerare utgående från om de är ekonomiskt sinnade – ’economy’ – eller kommersiellt affärsinriktade

– 'business' – eftersom ekonomisk innebär att spara och inte att slösaktigt fika efter vinst i konkurrensen.

Ekonomiskt sparande innebär att man minskar penninganvändningen, behovet av pengar. Det är ekonomiskt att upprätthålla livet med så litet pengar och konsumtion som möjligt.

Med samma euromängd som våra fabriker och marknader livnär mycket få, kan majoriteten av jordens befolkning livnära mycket fler människor – med mycket färre fabriker, mindre avstjälpningsplatser och utsläpp.

Jordens fattiga majoritet i Syd sparar mera på jorden genom att leva av det som växer och förnyar sig själv.

Även om majoriteten av jordens befolkning sålunda lever mer ekonomiskt än vi, konsumerar mindre pengar per person än vi, vill vi ändå inbilla oss och kalla vår egen produktion och överkonsumtion "mera ekonomisk" än majoritetens.

Vår produktion och konsumtion kallas desto "mera ekonomisk" ju mer de åsidosätter jordens hållbara livsvillkor genom att kommersialisera källorna till dem runtom i världen och överföra dem från majoritetens hållbara resursanvändning till vår produktion och överkonsumtion.

För att öka slöseriet gör man fler stora hallar, kontor och lager, där man värmer varor och tomrum dag och natt hela vintern, trots att ingen lever där på nätterna. Och då de bad oss om hjälp och husrum vill vi inte hjälpa eller ge rum, då de bad oss om kredit vill vi inte lita på dem – eftersom vi vill 'spara' alla pengar för att slösa på vår överkonsumtion.

Nedskärningar som mejkats till sparande innebär ett slöseri som leder till fortgående klimatuppvärmning på grund av vårt livs tomma onödigheter.

Med den hållbara användning av utrymme som majoriteten av jordens befolkning lever i skulle otaliga människor kunna leva i våra tomma uppvärmda utrymmen.

Vi kunde nog leva i Finland med lite pengar och konsumtion, på ett sätt som sparar hela jorden. Enligt min erfarenhet kunde vi bra sova i lokaler där det blivit tillräckligt med rum till natten, använda kläder som fås mycket billigt på loppmarknader och äta mat som annars skulle slängas bort, fast den är ätbar. Så kan man leva mycket billigt i Finland.

Största delen av det som idag konsumeras på jorden består inte av sådant som är nödvändigt för de materiella grundbehoven utan är en överkonsumtion, där materiella saker konsumeras för deras sociala betydelses skull och inte på grund av materiella nödvändigheter.

Om de grundläggande materiella behoven är tillfredsställda och man därutöver söker annan mening i livet, behöver man inte söka den genom att ur världen konsumera till vårt inre sådant som redan finns där och som vi inte behöver för våra materiella grundbehov.

Att få mening i livet av det vi för in i världen och inte av det vi konsumerar ur den innebär en större frihet än att suga i oss livets gåvor för att få mening i livet utöver de grundbehov som är lika för alla.

Vi är desto friare och mera självständiga ju mer vi kan skapa innehåll och mening i vårt liv inifrån – och inte genom att konsumera saker som bjuds oss färdiga utifrån. Att välja att konsumera saker som är oss färdigt givna utifrån är motsatsen till självständig frihet.

Frihet innebär att besparas från utbyte byggt på givna alternativ, att ha råd att vara utan. Att ha råd till den mening som ljudet av vår andning uttrycker. Att bevara anden från att konsumera de källor som upprätthåller livet på jorden för andra syften.

Jorden har rätt att bevaras genom att användas och förvaltas mera sparsamt, såsom majoriteten av dess invånare i det globala Syd lever, utan att behöva tjäna vår överkonsumtion.

Ville-Veikko Hirvelä är en aktivist som i 35 år har ägnat sig åt frivilligarbete i Emmaus och många andra organisationer till förmån för bland annat ursprungsfolk och folkgrupper i det globala Syd som har vräkts från sina hem eller hotas av vräkning. Ville-Veikko har medvetet tagit avstånd från konsumtion och uppskattar att han under de tre senaste årtiondena har använt i genomsnitt 2000 euro om året för sitt eget uppehälle.

BILDER: KATARIINA OJALA

Flitiga frivilliga på loppmarknaden i Vallgård. Till vänster: Anu Kamppila prissätter barnkläder, till höger: Bertel Backholm reparerar lampor.

ANSVARSFULLHETENS ÅTERKOMST

JARNA PASANEN OCH MARKO ULVILA

Då Abbé Pierre inledde Emmaus-rörelsens verksamhet efter andra världskriget försökte det internationella samfundet reda ut orsakerna till de fruktansvärda handlingar som begicks under kriget. Man kom till att ansvarslöshet inbyggd i samhällena var en av de faktorer som möjliggjorde skräckdåden. Mest påfallande var detta i arméerna, där soldaterna iakttog kravet på lydnad och sköt ansvaret för sina gärningar på de överordnade. I sådana hierarkiska kommandokedjor kunde hundratusentals människor på order av en överordnad delta i åtgärder som de aldrig som privatpersoner hade gått med på.

Efter kriget försökte man råda bot på ansvarslösheten bland annat i Nürnbergrättegångarna. I dem skapades prejudikat i fråga om soldaters personliga ansvar – ”jag lydde bara order” dög inte längre som försvar för brott mot mänskligheten. Denna princip har senare följts upp bland annat genom avtal om krigsbrott och genom att inrätta den internationella brottmålsdomstolen. Ändå präglas vårt samhälle av en ansvarslöshetens kultur. Man talar kanske så mycket om ansvarsfull konsumtion och företagens samhällsansvar just därför att man inom viktiga samhällsområden som lönearbete eller aktiebolag har överfört ansvaret någon annanstans – eller redan per definition uteslutit det.

Det är en av de viktigaste utmaningarna för vår tid att inprägla ansvarsfullheten i all mänsklig aktivitet. Vilka principer kunde göra det möjligt?

Den finsk-tyska ekoodlaren och uppfinnaren Lasse Nordlund har kommit till att självförsörjning är det säkraste sättet att kunna vara ansvarsfull. Åren 1992-2004 levde han i Valtimo i praktiken helt självförsörjande utanför penningekonomin. Efter åratals försök kom hans ekonomi att bygga på ett två ar stort trädgårdsland dominerad av kålrot, bär- och svampplockning och då och då fiske. Spannmål förkastade han som alltför beroende av vädret och husdjur som alltför arbetskrävande. De anskaffningar han behövde utöver det självförsörjande hushållet klarade han med fyrtio euro om året. På detta sätt kunde Lasse vara helt säker på att hans verksamhet stod i harmoni med naturen och att han inte tog del i något skadegörande umgänge.

Människor har emellertid en stark böjelse för samverkan och flockliv, till och med omfattande hela mänskligheten. Hur kan man trygga ansvarsfullheten i samfunds verksamhet? Som recept för detta har Gandhi utöver självförsörjning (*swadeshi*) angett också självstyrelse och folkvälde. Han använder det hindiska ordet *swaraj*, som bildas av orden *swa*=själv/egen och *raj*=makt/styrelse. I Gandhis vision är lokalsamfunden byrepubliker ledda enligt självstyrelseprincipen. De bildar nätverk med andra byar och större områden bara till den del som de anser det nödvändigt. Ett sådant förbund av byrepubliker skulle bilda ett samhälle där också dygden ansvarsfullhet kan blomstra, eftersom ansvarskänslan starkt ökar då följderna av en aktivitet står en nära.

Hurudana förändringar borde man föreställa sig om ansvarsfullheten skulle lyftas upp som den styrande principen i samhället och självförsörjning och folkvälde skulle vara de viktigaste medlen? Det behövs stora förändringar åtminstone på tre områden: arbetet, teknologin och produktionen.

I nyttigt arbete

Människan sätter sitt största fotspår på jordklotet genom det arbete hon utför. Då vi arbetar använder vi vårt kunnande och vår kropp till att främja något syfte. I produktionen behövs energi – mat för människan och industriell kraft för maskinerna – råvaror och kunnande. I kombinationen av dessa uppstår utöver produkter och tjänster också avfall och värmeförlust. På vad borde man rikta uppmärksamheten om man vill bära sitt ansvar för att arbetet är nyttigt eller åtminstone inte skadligt för skapelsen?

Då ett arbete bidrar till att tillfredsställa grundbehoven och utförs med respekt för naturen och de mänskliga rättigheterna är det lätt att anse det vara samhällsnyttigt. Att arbeta för att tillverka onödiga eller skadliga produkter på ett sätt som förstör naturen och kränker de mänskliga rättigheterna kan å andra sidan betraktas som uppenbart skadligt. Mellan dessa faller emellertid ett stort grått område, där det är svårt att entydigt säga åt vilket håll vågskålen lutar.

Den engelska tankesmedjan New Economics Foundation har utrett samhällsnyttan av olika yrken (*social value of work*). Av de sex yrken som granskades kom man till att tre var nyttiga och tre skadliga. På plussidan kom en sopåkare inom avfallshanteringen, en sjukhusstädare och en barnskötare. På minussidan kom en investeringsbankir, en reklamchef och en skattekonsult. Motiveringarna var att en skattejurist typiskt råder sina personkunder och företag att undvika skatter bland annat genom att föra egendom och aktiviteter till skatteparadis. Till en reklamchefs arbete hör att uppmuntra till missnöje och onödig konsumtion – båda stora källor till problem i samhället. Investeringsbankirerna igen är till stor del ansvariga för finanskriserna och förorsakar därigenom samhället stor skada.

Det säger något om det snedvridna belöningssystemet i vår tid att lönerna i de samhällsnyttiga yrkena i regel är låga och i de skadliga yrkena höga. Det behövs en grundläggande förändring där också penninglönen ställs i proportion till nyttan

eller skadan i samhället. Det skulle göra det lättare att utöva dygden ansvarsfullhet både i individuella val och strukturellt.

Skadeansvar för teknologin över generationer

En annan lucka i fråga om ansvarighet har att göra med teknologin. Utom vid framställningen av mediciner och livsmedel finns det inte just några arrangemang som skulle ställa utvecklare och kommersiella utnyttjare av ny teknologi till svars för oväntade skadeverkningar av produkter och processer. Historien är full av exempel på hur teknologi som först verkat nyttig senare har visat sig skadlig. Försäljare av framgångsrika uppfinningar har kanske gjort miljardvinster, medan samhället får ta hand om de skadliga biverkningarna. Det mest uppenbara exemplet på detta är kemikalier som freoner och CFC i kylprodukter, som har skadat ozonlagret i yttre atmosfären. I vidare bemärkelse kunde man lägga också förbränningsmotorn och börsen på listan över skadliga uppfinningar.

Det är helt enkelt omöjligt att behärska ny teknologi så att den skulle utnyttjas helt ansvarsfullt, eftersom man inte kan känna till alla verkningar då teknologin tas i bruk. Det är alltså säkert att de flesta teknologier också leder till oönskade skador och brister. De som tar teknologin i kommersiellt bruk är beredda att ta stora risker, eftersom skadeverkningarna medför kostnader först efter att den offentliga kontrollen har upptäckt problemen. För att undvika detta behövs ett skadeansvar som sträcker sig över många generationer, så att man kan minska, reparera eller till och med avskaffa de skador som uppstått. I praktiken kunde detta åstadkommas genom försäkringar eller garantier. Ett sådant arrangemang skulle stävja utvecklingen och ibruktagandet av riskfull teknologi, eftersom det skulle ligga i aktörernas intresse att försäkra sig om att riskerna inte är för stora innan teknologin används i större omfattning.

Ansvarsfull produktion i folkstyrda organisationer

Det tredje området som är i skriande behov av en ansvarighetsreform är organiseringen av produktionen. Framför allt behöver något göras för att råda bot på aktiebolagens ansvarslöshet. Aktiebolagen uppstod på 1500-talet i samband med att Nederländerna och England erövrade sina kolonier, och kärnan i verksamheten är att aktieägarna har begränsat ansvar (*limited liability*). Ägarna ansvarar för bolagets verksamhet endast i proportion till det kapital de har investerat i aktierna. Detta leder till att bolagen kan göra sig skyldiga till fördömliga skräckdåd, medan aktieägarna inte kan ställas till ansvar för annat än det investerade kapitalet. En sådan ansvarslöshet kan vara motiverad på vissa begränsade områden, men det är ett stort misstag att göra den till logik för mäktiga storbolag.

Aktiebolagens grundläggande ansvarslöshet mångfaldigas ytterligare genom splittrat och indirekt institutionellt ägande. Om ett bolag som ägare har en identifierbar person eller grupp bär dessa på något sätt som personer ansvar för bolagets verksamhet och kan nås av kritik och krav från samhällets sida. Bolag som ägs av hundratals eller till och med hundratusentals aktieägare eller institutionella investerare är däremot ansiktslösa och utom räckhåll för ansvarsbedömning.

Gjutfelen i aktiebolagen är så allvarliga med tanke på ansvarigheten att aktiebolag kan tänkas spela endast en mycket liten roll i ett hållbart samhälle. En klar handlingslinje är att behärskat nedmontera bolagen genom att splittra, upplösa, nationalisera eller överföra dem i arbetarnas ägo. Självförsörjning och folkvälde är goda principer för att organisera produktionen. Det skulle leda till en uppblomstring av andelslag, offentlig produktion och små och medelstora företag.

Emmaus mönstergilla loppmarknader

En central verksamhetsform i Emmaus-rörelsen är loppmarknaderna, där man återför användbara men kasserade varor i nyttobruk. I dem har människor en möjlighet att utföra verkligt nyttigt arbete, vars resultat man gärna bär fullt ansvar för. De teknologiska riskerna med använda varor är små, eftersom man har erfarenhet av deras verkningar åtminstone under någon tid. Som demokratiska föreningar eller sammanslutningar bildade av naturliga personer fyller loppmarknaderna exemplariskt kriteriet för en folkstyrd produktion.

Jarna Pasanen är lärare och verkar för en behärskad nedkörning av den ekonomiska tillväxten på grund av miljö- och jämlikhetsskäl. Hon är verksam bland annat inom Jordens vänner rf.

Marko Ulvila är mångsidig aktivist, fackboksförfattare och sakkunnig i miljö-, demokrati- och globala frågor. Sedan år 2015 är han ordförande för stiftelsen Siemenpuu (Fröträdet).

Litteratur

– Gandhi, Mohandas (2008) *Vapaudesta – Hind swaraj*. Helsinki: Into.
– Joutsenvirta, Maria, Tuuli Hirvilammi, Marko Ulvila & Krisoffer Wilén (2016) *Talous kasvun jälkeen*. Helsinki: Gaudeamus.
– Lawlor, Eilis , Helen Kersley and Susan Steed (2009) *A bit rich. Calculating the real value to society of different professions*. London: New Economics Foundation.
– Nordlund, Lasse & Dorff, Maria (2008) *Elämämme perusteista*. Siuro: Palladium.
– Ulvila, Marko & Jarna Pasanen (2010) *Vihreä uusjako – fossiilikapitalismista vapauteen*. Helsinki: Like.

MILJÖVÄNLIG LIVSSTIL GER HOPP

LEO STRANIUS

Det här vet man: Vår livsstil bygger på ohållbar grund. Mångfalden i naturen minskar i aldrig tidigare skådad takt och klimatkrisen hotar miljarder människor. Vi konsumerar mera naturresurser än kommande generationer någonsin kommer att kunna göra på ett hållbart sätt.

Så inföll till exempel världens överkonsumtionsdag år 2015 redan i augusti (13.8.2015). Då hade mänskligheten använt upp de förnybara naturtillgångar som jorden producerade 2015. Resten av året levde vi på skuld – vi tärde på det dyrbara kapitalet.

Det är lätt att förlora hoppet inför de stora miljöutmaningarna. Men hopplöshet är omoralisk. Emmaus hänvisar till en palestinsk by, där människor som hade förlorat hoppet återfann det. Hopp är en bra utgångspunkt om man vill gå in för en miljövänlig livsstil.

Ur individens synvinkel har boende, rörlighet och matvanor de största verkningarna på miljön. Det handlar alltså i praktiken om dagliga vardagssysslor, även om vår uppfattning om ”normal” konsumtion snabbt har förändrats de senaste årtiondena.

Boendet handlar om hur många kubikmeter man måste värma upp och hur mycket elektricitet det går åt. Ekologiska val i fråga om rörlighet kan handla om att åka cykel eller kollektivt i stället för att använda privatbil. I fråga om maten lönar det sig att använda så mycket ekologiskt odlad vegetabilisk säsongmat som möjligt.

En miljövänlig livsstil bidrar också till att öka välfärden. Ekologiska val i fråga om rörlighet och mat är ofta också hälsosamma. Och energisparande boende är också ekonomiskt lönsamt.

Å andra sidan räcker individens val inte till. Jag har själv gjort alla stora men ändå relativt lätta val för att göra min vardag miljövänlig. Jag bor ganska trångt, då min fyra personers familj har tillgång till sammanlagt 60 kvadratmeter. Jag rör mig året runt i huvudstadsregionen på cykel. På längre resor använder jag tåg eller buss. Jag flyger inte på semesterresor. Jag iakttar vegandiet och föredrar ekologiskt odlad mat.

Mitt årliga kolfotspår är cirka tre ton, medan finländarnas i genomsnitt är mer än tre gånger större, cirka tio ton. En hållbar nivå skulle ändå röra sig om cirka ett ton. Ungefär så mycket växthusgaser kunde varje människa i världen få släppa ut för att klimatförändringen skulle hålla sig på en acceptabel nivå.

En miljövänlig livsstil är inte möjlig så länge samhällsstrukturerna inte tillräckligt stöder miljöval i vardagen.

Det effektivaste sättet att påverka miljön i vardagen är att påverka strukturerna i samhället. Så att det politiska beslutsfattandet och företagens investeringar gör en miljövänlig livsstil lätt, billig och omärklig. Så att var och en av oss automatiskt kommer att leva så.

I praktiken behövs kvoter för utsläpp och användning av naturtillgångar. Ekonomiska styrmekanismer som skatter, avgifter och stöd bör användas för att stöda miljövänliga val. Detsamma gäller olika slags handelssystem och -avtal. Man kan trygga välfärd inom ekologiska gränser mera rättvist genom att fördela välståndet jämnare. Detta kan lyckas till exempel genom att ta i bruk en basinkomst, fördela arbetet jämnare och öka skatteprogressionen i synnerhet i fråga om miljö- och konsumtionsskatter.

På gräsrotsnivån behövs olika slags inspirerande experiment. Kommunerna har en nyckelställning då det gäller att vara föregångare och göra anskaffningarna grönare. Man kan lära sig mycket av olika slags gemenskaper i fråga om sådant som stadsodling, tidsbanker eller en ekonomi som bygger på delande, lån, gemensamt ägande, bytande och loppmarknader. En förändring är inte möjligt utan aktiva medborgare och gräsrotsorganisationer som Emmaus.

Den finska rörelsen Kohtuus Vaarassa (Måttfullheten hotad) har publicerat ett program med 10 krav på måttfullhet, som är en god grund för en miljövänlig livsstil:

1. En djupgående förändring av livsstilen är nödvändig. Bara teknologi är ingen räddning.
2. Det behövs gemensamma bindande begränsningar av konsumtionen. Vi måste sluta äta från kommande generationers bord.
3. Den enda möjligheten att tillräckligt snabbt svara på utmaningen från miljökrisen är att minska användningen av energi. Konsumtionen måste minskas rättvist och behärskat.
4. Inhemsk, utlokaliserad och förnybar energiproduktion i stället för kärnenergi och urangruvor.
5. Reklamen bör regleras. Den skapar konstgjorda behov.
6. Man måste sluta utplåna lokal kunskap. I en värld där den ekologiska krisen hela tiden fördjupas behövs vishet baserad på erfarenhet.
7. Konsumtionen av naturresurser bör beskattas progressivt.
8. Den militära upprustningen måste upphöra. Den berövar mänskligheten resurser som behövs för att bekämpa miljökrisen.
9. Man måste sluta eftersträva ständig tillväxt på vår begränsade jord.
10. Sätt värde på måttfullheten. Den befriar från konsumtionsbehov.

Det finns mycket hopp i tiden. I december 2015 fick man i Paris till stånd ett historiskt klimatavtal. Praktiskt taget alla länder har nu förenats i universell sämja. Redan det att man strävar mot att hålla klimatuppvärmningen på cirka 1,5 grader är en enorm förändring i förhållande till det tidigare internationella samförståndet, där målet var att hålla uppvärmningen på två grader.

Dessutom är det meningen att ländernas utsläppsrättigheter skall granskas med fem års mellanrum. Första gången redan år 2018. Målet är att sänka utsläppen till noll efter år 2050. Dessutom lovar industriländerna minst 100 miljarder årlig klimatfinansiering till u-länderna med början år 2020.

Men det händer också mycket annat än klimatavtalet i Paris. Till exempel revolutionen i fråga om förnybara energikällor har framskridit till en punkt där många stater håller på att frångå fossila bränslen och storinvesterare drar sig ur verksamhet som är skadlig för klimatet. Analytiker inom energibranschen skriver att halvgratis solenergi snart kan undanträng a de fossila energiformerna på rent ekonomiskt rationella grunder.

Till de goda nyheterna år 2015 hör också att FN kom överens om nya ambitiösa mål för hållbar utveckling, att USA av miljöhänsyn avstod från att bygga en 1900 kilometer lång oljekabel från Kanadas oljeskifferfält till amerikanska raffinaderier, att arktisk oljeborrning inte lönar sig och att Hanaholmens kolkraftverk i Helsingfors läggs ner i början av 2020-talet.

Allt detta ger hopp. Framtiden är dyster om vi slutar tro och handla så att utvecklingen kan vändas till det bättre. Just därför är det omoraliskt att ge efter för hopplösheten. Som den amerikanska antropologen Margaret Mead har konstaterat: ”Det finns ingen anledning att betvivla att en liten skara tänkande, engagerade människor kan förändra världen – i själva verket är de de enda som någonsin har fått förändring till stånd.”

Leo Stranius Leo Stranius är t.f. verksamhetsledare för Finlands naturskyddsförbund, medlem av stadsfullmäktige i Helsingfors och inflytelserik medborgaraktivist. Till sin utbildning är han förvaltningsmagister. Hans miljöblogg finns på adressen www.leostranius.fi.

BILD: LEIF PIETILÄ

EMMAUS INTERNATIONAL – 364 GRUPPER

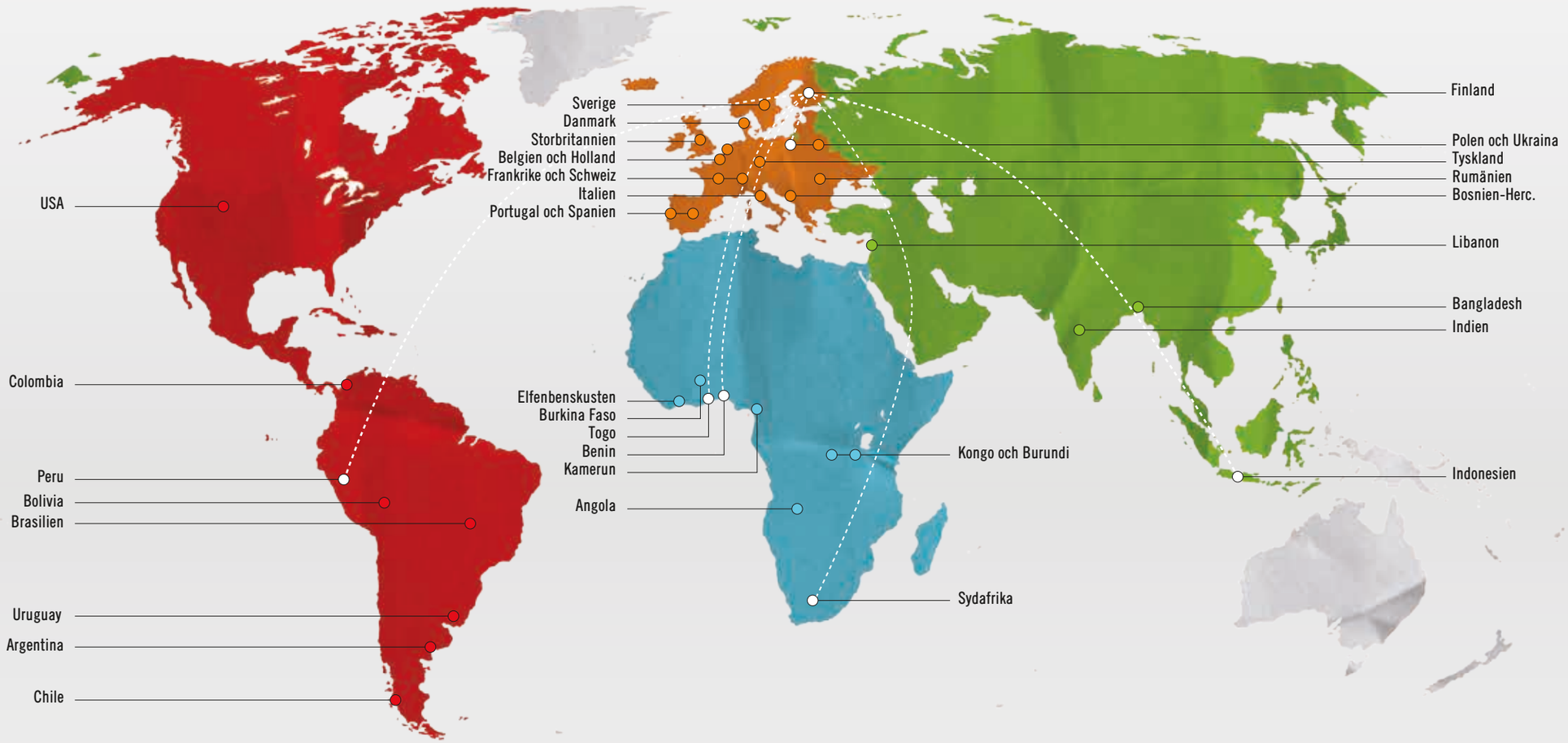

AMERIKA

Verksamheten inleddes 1952
Grupper 30 + provmedlemmar 7

Argentina	1952 / 6+1
Uruguay	1954 / 3
Chile	1958 / 1
Peru	1959 / 5+2
Brasilien	1963 / 8+3
USA	1966 / 2+1
Colombia	1978 / 3
Bolivia	1978 / 2

EUROPA

Verksamheten inleddes 1949
Grupper 286 + provmedlemmar 14

Frankrike	1949 / 194+1	Finland	1964 / 5+1
Belgien	1949 / 4	Spanien	1970 / 5
Holland	1956 / 16+1	Portugal	1983 / 2
Schweiz	1956 / 10	Storbritannien	1992 / 20+9
Tyskland	1959 / 4+1	Rumänien	1995 / 1
Sverige	1959 / 5	Polen	1996 / 3
Italien	1962 / 13	Bosnien-Herc.	1992 / 1+1
Danmark	1963 / 2	Ukraina	2001 / 1

AFRIKA

Verksamheten inleddes 1961
Grupper 15 + provmedlemmar 4

Kamerun	1978 / 1	Angola	1997 / 1
Burkina Faso	1984 / 4+1	Elfenbenskusten	1999 / 1
Benin	1988 / 4	Sydafrika	2000 / 1+1
Kongo	1992 / 1+1	Burundi	2002 / 1+1
Togo	1993 / 1		

ASIEN

Verksamheten inleddes 1950
Grupper 7 + provmedlemmar 1

Indonesien	1958 / 1
Libanon	1959 / 1
Indien	1965 / 4
Bangladesh	1972 / 1+1

År 2016 verkar i 37 länder på fyra kontinenter sammanlagt 338 grupper och 26 provmedlemmar.
Emmaus Helsingfors partnergrupper har på kartan utmärkts med bruten linje och vit boll.

EMMAUS FINLAND – 5 GRUPPER

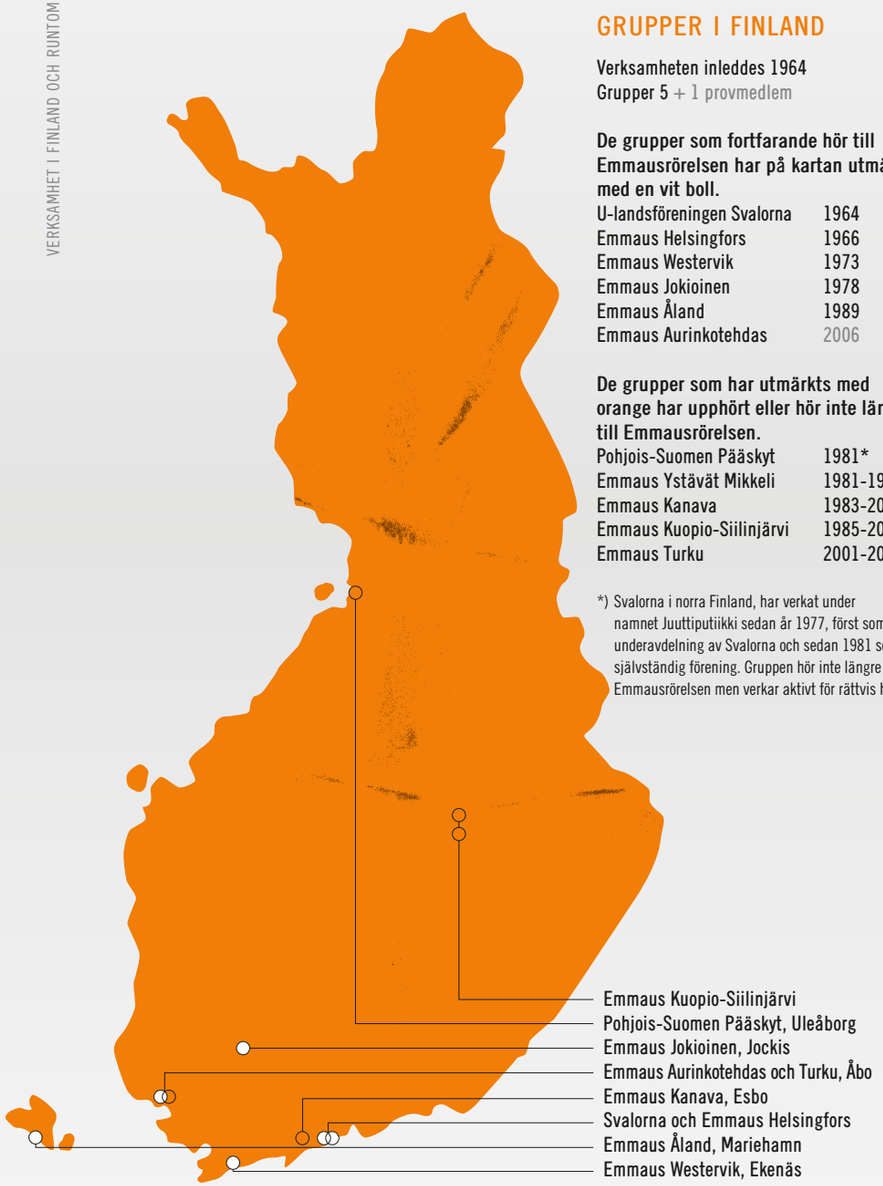

GRUPPER I FINLAND

Verksamheten inleddes 1964
Grupper 5 + 1 provmedlem

De grupper som fortfarande hör till Emmausrörelsen har på kartan utmärkts med en vit boll.

U-landsföreningen Svalorna	1964
Emmaus Helsingfors	1966
Emmaus Westervik	1973
Emmaus Jokioinen	1978
Emmaus Åland	1989
Emmaus Aurinkotehdas	2006

De grupper som har utmärkts med orange har upphört eller hör inte längre till Emmausrörelsen.

Pohjois-Suomen Pääskyt	1981*
Emmaus Ystävät Mikkeli	1981-1999
Emmaus Kanava	1983-2010
Emmaus Kuopio-Siilinjärvi	1985-2010
Emmaus Turku	2001-2003

*) Svalorna i norra Finland, har verkat under namnet Juuttiputiikki sedan år 1977, först som en underavdelning av Svalorna och sedan 1981 som självständig förening. Gruppen hör inte längre till Emmausrörelsen men verkar aktivt för rättvis handel.

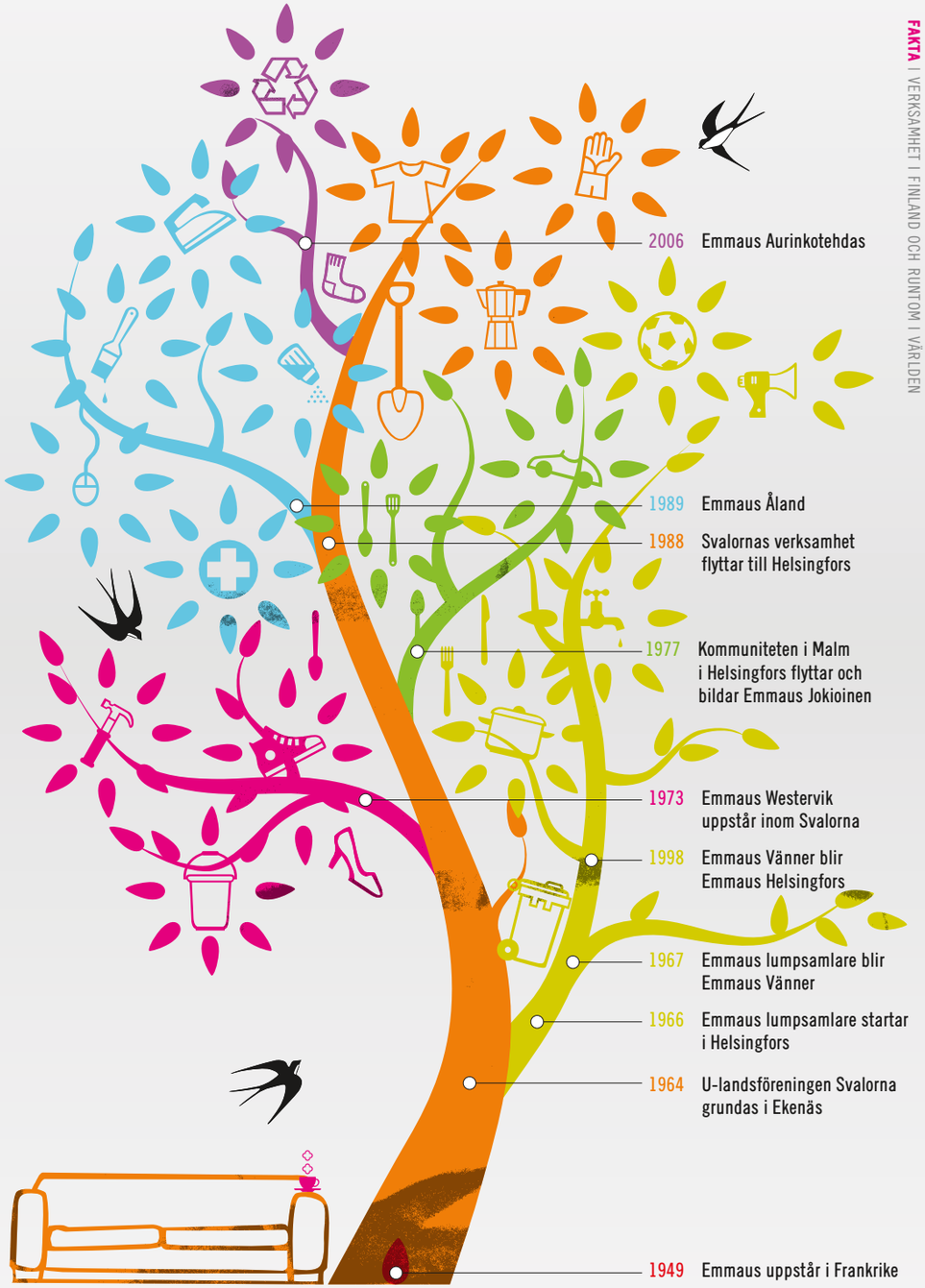

RUNTOM I HELSINGFORS

Under de gångna 50 åren har Emmaus kommuniteter och loppmarknader ofta flyttat. Ibland har orsaken varit att byggnaderna har dömts att rivas, ibland att hyrorna har höjts eller fastighetsägaren velat ha en lämpligare hyresgäst. En gång gick planerna på en boendekommunitet upp i rök, då elden hann förstöra byggnaden innan man flyttade in.

Då staden har vuxit har verksamheten flyttat ut från stadskärnan. Kartan på följande sida visar vilket litet område Emmaus i början verkade inom.

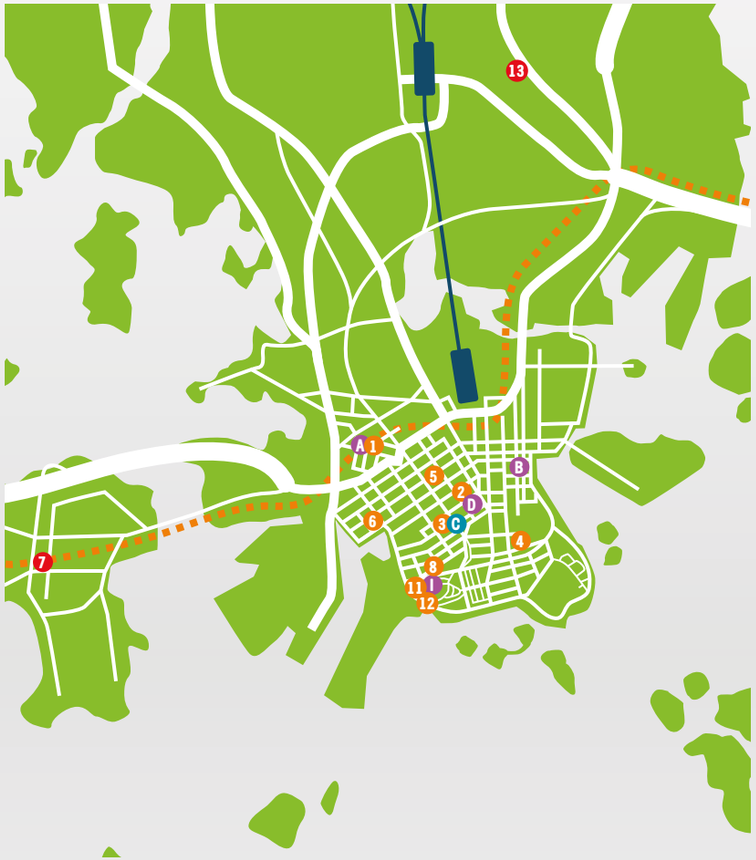

KOMMUNITETENS BOSTÄDER:

A	Malmgatan 5 (bostad, sortering + loppmarknad)	1966-1967
B	Fabiansgatan 7	1967-1970
C	Annegatan 3, sociala utrymmen	1969-1984
D	Stora Robertsgatan 42	1970-1986
E	Åggelby, Djäknevägen 24	1970-1978
F	Malm	1972-1977
G	Skomakarböle	1987
H	Baggböle	1988-1989
I	Fabriksgatan 40	1989-1991
J	Botby, Borgbergsvägen	1990

VERKSTAD OCH LOPPMARKNAD:

1	Malmgatan 5	1966-1967
2	Annegatan 11	1967-1968
3	Stora Robertsgatan 24	1968-1973
4	Bergmansgatan 19 (verkstad)	1970-1980
5	Lönnrotsgatan 10	1973-1977
6	Sandvikskajen	1977-1983
7	Gyldénsvägen 2	1983-
8	Smedsgatan 17	1983-1987
9	Räckhals	1983-1984
10	Skidåkarvägen 1	1984-1986
11	Fabriksgatan 40 (hörnet)	1984-1987
12	Fabriksgatan 40 (innergården)	1987-2007
13	Backasgatan 54	2007-

De nuvarande loppmarknaderna har utmärkts på kartan med rött. På de med orange urmärkta adresserna har en loppmarknad eller verkstad verkat. Med violett utmärks en boendekommunitet och med blått de sociala utrymmena på Annegatan.

EMMAUS HELSINGFORS ÅRTIONDEN

1960-talet

- 1964 Finlands första Emmausgrupp U-landsföreningen Svalorna grundas
- 1966 understödsföreningen för Emmaus Lumpsamlare grundas
- 1966 och 1968 besök av Abbé Pierre
- Varuinsamling och loppmarknader startas, de första årtiondena på många olika adresser huvudsakligen i Rödbergen
- Emmas pionjär för återvinning och loppmarknader i Helsingfors
- En kommunitet av bostadslösa män föds
- 1969 Emmausrörelsens internationella möte i Bern, där manifestet antas
- Bistånd till Peru via Svalorna

MAALAUS: KIMMO PÄLIKKÖ

BILDER: EMMAUS HELSINGFORS

Det första verksamhetsårets bokslut

Inkomster	mk	Utgifter	mk
loppmarknad	26 118	hyra	8 095
lumpförsäljning	2 964	hushåll	2 994
medlemsavgifter	405	utgifter för bil	2 808
donationer	1 818	Svalorna gåva	8 700

BILDERNA PÅ DENNA SIDA

Abbé Pierre besöker Helsingfors år 1968. Leena Nivanka tolkar.

Emmaus första kommunitet och loppmarknad öppnas på Malmgatan 5 år 1966.

1967 flyttar loppmarknaden till Annegatan. Emmaus sociala utrymmen flyttar till samma gata 1969.

Under åren 1968-1973 fungerar loppmarknaden på Stora Robertsgatan 24 och kommuniteten åren 1970-1986 på samma gata i nr 42.

→ BILDERNA PÅ VIDSTÅENDE SIDA

Bilen lastas av vid loppmarknaden på Lönnrotsgatan 8-10 på 1970-talet.

Leif Packalén och Sussie Burmeister i de ungas kommunitet i Åggelby 1971.

Loppmarknaden på Drumsö på Gyldénsvägen 2 öppnas 1983.

År 1984 inleds verksamheten på Fabriksgatan 40. De tre första åren verkar vi i trähuset vid gatan, senare en trappa upp i gårdsbyggnaden.

1970-talet

- Internationella Emmauskontakter
- Boendekommuniteten fortsätter och stärks under ledning av Père Guy
- Emmaussamarbetet i hemlandet och Norden stärks
- 1970 en ungdomskommunitet startas
- 1971 Emmaus International grundas
- 1973 Abbé Pierre i Helsingfors
- Samarbete med organisationer, bl.a. Internationella Arbetslaget KTV och fångvårdsorganisationen KRIM
- Kontakter till flyktingar från Chile
- I hemlandet bistås mindre bemedlade familjer i Lappland och gränstrakterna med klädpaket och studiestipendier
- 1974 samarbete med Anna-Liisa Jaanu i Indonesien inleds, 1979 en varuförsändelse
- Hemlösa i Helsingfors
- Familjehem för utvecklingsstörda
- Cuna Nazareth i Peru via Svalorna
- Svalorna inleder stickning av täcken för Moder Teresa

1980-talet

- Nya Emmausgrupper startas i Finland
- 1982 det första numret av Emmaus Nyheter utkommer
- 1982 Emmausrörelsen i Finland får Finlands Kristliga Fredsrörelses fredspris
- 1983 loppmarknaden inleds på Drumsö, Gyldensvägen 2
- 1984 barnhemmet Yayasan Penghibur grundas i Indonesien
- 1986 bidrag till olika projekt i Moçambique börjar ges
- 1987 loppmarknaden på Fabriksgatan 40 öppnas
- Bistånd till Peru, Indonesien, Moçambique
- Stöd till Emmaus Internationals bistånds-projekt
- Container till Guatemala och Moçambique
- Klädförsändelser till Polen

BILDER: EMMAUS HELSINGFORS

1990-talet

- 1990 med i evenemanget Världen i byn från första början
- 1991 kommuniteten upplöses, ansvaret övertas helt av frivilliga
- 1991 föreningen Toivo ja Rauha bildas av familjehem för utvecklingsstörda
- Ekonomin stärks
- Informationsverksamheten effektiveras
- Med i procentrörelsen
- En bostadslägenhet inköps i Gårdsbacka, hyrs senare ut till Moder Teresas systrar
- 1995 Abbé Pierre i Finland
- Bidrag via Svalorna till Cuna Nazareth i Peru och VCDS i Indien
- Bistånd till Eritrea och Balkan
- Stöd till frigivna fångar, åldringar och ensamstående mödrar i S:t Petersburg
- Varuförsändelser till olika delar av världen: Ryssland, Polen, Bosnien, Tanzania

2000-talet

- Med från början i Emmaus Europas arbetsgrupp för Polen-Ukraina
- 2005 Syförening startas
- 2006 Emmaus Europa och Emmaus Finland grundas
- Med i Återvinningsrörelsen
- Med på Världen i byn och Konstens natt
- Bidrag till Pag La Yiri i Burkina Faso
- Loppmarknaden flyttar till Backasgatan 54
- Projekt för Cuna Nazareths arbetsverkstad i samarbete med Emmaus Westervik, Emmaus Åland och Svalorna

BILDER: EMMAUS HELSINGFORS

BILDERNA

Emmaus Westervik, Emmaus Helsingfors och Svalorna deltog tillsammans på Världen i byn festivalen år 2013. På bilden Margherita Zilliacus (t.v.) och Anna Sammalkorpi.

Abbé Pierre (t.h.) besöker för sista gången Helsingfors år 1995. Bredvid Père Guy.

11.12.2007 kl 11 öppnas den nya loppmarknaden på Backasgatan 54.

Metallverkstaden i Cuna Nazareths återvinningscentral i Peru.

2010-talet

- Föreningen köper utrymmena på Backasgatan
- Samarbetet med inhemska aktörer förstärks: KRIS, Monika-Naiset, nätverket för pappers-lösa, Toivo ja Rauha m.fl.
- Sysselsättningssamarbete med Helsingfors stad och organisationer
- Bistånd till sydafrikanska Cordis tegel-produktion
- Stöd till Missing Persons´ Families Support Centres ungdomsgrupper i Litauen
- Stöd till Katihemmet för utvecklingsstörda i Estland

BILD: EMMAUS HELSINGFORS

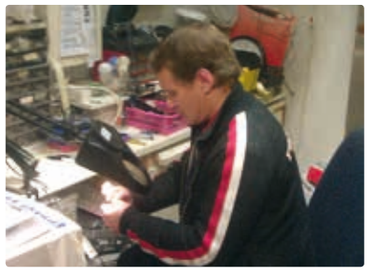

BILD: HEIKKI AHAVA

BILDERNA

Samarbetet med inhemska organisationer har förstärkts på 2010-talet. Vi har haft praktikanter via Monika Naiset och KRIS. På bilden repererar Harri Lyytikäinen elapparater på Backasgatan.

Emmaus Cordis som verkar nära Johannesburg har en loppmarknad, men framställningen av tegel är deras främsta inkomstkälla.

KOMMENTARER AV KUNDER

(i kundundersökning 2014)

Kunder på Drumsö

Kunder i Vallgård

FÖRSÄLJNINGEN PÅ LOPPMARKNADERNA OCH GIVNA BIDRAG

Försäljningsintäkter åren 1966-2015 i 2015 års euro

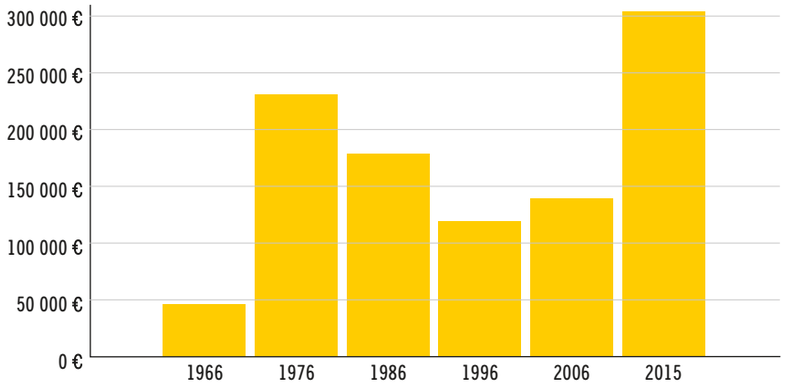

De givna bidragens andel av försäljningsintäkterna 1966-2015

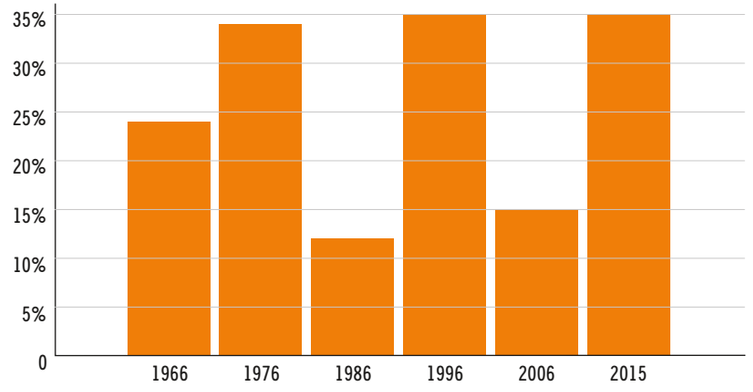

De största produktgruppernas andel av hela försäljningens värde 2015

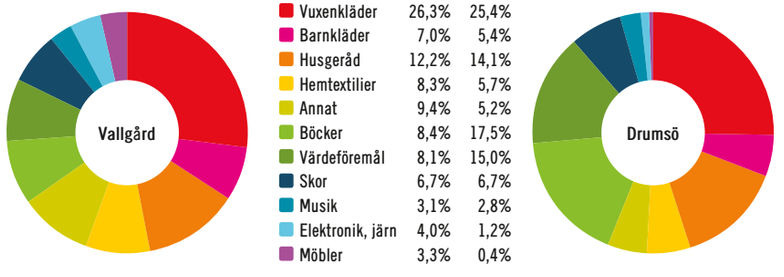

Vuxenkläder	26,3%	25,4%
Barnkläder	7,0%	5,4%
Husgeråd	12,2%	14,1%
Hemtextilier	8,3%	5,7%
Annat	9,4%	5,2%
Böcker	8,4%	17,5%
Värdeföremål	8,1%	15,0%
Skor	6,7%	6,7%
Musik	3,1%	2,8%
Elektronik, järn	4,0%	1,2%
Möbler	3,3%	0,4%

Månadsförsäljning i Vallgård 2013-2015

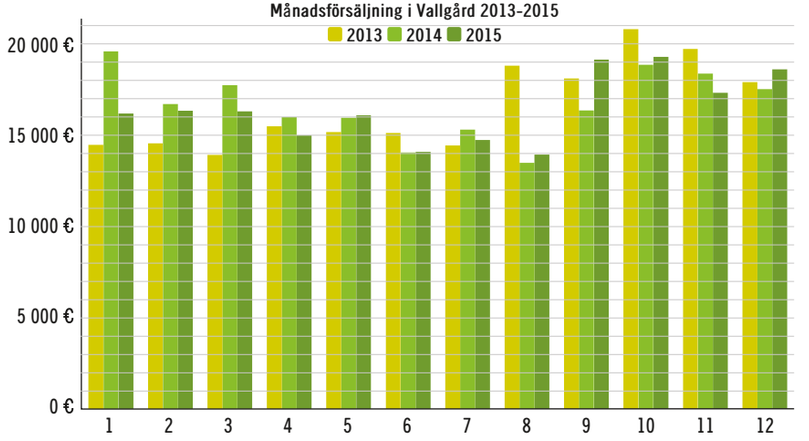

Månadsförsäljning på Drumsö 2013-2015

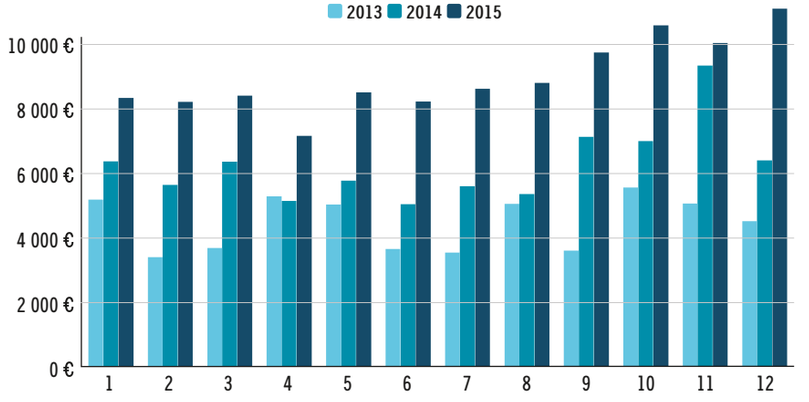

Kundantal dagligen i genomsnitt på loppmarknaderna

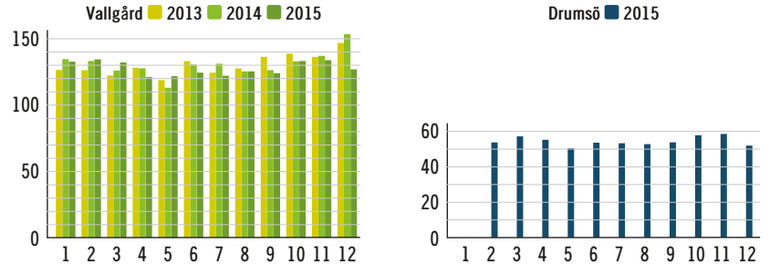

EMMAUSRÖRELSENS UNIVERSELLA

MANIFEST

"Hjälp först de mest nödställda"

Vårt namn Emmaus syftar på den ort i Palestina där två förtvivlade människor fick nytt hopp. Namnet påminner alla, troende och icke troende, om vår gemensamma övertygelse att endast kärleken kan förena oss och föra oss framåt tillsammans.

Emmausrörelsen kom till i november 1949 genom mötet mellan människor som blivit medvetna om sin privilegierade ställning och om sina sociala förpliktelser inför orättvisan och människor som inte längre hade något att leva för. De fattade ett gemensamt beslut att inrikta sin vilja och sina handlingar på att stödja varandra och dem som lider nöd. Därvid följde de sin övertygelse att man själv blir hjälpt då man hjälper andra.

För detta ändamål grundades kommuniteter, som arbetar för att få sitt uppehälle och för att dela med sig.

BILD: EMMAUS INTERNATIONAL

Emmausrörelsens första världsmöte hölls i Bern i Schweiz år 1969. I mötet deltog 70 grupper från 20 olika länder och där godkändes Emmaus universella manifest.

Dessutom bildades vängrupper och volontärgrupper, som går aktivt in i kampen på det samhälleliga och enskilda planet.

1. Vår lag är den som hela mänskligheten är beroende av för att uppnå ett meningsfullt liv, en verklig fred och glädje för varje individ och varje samhälle:
   "Se först till dem som har det sämre än du själv."
   "Hjälp först de mest nödställda."

2. Vår övertygelse är att denna lag måste respekteras i all strävan efter rättvisa och följaktligen i strävan efter fred mellan människor.

3. Vårt mål är att verka för att varje människa, varje samhälle och varje nation skall kunna leva, befästa och förverkliga sig i ett utbyte där man delar med sig och där alla har lika värde.

4. Vår metod är att skapa, stödja och aktivera miljöer där alla, genom att de känner sig fria och respekterade, kan reda sig själva och bistå varandra.

5. Vårt främsta medel är återanvändning, varhelst detta är möjligt. Vi tar till vara sådant som kastats bort och återger det dess värde. Därmed ökar vi möjligheterna till brådskande nödhjälp där hjälpen mest behövs.

6. Alla andra medel som kan väcka och utmana samvetet bör också användas för att först hjälpa och få andra att först hjälpa de mest nödställda. Detta sker genom att vi delar deras sorger och kamp, såväl enskilt som i samhället, ända tills själva orsaken till det onda i varje särskilt fall är undanröjd.

7. Vår frihet. I sitt arbete är Emmaus inte beroende av något annat ideal än det som kommer till uttryck i detta manifest, och inte heller av någon annan auktoritet än den som tillsätts inom rörelsen i enlighet med dennas regler. Emmaus handlar i överensstämmelse med FNs deklaration om de mänskliga rättigheterna och i enlighet med rättvisa lagar i varje samhälle och varje land, oberoende av politisk uppfattning, ras, språk, livsåskådning och andra olikheter.
   Det enda som krävs av den som vill delta i rörelsens verksamhet är att godkänna innehållet i detta manifest.

8. Våra medlemmar. Detta manifest utgör den enkla och fasta grundvalen för Emmausrörelsen. Det bör antas och tillämpas av varje grupp som önskar bli en aktiv medlem av rörelsen.

PERSONREGISTER

Röda sidnummer hänvisar till bilder, svarta till texter.

A
Aalto, Erkki 18, **20**, 32, 33
Aalto-Setälä, Mika 4, 7, 88
Abbé Pierre 8, 9, 16, 17, 24, 40, **43**, 70, 89, 94, 104, **118**, 119, **120**
Ahava, Heikki 57, 60, 61, 93, 121
Ahava, Helka 7, 19, 39, 52, 59, 65, 88, **93**, 95, 100
Allgefält, Barbro 16, 31, 33
Annala, Pauli 43, 47
Arendt, Hannah 79
Asp, Kristiina 63

B
Backholm, Bertel **57**, **103**
Barbier, Guy: se Père Guy 40
Burmeister, Susanne 28, **118**

C
Cavén, Harri **60**
Chorell, Walentin 16

D
de Caluwé, Robert 41
de Godzinsky, Elisabeth 16, **18**, 32, 38, 58, 96
Dorff, Maria 107
Dyhr, Helga 52

E
El Pescador **52**, 53
Enckell, Dagmar **54**
Eriksson, Börje 55

F
familjen Matalainen 29
familjen Nuutinen 55
familjen Vitikka 29
Favorin, Ellen 97
Fernelius, Greta **21**
Franciscus Assisilainen 43, 44, 46, 47

G
Gandhi, Mohandas (Mahatma Gandhi) 105, 107
Gorz, André 76
Grönfeldt, Thaïs 16, 32
Gustafsson, Ines 89
Göranson-Iliste, Birgitta 11, 14

H
Haaranen, Fanny 32
Haaranen, Iivari 32
Heinimäki, Jaakko 23, 42
Herrera, Carlos 51
Herrera, Margarita **50**, 51, 56
Hirvelä, Ville-Veikko 101, 103
Hirvilammi, Tuuli 107
Hitler, Adolf 41
Hoge, Mårten 57
Hoyer, Ulla 7, 22, **24**, 26, 58, **86**, 87, **93**, 97
Hulkko, Riitta **77**
Hussein, Saddam 98
Hämäläinen, Eeva **91**
Hämäläinen, Marjatta **24**

I
Ismudjito, Suprapto 56
Isoluoma, Pekka **36**

J
Jaanu-Ismudjito, Anna-Liisa 56, 119
Jodet, Daniel **20**
Joutsenvirta, Maria 107
Jämsä, Esko 24

K
Kainulainen, Jussi 39
Kakko, Tuula **24**
Kamppila, Anu **103**
Kandel, Tula 23, 27
Kantanen, Marja 22
Katchadourian, Stina **52**, 53
Katunzi, Koko 66
Kecklund, Edvin 32
Kekkonen, Urho Kaleva 71
Kersley, Helen 107
Kinnunen, Maarit **93**
Korpela, Maiju 61
Koskinen, Pia **77**
Kurri, Elli 22
Kurtén, Maria 33

L
Lappalainen, Timo 71, 74
Lawlor, Eilis 107
Legay, Georges 8
Lepp, Jyri **60**
Lewis, Phill **24**, **57**
Lilja, Alpo 32
Lindfors, Stina: se Katchadourian, Stina 17, 53
Loikkanen, Reijo 58
Lounela, Paavo 22, 24, **91**
Lyytikäinen, Harri 65, **121**

M
Mantere, Eila 70
Marx, Karl 46
Massa, Kyllikki **60**
Mead, Margaret 110
Merimaa, Raivo **60**
Mikkonen, Pepe 32, 35, **36**, 55, 92
Moder Teresa 17, 22, 119
Mohammad Said, Aavin 99
Mohammad Said, Gulchn **98**, 99
Mollat, Michel 44
Muurinen, Heta 24, 94
Mäkinen, Minna 64, 65

N
Nieminen, Tellervo **77**
Nivanka, Leena **118**
Nordlund, Lasse 104, 107
Nordström, Seija **27**
Nukari, Eija **27**
Nyström, Gretel **96**, 97
Nyström, Hilding **96**, **97**

O
Offerman, Hertaldis 33
Ojala, Katariina 25, 77, 103
Ojala, Maija 23
Ojalas familjehem **60**
Oksanen, Sofi 39
Olivos Agüero, Celia **56**
Ormio, Auli 33
Orta, Gunvor 96
Orwell, George 101
Ossa, Joseba 33, **37**, 38, 39
Ossa Rissanen, Ainara 39
Ossa Rissanen, Aitor 39
Ossa Rissanen, Maia 39

P
Packalén, Leif 28, **67**, 68, 69, **70**, **118**
Packalén, Pipe 67, 68, 69, **70**
Pasanen, Jarna 104, 107
Pelkonen, Risto 83
Père Guy 17, **18**, **23**, 31, 32, 35, 38, **40**, 41, 42, **55**, 58, 89, 96, 119, **120**
Perkiö, Johanna 75, 77
Pietilä, Leif 6, 15, 25, 26, 49, 85, 111
Pilale, Antonio 62, 63
Pregnan, Oscar 55
Protain, Patrick 16, 31
Pälikkö, Kimmo 118

R
Rancken, Birgit 17, 28
Rancken, Rurik 17, 28, 29, **30**
Ranninen, Tua 20
Rantasalo, Raija 7, 36, 87, 99
Ratinen, Eeva **62**, 63
Raulo, Kirsti 33, 37, 38, 39
Raulo, Sylvia 57
Rissanen, Mia 33, **37**, 38, 39
Rosenblad, Helena 51
Ruusula, Pirkko 38

S
Sallinen, Petra **27**
Sammalkorpi, Anna **120**
Santolaya, Luisa 55
Sarios familjehem 60
Sidebras, Kalevi 57
Siljander, Raimo 29
Siljander, Ulla 29, 30
Skinnari, Jouko **91**
Steed, Susan 107
Stenberg, Pauline 36, 77
Stenius, Lisbeth 19
Stranius, Leo 108, 110
Strömmer, Kirsti 29
Strömmer, Raija 29
Svedlin, Barbro 32, 38, 89, 90
Särs, Ulf 7, 18, 19, 52, 63, 70, 88

T
Talja, Maija 56
Teinonen, Seppo A. 47
Tervahauta, Liisa 33, 37, 38, 39
Tiirakari, Alica 36, **77**
Tiirakari, Markku **34**, 35, 36, 55
Tiittula, Tuula **60**
Tuominen, Katja 78, 79
Tuomola, Pekka 80, 83
Tuunainen, Pertti **93**
Tötterman, Joyce **21**

U
Ulvila, Marko 104, 107
Uunila, Marita **16**, 17, **18**, 19, 22, 38, 52, 88, 89
Uunila, Nina 16

V
Van Parijs, Philippe 76
Viljanen-Häggman, Anu 25, 95, 99
Vilmi, Eero 27
von Martens, Arvid 17, 31, 55
von Wright, Elisabeth **53**
Wilén, Krisoffer 107

Z
Zilliacus, Harriet **53**
Zilliacus, Margherita **93**, **120**

emmaus verkar lokalt och globalt genom att hjälpa nödlidande och försöka påverka beslutsfattare

arbete
stöd
hopp

Denna bok är en översikt över 50-åriga Emmaus Helsingfors förr och nu. Den är också ett försök att genom Emmaus fönster granska vår föränderliga värld och dess utmaningar.

Boken innehåller lapptäcken av texter och bilder från Emmaus årtionden, intervjuer med människor som verkat i Emmaus och begärda inlägg av visa människor i vår tid. Innehållet har paketerats utgående från Emmaus Helsingfors tre grundläggande värderingar: gemenskap, solidaritet och ansvar. Den som är intresserad av fakta finner sådana i slutkapitlet.

emmaus
HELSINGFORS

ACTIVISTS
FOR CHANGE

ISBN 978-951-97820-3-4